

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Valuchová Petra

**FORMOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO INOVAČNÍHO
SYSTÉMU ZLÍNSKÉHO KRAJE**

The Formation of Regional Innovation System in Zlin Region

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Jiří Blažek, Ph.D.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně s použitím uvedených zdrojů dat a literatury.

Praha

.....

(podpis)

Ráda bych poděkovala za příkladnou pomoc svému vedoucímu diplomové práce Doc. RNDr. Jiřímu Blažkovi, Ph.D., zejména za jeho cenné rady, náměty a připomínky a dále panu Davidu Marečkovi z odboru strategického rozvoje Zlínského kraje za jeho ochotu a čas, který mi věnoval v souvislosti s Regionální inovační strategií Zlínského kraje.

Obsah

Seznam tabulek

Seznam grafů a obrázků

1 Úvod	8
1.1 Struktura práce	9
2 Koncept regionálních inovačních systémů	10
2.1 Složky regionálního inovačního systému	11
2.2 Typologie RIS	12
2.2.1 Znalostní základny	13
2.2.2 Podnikatelský a institucionální regionální inovační systém	16
2.2.3 Řídící struktura („Governance dimension“)	18
2.2.4 Podnikatelská struktura („Business dimension“)	20
2.3 Funkčnost a omezení RIS	21
2.4 Využití konceptu RIS	23
3 Metodika a data	24
4 Analýza regionální inovační strategie Zlínského kraje	28
4.1 Charakteristika Zlínského kraje podle inovačních a VaV charakteristik	28
4.2 Koncept Regionální inovační strategie	30
4.2.1 Iniciace projektu RIS a hlavní aktéři zpracování RS	32
4.2.2 Hodnocení analytické části RS	35
4.2.3 Prioritní oblasti podpory	37
4.2.4 Návaznost na související programové dokumenty	39
4.2.5 Implementace RS	41
4.2.6 Monitoring a hodnocení RS	45
4.2.7 Vnímání RS podnikatelskou sférou	46
4.2.8 Hodnocení RS	47
5 Analýza aktérů regionálního inovačního systému Zlínského kraje	50
5.1 Typologie aktérů regionálního inovačního systému Zlínského kraje	50
5.2 Aktéři institucionální infrastruktury RIS Zlínského kraje	52
5.2.1 Intermediární instituce	53
5.2.2 Univerzitní sféra	69
5.2.3 Analýza sociální sítě aktérů RIS Zlínského kraje	75
5.2.4 Percepce analyzovaných aktérů RIS vybranými podniky	79

6 Závěr	83
Seznam literatury.....	86
Přílohy	

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Charakteristické znaky znalostních základů	16
Tabulka č. 2 – Charakteristické znaky a odlišnosti ERIS a IRIS	17
Tabulka č. 3 – Charakteristické znaky typů RIS v institucionální struktuře	19
Tabulka č. 4 – Problémy ovlivňující inovační aktivitu regionů	22
Tabulka č. 5 – Seznam dotazovaných institucí a organizací	26
Tabulka č. 6 – Přehled projektů akčního plánu RS Zlínského kraje.....	43
Tabulka č. 7 – Zásídlené podniky v podnikatelském inkubátoru Zlín.....	61
Tabulka č. 8 – Zásídlené podniky ve VTP Zlín	61
Tabulka č. 9 – Zásídlené podniky v podnikatelském inkubátoru Vsetín.....	66
Tabulka č. 10 – Zásídlené firmy v PI Slavičín	68
Tabulka č. 11 – Zaměření vědeckovýzkumné činnosti fakult UTB	70
Tabulka č. 12 – Aktivity související s „třetí rolí“ univerzity	71
Tabulka č. 13 – Zásídlené podniky ve VTP při UTB	73
Tabulka č. 14 – Přehled patentů a užitných vzorů UTB (2001-2009).....	74

Seznam grafů

Graf č. 1 – Inovační potenciál Zlínského kraje (ČR=100%)	29
--	----

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Schéma zpracování RS	32
Obrázek č. 2 – Lokalizace aktérů regionálního inovačního systému	52
Obrázek č. 3 – Lokalizace inovační infrastruktury Zlínského kraje.....	53
Obrázek č. 4 – Vzájemné vazby a jejich intenzita mezi institucionálními aktéry RIS...	77

Abstract

The thesis called „Formation of the regional innovation system in Zlin Region“ in the theoretical part presents a conception of the regional innovation systems of which principle is support of creation of innovations based on participation and mutual learning proceedings of a wide range of regional participants and with those related conceptions. In the empirical part there is the Regional innovation strategy (further RS) analysed, respectively as a developing strategic document (i.e. fact and methodically aspect), also as a tool supporting the development of the regional innovation systems. Secondly, the subject of interest are participants of the institutional research and development infrastructure, their activities and mutual relationships. The conclusion of this thesis points at a positive progress during past years in the field of the Zlin region innovation environment (implementation of RS, the creation of innovation infrastructure or the existing activities supporting the creation of innovations, etc.). In comparison with the conception RIS features the Zlin RIS with serious undevelopment. These have been particularly participants' activities in the field of innovation support which have just been developed and of participants' insufficient communication (absence and weak relationships) and co-operation.

Keyword: regional innovation system, regional innovation strategy, innovation, Zlin region

1 Úvod

V současnosti je tvorba inovací považována za jeden z nejvýznamnějších faktorů regionálního rozvoje a růstu konkurenceschopnosti. Kromě tradiční podpory inovací na národní úrovni (inovační a VaV politika) nabývá během posledních let na významu také podpora na úrovni regionální. V této souvislosti se uplatňuje koncept regionálních inovačních systémů, ve kterém je tvorba inovací založena na procesech vzájemného učení se za účasti širokého spektra regionálních aktérů, přičemž na této úrovni lze také využít potenciálu a místních specifických podmínek regionu, které mohou přispět k vytvoření jeho konkurenční výhody. K rozvoji regionálních inovačních systémů je nejvíce využíván nástroj regionální inovační strategie. V České republice se koncept regionálních inovačních systémů i nástroj regionální inovační strategie začíná uplatňovat během několika posledních let.

Hlavním cílem této práce je analyzovat a zhodnotit proces formování regionálního inovačního systému Zlínského kraje. Předmětem analýz je 1.) Regionální inovační strategie (dále RS), která je analyzována jednak jako rozvojový dokument a také jako nástroj rozvíjející RIS (dále RIS) a za 2.) regionální aktéři působící v oblasti podpory tvorby inovací (krajská samospráva, poradenské, rozvojové organizace, univerzity, apod.), kteří přispívají k formování RIS Zlínského kraje. V návaznosti na tyto dvě oblasti zájmu jsou formulovány výzkumné otázky, na které se autorka snaží v práci nalézt odpovědi.

Regionální inovační strategie:

- Je regionální inovační strategie metodicky i věcně kvalitně zpracovaným dokumentem a v souladu s jejím současným poznáváním?
- Představuje skutečně efektivní nástroj pro rozvoj inovačního prostředí nebo se jedná jen o formální, v praxi nerealizovaný dokument?
- Zahájila regionální inovační strategie jako první dokument tohoto typu ve Zlínském kraji alespoň diskusi o podpoře inovací, zvýšila povědomí o inovacích a o jejich významnosti pro konkurenceschopnost podniků a nastartovala v kraji proinovační přístup klíčových aktérů a aktivity i mimo akční plán Regionální inovační strategie?

Institucionální infrastruktura Zlínského kraje:

- Kdo jsou klíčoví aktéři při formování regionálního inovačního systému a jaké aktivity v této oblasti vyvíjejí?
- Existují mezi těmito aktéry vzájemné vazby? Pokud ano, jak lze tyto vazby charakterizovat?

1.1 Struktura práce

Diplomová práce je strukturovaná do 5 po sobě následujících kapitol. Úvodní kapitola obsahuje hlavní cíl práce, výzkumné otázky a strukturu práce.

Navazující teoretická část se věnuje nastínění konceptu regionálních inovačních systémů a dalších s ním souvisejících konceptů a vytváří tak teoretický rámec pro empirickou část práce. Na základě využití odborné literatury je v kapitole diskutován koncept RIS, jsou nastíněny jeho možné definice, složky, typologie RIS, s konceptem související problematika znalostí a znalostních základů, které předurčují charakter regionální inovační politiky, a také funkčnost RIS a jeho využitelnost v praxi.

Empirické části předchází kapitola metodika a zdroje, která seznamuje se způsobem realizace vlastního výzkumu.

Empirická část, ve které je analyzován proces formování regionálního inovačního systému Zlínského kraje, je rozdělena do dvou subkapitol. V první je předmětem zájmu Regionální inovační strategie, která je analyzována jednak jako programový dokument, tj. po její metodické a věcné stránce, a dále také jako nástroj přispívajícího k formování RIS Zlínského kraje. V tomto případě jsou předmětem zájmu klíčoví aktéři pro projekt RS, zapojenost dalších regionálních aktérů, a také charakter navržených opatření přispívající k navazování kontaktů, rozvoji vazeb a spolupráce v systému. Druhá subkapitola analyzuje aktéry institucionální infrastruktury, jejich aktivity a vzájemné vazby. Konkrétně se jedná o organizace zapojené do přípravy či implementace RS a další v regionu působící organizace nebo organizace s potenciálem podporovat oblast inovací.

Závěrečná kapitola shrnuje a seznamuje s nejvýznamnějšími výsledky práce, odpovídá na stanovené výzkumné otázky a nastiňuje možné další výzkumy týkající se regionálního inovačního systému Zlínského kraje.

2 Koncept regionálních inovačních systémů

Regionální inovační systém je normativní a deskriptivní přístup, jehož cílem je zjistit, jakým způsobem dochází v určitém území k technologickému rozvoji (Doloreaux, Parto 2004). Koncept RIS je jedním z nejmladších konceptů teorií regionálního rozvoje, objevil se během první poloviny 90. let (viz. Asheim 1995, Asheim, Ysaksen 1995, Cooke 1998) a navazuje na dřívější Freemanův koncept inovačních systémů (1987) a koncept národních inovačních systémů, který byl rozvinut Lundvallem (2002) a Nelsonem (1993). Odlišnost obou konceptů spočívá v tom, že národní úroveň zpravidla ovlivňuje inovace makroekonomickým rámcem, zatímco v RIS se projevuje jedinečné institucionální prostředí, ve kterém se mohou mezi jednotlivými subjekty vyvinout vztahy, které by se na národní úrovni nikdy nerozvinuly (Chládek 2005).

Pro RIS neexistuje jednotně přijímaná definice, obvykle je chápán jako soubor interaktivních soukromých a veřejných zájmů, formálních institucí a jiných organizací, které fungují na základě organizačního a institucionálního uspořádání a vztahů a přispívají ke vzniku, využívání a šíření znalostí (Doloreux, Parto 2004). Např. Heidenrich (2004) chápe RIS jako interaktivní tvorbu znalostí a využívání subsystémů napojených na globální, národní a další regionální systémy za účelem komercializace nových znalostí. Asheim a Getler (2005) o něm hovoří jako o institucionální podpoře inovací uvnitř výrobní struktury regionu, Cooke (1998) jako o institucionalizovaném interaktivním učení mezi regionální produkční strukturou a regionální znalostní strukturou. Pro Wolfa (2001) je regionální systém inovací souborem ekonomických, politických a institucionálních vztahů, které se vyskytují v dané geografické oblasti (regionu) a které generují kolektivní procesy učení vedoucí k rychlému šíření znalostí a nejlepších zkušeností z praxe (Wolf v Skokan 2005).

Koncept RIS je tak do značné míry obecný a neurčitý, nedefinuje jasně, jak regionální inovační systém vypadá, kdo jsou jeho klíčoví aktéři, jaké jsou hlavní mechanismy, které v systému fungují, apod. (Adámek, Csank, Žížalová 2007).

2.1 Složky regionálního inovačního systému

Koncept RIS vychází z interaktivního modelu inovací, který je postaven na vzájemných interakcích a zpětných vazbách jednotlivých aktérů i fází inovačního procesu.

Inovace jsou zde chápány jako nelineární, interaktivní proces, který vyžaduje intenzivní komunikaci a spolupráci mezi různými aktéry, a to jak uvnitř firem, tak mezi firmami a dalšími organizacemi jako jsou univerzity, inovační centra, vzdělávací instituce, finanční instituce, průmyslové asociace, apod. (Tödling, Trippl 2005). Výsledkem jsou individuální akce a vzájemné interakce s prostředím, trhem, organizacemi, systémem nebo institucemi (Lambooy 2005). Interaktivní proces je tak případ od případu specifickým sociálním procesem, který zahrnuje neustálé učení se a v důsledku toho se regionální inovační systém neustále vyvíjí a proměňuje (Adámek, Csank, Žízalová 2007).

Do devadesátých let se uplatňoval především lineární model inovací, kde byly inovace chápány jako jednosměrný sled aktivit vycházející buď z výzkumu či z potřeb trhu. Tento model se vyznačoval celou řadou nedostatků. Přejmenším se jedná o absenci zpětných vazeb, kdy např. sektor VaV má malou nebo téměř žádnou příležitost dozvědět se o účincích inovací na zákazníka. Dalším nedostatkem je považování sektoru VaV za jediného nositele znalostí, zatímco nižší formy znalostí jsou podceňovány, např. praktické znalosti inženýrů (Morgan (1997) v Chládek 2005).

Z povahy uplatňovaného interaktivního modelu inovací v konceptu RIS, je zřejmé, že regionální inovační systém musí být tvořen prvky neboli komponentami a jejich vzájemnými vztahy. Hlavními prvky systému jsou:

- 1) **Organizace** – univerzity, výzkumné a vědecké instituce, organizace zabývající se technologickým transferem, poradenské společnosti, soukromé a veřejné finanční instituce, atd. a samozřejmě také firmy (Sternberg 2006).

Skokan (2005) v RIS rozlišuje 3 skupiny subjektů – firmy, organizace poskytující vzdělávání a znalosti a zprostředkovatele, tj. organizace na podporu transferu technologií (vědecko-technické parky, asociace apod.), finanční instituce (banky, společnosti rizikového kapitálu, podnikatelští andělé), organizace poskytující technické informace (technické publikace) apod.

- 2) **Instituce** – normy, zrutinizované chování, pravidla, hodnoty, které regulují vztahy a interakce mezi jednotlivci, skupinami a organizacemi (Sternberg 2006).

Organizace mohou být mezi sebou propojeny různými způsoby, prostřednictvím toků znalostí a informací, finančního kapitálu, toků neformálního charakteru, přičemž významnou úlohu v RIS a podpoře inovací sehrávají vztahy mezi univerzitami, průmyslem a správními orgány obcí, případně regionu, které nazval Etzkowitz (1997) trojitou šroubovicí („Triple Helix“) (Skokan 2005).

Regionální inovační systém je možno charakterizovat vnitřní organizací firem, vztahy mezi firmami, úlohou veřejného sektoru, institucionálním uspořádáním finančního sektoru a intenzitou a organizací systému výzkumu a vývoje (Lundvall 1992).

Každý RIS je složen ze dvou subsystémů. Z **regionální podpůrné infrastruktury** neboli subsystému generujícího a šířícího znalosti („knowledge generation and diffusion subsystem“), který je složený z veřejných i soukromých výzkumných organizací, univerzit, agentur pro transfer technologií, odborných vzdělávacích organizací, finančních institucí, apod. a **regionální výrobní struktury**¹ neboli subsystému využívajícího znalosti („knowledge exploitation subsystem“). Ten je tvořen firmami, zejména těmi, které vykazují tendence ke shlukování do tzv. klastrů a schopnost zapojit se do sítí, a dále podpůrnými odvětvími těchto firem (Cooke 1998).

Lze říci, že výrobní systém, čili firmy a organizace, rozvíjejí a využívají výsledky vědeckých a technologických aktivit, které jsou produkovány nabídkovou stranou vytvářející inovativní produkty a procesy a zajišťující jejich marketing (Cooke 2006).

2.2 Typologie RIS

Studium odborné literatury ukázalo, že koncept RIS se uplatňuje ve studiích, které jsou zaměřeny především na vyspělé evropské regiony, ve kterých má podpora inovačních procesů ve srovnání s Českou republikou již dlouhodobější a intenzivnější charakter a jejich RIS jsou rozvinutější. V této práci uváděná typologie regionálních inovačních systémů byla vytvořena na základě analýz RIS vyspělých regionů. Typologie představuje ideální typy regionálních inovačních systémů, které tak v praxi vytvářejí společně celou řadu variant regionálních inovačních systémů (Skokan 2005).

¹Regionální struktura či infrastruktura je ohraničena regionem, který je v tomto případě chápán jako administrativní jednotka státu na vyšší než municipální úrovni a nižší než národní úrovni.

Dříve než bude přistoupeno k nastínění typologie, je nutno zabývat se znalostmi, typy znalostních základů, které jsou klíčové při tvorbě inovací a významně ovlivňují charakter regionálního inovačního systému.

2.2.1 Znalostní základny

Regiony se vyznačují různými znalostními základnami, které využívají v různé míře různé typy znalostí. Existují čtyři specifické typy znalostí: know what (znalosti o faktech), know why (znalosti o příčinách a zákonech organizace společnosti), know how (znalost o tom jak něco udělat), know who (znalosti o tom kdo a co umí udělat). První dva typy se pojí s kodifikovatelnými znalostmi, další dva se znalostmi nekodifikovatelnými (Lundvall (1996) in Jensen a kol. 2007). **Kodifikované vědomosti** („codified knowledge“) je možno standartizovat, zapsat, naučit se pomocí instrukcí, návodu a obvykle je možné prodávat je jako zboží (Blažek, Uhlíř 2002, Jensen a kol. 2007). Kodifikace znalostí však nezbytně nevede k větší přístupnosti ostatních ke kodifikovaným znalostem (Jensen a spol. 2007). **Nekodifikovatelné vědomosti** („tacit knowledge²“) je možno získat pouze vlastní zkušeností a spoluúčastí na dané činnosti. Jedná se o znalosti, které jsou více zakořeněny v praktických činnostech. Jsou vázány na specifický regionální kontext a na institucionální charakteristiky území (sítě kontaktů, forma zakořenění) a stávají se zdrojem konkurenční výhody (Blažek, Uhlíř 2002, Jensen a spol. 2007). Nekodifikovatelné znalosti a vědomosti se stávají zdrojem konkurenční výhody, protože jsou vázány na specifický regionální kontext, na institucionální charakteristiky území (sítě kontaktů, forma zakořenění) (Blažek, Uhlíř 2002). Lundvall (1992) tvrdí, že nevyslovené vědomosti jsou svým charakterem kolektivní entitou, a z tohoto důvodu jsou nutně svázány s procesem socializace v daném společenském prostředí. V této souvislosti rozlišuje několik forem učení: učení praxí („learnig by doing“), učení užíváním („learning by using“), učení hledáním („learning by searching“) a učení spoluprací („learning by interacting“) (Blažek, Uhlíř 2002).

Dělení znalostí na kodifikovatelné a nekodifikovatelné je však pro praktické využití z pohledu rozvoje regionů nedostačující (Čadil a kol. 2008). Vytváření znalostí a inovační procesy firem jsou závislé na specifických znalostních základnách

² tacit knowledge – implicitní, tiché, skryté znalosti, byly představeny M. Polanyim – The tacit dimension (1967). Jeho výrok „Víme více, než jsme schopni říct“ odráží povahu nekodifikovatelných znalostí.

nacházejících se v regionech (Asheim, Gertler 2005). Za základní dva typy se považuje **analytická** („science based“) a **syntetická** („engineering“) znalostní základna, pro komplexnost je doplňuje znalostní základna **symbolická** („creative“). Jednotlivé základny se navzájem od sebe odlišují využíváním různých kombinací kodifikovaných a nekodifikovaných znalostí, možnostmi a omezeními kodifikace, kvalifikací a dovednostmi, které firmy a organizace požadují a specifičností tlaků globalizující se ekonomiky, kterým jsou jednotlivé znalostní základny vystaveny (Asheim a kol. 2007).

Analytická znalostní základna („science based“)

Pro analytickou znalostní základnu je charakteristická dominance vědeckých znalostí a výzkumná činnost založená na formálních modelech a kognitivních a racionálních procesech. Mezi hlavní aktivity se v této znalostní základně řadí základní, aplikovaný výzkum a systematický vývoj nových produktů a procesů. Společnosti často disponují vlastním oddělením výzkumu a vývoje, ale využívají také výsledků univerzit a výzkumných organizací. Vzájemné propojení průmyslového sektoru s univerzitní a výzkumnou sférou se v analytické znalostní základně vyskytuje mnohem častěji než v ostatních typech, stejně tak jako důraz na kodifikované znalosti. Významnost kodifikace odráží několik následujících faktorů: znalostní výstupy jsou mnohem častěji založeny na aplikaci sdílených široce uznávaných vědeckých principech a metodách, znalostních procesech a více formálně organizovaných výstupech. Analytická znalostní základna s větší pravděpodobností než ostatní základny vede k novým vědeckým objevům, patentovým a licenčním aktivitám. Důležitým směrem v aplikaci nových znalostí je zakládání nových firem a spin-off firem³. Mezi typická odvětví této základny patří biotechnologie a informační technologie (Asheim 2007).

Syntetická znalostní základna („engineering based“)

V syntetické znalostní základně vznikají inovace převážně prostřednictvím využití již existujících nebo nových kombinací znalostí. Tento proces se často odehrává v interakci mezi výrobcem a zákazníkem, kdy je potřeba odstranit specifické problémy nebo nedostatky (Asheim a kol. 2007). Znalosti jsou uplatňovány při technických

³ spin-off firma je firma, která vznikne odštěpením od jiných právnických osob (vysokých škol, vědecko-výzkumných institucí) s cílem budoucí komercializace výsledků vědy a výzkumu. Využívá hmotného či nehmotného majetku jiného právního subjektu k zahájení svého podnikání.

řešeních a inženýrských pracích prostřednictvím testování, počítačových simulací nebo praktické práce, u které jsou alespoň částečně využity kodifikované znalosti.

V odvětvích s tímto typem znalostní základny je využíváno mnohem více praktické know-how a praktické dovednosti. Inovační proces je často orientovaný na účinnost a spolehlivost nových řešení nebo na praktickou užitečnost produktů, která má sloužit zákazníkovi. Obecně se jedná spíše o tvorbu přírůstkových (inkrementálních) inovací, konkrétně o modifikace již existujících produktů a procesů, kdy se většina těchto aktivit odehrává v soukromém sektoru. K této znalostní základně je možné přiřadit specializovaná odvětví průmyslového strojírenství, průmyslové inženýrství, automobilový průmysl nebo lodářství. V případě výzkumu, zde zastává důležitou roli aplikovaný výzkum, ve kterém jsou významné vzájemné vztahy mezi univerzitní a průmyslovou sférou (Asheim 2007).

Symbolická znalostní základna („creativity based“)

V symbolické znalostní základně sehrávají rozhodující roli nekodifikovatelné znalosti. Tato základna je spojena s estetickými atributy produktů, vytvářením nových designů, image a ekonomickým využíváním různých forem kulturních výtvořů. Nárůst významu tohoto typu znalostí je doložen na dynamickém rozvoji kulturních odvětví jakými jsou media, reklamní průmysl, design nebo módní průmysl (Asheim a kol. 2007). Znalostní vstupy se v těchto odvětvích vyznačují spíše estetickým než kognitivním charakterem. To vyžaduje spíše specifickou schopnost interpretovat symboly než pouhé zpracování informací. Znalosti jsou zde přenášeny prostřednictvím symbolů, obrázků, znaků, zvuků nebo příběhů. Tento typ znalostí je silně spojen s hlubokým porozuměním zvykům, normám a „každodenní kultuře“ specifických sociálních skupin (Asheim 2007).

Jednotlivé charakteristiky znalostních základen do jisté míry určují, jaký typ regionální politiky je vhodné na daném území aplikovat, aby byla maximalizována podpora tvorby inovací. Časté zakládání spin-off firem, využívání rizikového kapitálu či spolupráce s institucemi základního výzkumu jsou typické charakteristiky analytických znalostních systémů. Syntetické znalostní systémy jsou charakteristické silnou interakcí aktérů v regionu. Typickým příkladem je podpora oborově zaměřených vzdělávacích institucí podnikatelskými skupinami, zvýšený zájem místních samospráv o rozvoj podnikatelských tradic, či navazování kontaktů se subjekty provádějícími aplikovaný výzkum. Důkladné zhodnocení místních podmínek a identifikace klíčových

priorit je nezbytné pro správné navržení cíle a jednotlivých opatření regionální inovační politiky. K tomuto kroku by mělo napomoci důkladné prozkoumání, zda region disponuje analytickou či syntetickou znalostní základnou, nutné je však hodnocení i dalších aspektů regionálních struktur - institucionální a ekonomické charakteristiky, které mají značný dopad na regionální inovační strategii (Čadil a kol. 2008).

Tabulka č. 1 – Charakteristické znaky znalostních základů

znaky	znalostní základna		
	analytická	syntetická	symbolická
vznik inovací	tvorba nových znalostí	aplikací nebo novou kombinací již existujících znalostí	rekombinace existujících znalostí novým způsobem
převažující typ znalostí	know why	know how	know who
typ aktivit	důležitost vědeckých znalostí často založených na deduktivních procesech a formálních modelech	důležitost řešení problémů často prostřednictvím induktivních procesů, produkce směrem k zákazníkovi	kreativní proces
způsob učení se a spolupráce	spolupráce uvnitř firem a mezi výzkumnými jednotkami	interaktivní učení mezi zákazníky a výrobci	učení se prostřednictvím interakcí v profesních komunitách
typ dominantních znalostí	kodifikované znalosti, vysoce abstraktní	nekodifikované znalosti, částečně kodifikované	nekodifikovatelné znalosti, praktické dovednosti
odvětví	farmaceutický průmysl	mechanické inženýrství	Reklama

zdroj: převzato z Asheim a kol. (2007), Asheim, Boschma, Cooke (2007), vlastní úprava

2.2.2 Podnikatelský a institucionální regionální inovační systém

U existujících RIS je možno rozlišit dvě základní dimenze RIS (Cooke 2004): **institucionální RIS** (dále „IRIS – institucional innovation system“), kde je řídicí struktura inovačního systému tvořena převážně veřejným sektorem a **podnikatelský RIS** (dále „ERIS - entrepreneurship innovation system“ neboli „NEIS – new economy innovation system“), ve kterém je podnikatelská struktura inovačního systému z velké části tvořena soukromým sektorem.

Tradiční IRIS se vyznačuje systematickými vztahy mezi výrobní strukturou a znalostní infrastrukturou, které jsou zakořeněny v regionálních sítích řídicích struktur

a podporovány regulačním a institucionálním rámcem na národní úrovni. Je typický zejména pro německé regiony nebo severské státy, jejichž nejvýznamnější průmyslová odvětví využívají především syntetické znalostní základny (Asheim, Coenen 2006).

V IRIS je vyšší podíl aplikovaného výzkumu ve srovnání se základním výzkumem, který se soustřeďuje spíše do veřejných výzkumných organizací. Z hlediska tvorby inovací jsou významné vazby mezi výzkumem a průmyslem (Adámek, Csank, Žížalová 2007).

V ERIS se tak významným způsobem neuplatňují systémové prvky (regulační a institucionální), podpora inovací je založena zejména na dynamice místního rizikového kapitálu⁴, podnikatelských a vědeckých aktivitách, tržní poptávce a inkubátorech. Tento systém se uplatňuje v USA, Velké Británii a jiných anglo-amerických ekonomikách, ve kterých jsou průmyslová odvětví tažena analytickou znalostní základnou (Asheim, Coenen 2006). Pro tento systém je charakteristický spíše základní výzkum prováděný podnikatelským sektorem, který zde funguje jako zdroj nových znalostí (Adámek, Csank, Žížalová 2007).

Přehled charakteristických znaků ERIS a IRIS poskytuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 – Charakteristické znaky a odlišnosti ERIS a IRIS

ERIS	IRIS
řízen rizikovým kapitálem	řízený VaV
tržně orientovaný	orientace na technologie, produkci
radikální inovace	inkrementální (přírůstkové) inovace
inkubátory (vztahy průmysl-univerzit)	klastry
IPO - initial public offering	bankovní úvěry
znalostně založená ekonomika	učící se ekonomika

Zdroj: převzato z Cooke v Asheim (2007)

Poznámka: IPO je vžitý termín pro primární veřejnou nabídku akcií spojenou se vstupem na burzovní trh, díky kterému se začínou akcie firmy obchodovat na trhu cenných papírů. Jedná se o jeden ze způsobů výstupu z investice rizikového/rozvojového kapitálu.

⁴P.Cooke (2004) označuje ERIS jako „**venture capital driven system**“ neboli rizikový kapitál je soukromý kapitál, který 1.) slouží k financování nových a mladých, rychle rostoucích, často technologicky založených firem, v jejich počátečních fázích rozvoje a za 2.) jsou jím financovány manažerské odkupy firem, akvizice a firmy v pozdních fázích rozvoje firmy. V USA je rizikový kapitál definován úzce - zahrnuje pouze investiční aktivitu 1.) v Evropě pak obě.

Isaksson (2006) rozlišuje tři formy rizikového kapitálu

1. Formální rizikový kapitál – investice profesionálních firem (banky, penzijní fondy, atd.)
2. Neformální rizikový kapitál – investice vlastního kapitálu soukromými osobami (podnikatelští kmoři neboli business angels)
3. Další formy – manažerské odkupy, akvizice, investice v pozdních fázích rozvoje firmy

2.2.3 Řídící struktura („Governance dimension“)

V navržené typologii P. Cooka (2004) jsou rozlišeny tři specifické typy RIS: „grassroots“, „networked“ a „dirigiste“. Jinou typologii navrhl B. Asheim (viz. Asheim 2007), který zdůrazňuje propojení mezi regionální produkční strukturou, institucionálním prostředím a různými způsoby vzniku znalostí v regionech. Asheimův „territorially embedded RIS“, „regionally networked innovation system“ a „regionalised national innovation system“ představují typy RIS, které jsou komplementární k typům P. Cooka.

Teritoriálně zakořeněný RIS („Grassroots“)

Územně zakořeněný (zasazený) regionální inovační systém je základním RIS, kde firmy využívají především syntetickou znalostní základnu. Inovační aktivita podniků je primárně založena na lokalizovaných mezifiremních procesech učení se, jejichž existence je možná díky jejich vzájemné geografické a kulturní blízkosti. Obvykle do této spolupráce nejsou zahrnuty vědeckovýzkumné organizace, univerzity a další znalosti generující instituce (Asheim, Getler 2005). Převažuje aplikovaný, tržně orientovaný výzkum. Obecně je kladen důraz na řešení problémů firem. Financování vědecko-výzkumných a inovačních aktivit zajišťují místní finanční instituce (Cooke 2004). Tento typ reprezentuje RIS, který je řízen nabídkou („market driven“), poptávkové faktory určují míru a směr inovací. Příkladem tohoto typu RIS jsou sítě malých a středních podniků v průmyslových okresech. Tento typ odpovídá širší definici inovačních systémů, tak jak je definoval Lundvall⁵ (1992) (Asheim, Getler 2005).

Regionálně provázaný systém inovací („Networked“)

V tomto systému jsou firmy a organizace také jako v předešlém případě zakořeněny v regionu a účastní se interaktivního procesu učení. Prostřednictvím záměrného posilování regionální institucionální infrastruktury se tento systém vyznačuje více plánovitým charakterem, který vede ke spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Tento systém je považován za ideální typ RIS – regionální klastry jsou obklopeny regionální podpůrnou institucionální infrastrukturou. Tento systém je výsledkem

⁵ Podle Lundvalla (1992) inovační systémy zahrnují všechny části a aspekty ekonomické struktury a institucionálního prostředí. Toto vymezení v sobě zahrnuje prvky „bottom up“ (zdola-nahoru) přístupu. Je-li inovační systém vymezen úzce, zahrnuje pouze VaV funkce univerzit, soukromých a veřejných výzkumných institucí. Toto vymezení odráží „top-down“ přístup (zhora-dolů) (Asheim 2007).

politické intervence s cílem zvýšit inovační kapacitu a spolupráci v oblasti inovací (Asheim, Gertler 2005). Výzkum je zaměřen na základní i aplikovaný výzkum, který by uspokojil potřeby jak malých tak velkých firem. Technologický transfer je uskutečňován na lokální, regionální, národní i nadnárodní úrovni. Vzhledem k existenci různých velikostních skupin firem v systému a víceúrovňovým aktivitám (místní-globální úroveň) se technologická specializace firem vyznačuje značnou flexibilitou (Cooke 2004). Tento systém se považuje za smíšený, za hnací mechanismus jsou považovány poptávkové i nabídkové faktory.

Regionalizovaný národní systém inovací („Dirigiste“)

V regionalizovaném národním systému inovací převládá řízení RIS z centra, tento systém se od předcházejících dvou typů RIS odlišuje v několika směrech. Za prvé je část průmyslu a institucionální infrastruktury více integrována do národních a mezinárodních inovačních systémů – inovační aktivita se odehrává primárně ve spolupráci s aktéry nacházející se mimo region, klíčovou roli v rozvojovém modelu sehrávají vnější aktéři a vnější vztahy. Za druhé se spolupráce mezi organizacemi slučuje více s lineárním nikoliv interaktivním modelem inovací. Kooperace je primárně založena na specifických projektech, které rozvíjí spíše radikální inovace, jejichž vznik je založen na formálních analyticko-vědeckých znalostech. Ke spolupráci dochází nejčastěji mezi lidmi se stejným pracovním a odborným zaměřením, např. mezi inženýry (Asheim, Gertler 2005).

Tabulka č. 3 – Charakteristické znaky typů RIS v institucionální struktuře

typologie podle B. Asheim	typologie podle P. Cooke	Charakter	hnací/řídící mechanismus	umístění znalostních organizací	hlavní stimuly pro spolupráci
územně zakořeněný RIS	grassroots	územně zakořeněný	trh/ poptávka	v regionu, ale omezený počet	geografická, sociální i kulturní blízkost
regionalizovaný národní inovační systém	networked	Řízený	věda/nabídka	v regionu, zesílená spolupráce s poskytovateli znalostí	plánovaná systematická spolupráce
regionálně provázaný RIS	dirigiste	Síťový	smíšený nabídka/ poptávka	většinou mimo region	jednotlivci se stejným vzděláním

zdroj: částečně převzato z Skokan 2005, Cooke 1998, Asheim 2007, vlastní úpravy

2.2.4 Podnikatelská struktura („Business dimension“)

Podnikatelská struktura charakterizuje postavení firem v regionální ekonomice, jejich vzájemné vztahy i vztahy s okolím a také vztahy s výrobcí a zákazníky, je důležitá při poskytování měkké infrastruktury (Cooke 2004). Typologie podle P.Cooke (2004):

Lokalistický RIS („Localist RIS“)

Lokalistický RIS je charakterizován neexistencí velkých firem místního původu, v regionu je přítomno jen málo pobočných závodů externě kontrolovaných firem. Vzájemná spolupráce firem v regionu není příliš silná, je možná existence několika místních výzkumných organizací schopných spojit se s regionálními průmyslovými klastry. Lokalistický RIS se bude pravděpodobně vyznačovat několika hlavními veřejnými a vědeckovýzkumnými zdroji inovací, s možností existence několika soukromých zdrojů. Jsou zde vytvořeny silné vzájemné vazby mezi podnikateli i mezi podnikateli a představiteli veřejné správy.

Interaktivní RIS („Interactive RIS“)

V tomto typu RIS nedominují ani velké ani malé firmy, jedná se spíše o jejich rovnoměrné zastoupení, stejně tak jako v případě zahraničního nebo místního původu firem. Existuje zde také vyvážená kombinace veřejných a soukromých výzkumných institucí a laboratoří. Takové regiony se vyznačují silnými vertikálními a horizontálními vazbami, o čemž svědčí také velké množství různých průmyslových sítí, apod.

Globalizovaný RIS („Globalised RIS“)

V globalizovaném RIS dominují globální korporace, které jsou často podporovány klustrovými řetězci spíše závislých malých a středních firem. Výzkum je soustředěn převážně v těchto velkých firmách, které určují vzájemné vazby v systému. Převažuje zde soukromý výzkum nad veřejným, přičemž veřejná inovační infrastruktura je zacílena na podporu rozvoje malých a středních podniků.

2.3 Funkčnost a omezení RIS

Na základě analýz regionálních inovačních systémů, lze vysledovat, že úspěšně rozvíjející se regiony vykazují tyto charakteristiky:

- **ekonomika:** vyšší než průměrný HDP na obyvatele nejen v rámci ekonomiky státu, ale i v mezinárodním srovnání, silná exportní orientace, vysoká úroveň podnikání v regionu, diverzifikovaná odvětvová struktura, významný podíl tzv. high-tech odvětví a vysoce kvalifikovaná pracovní síla,
- **výzkum a vývoj (VaV):** převládají privátní výdaje na výzkum, region je producentem svých vlastních technologií i uživatelem externích technologií, avšak vlastní převládají,
- **VaV infrastruktura:** silné a diverzifikované veřejné VaV instituce a zprostředkovatelské instituce s tržní orientací, které naplňují potřeby podniků,
- **politika:** jasné cíle založené na společenských konzultacích mezi významnými představiteli „Triple Helix“, konkrétní strategie pro podporu inovací a konkurenceschopnosti,
- **sociální síť:** silné multidisciplinární vztahy a interakce mezi subjekty, existující vazby mezi průmyslem a vědou a výzkumem, vazby mezi podniky, rozvinuté kontakty a vysoká úroveň sociálního kapitálu v regionu. Pro efektivnost systémů inovací je důležitá úroveň kooperace a toků znalostí, jednotlivé subjekty zůstávají stále i konkurenty (Skokan 2005).

Pokud RIS funguje efektivně, jeho hlavními funkcemi je podpora vytváření nových technologicky orientovaných firem, nových firem využívajících znalosti, ale zejména podpora inovačních procesů, tj. tvorby, šíření a využívání inovací (Skokan 2005). V existujících regionálních inovačních systémech může být tato funkčnost narušena, příčiny je nutno vidět v prvcích a interakcích, kterými je RIS tvořen. Mohou nastat dvě situace:

1) Nerozvinutost organizačního a institucionálního prostředí

Jedná se o situaci, kdy absence nebo nevhodné prvky v systému negativně ovlivňují inovační potenciál regionů. Konkrétně se může jednat o chybějící regionální specializaci nebo naopak příliš úzkou specializaci na tradiční odvětví, orientaci na zastaralé technologie, inovační problémy mohou být způsobeny také chybějícími nebo nevhodnými organizacemi (v oblasti vědy, výzkumu, vzdělávání, transferu poznatků) v subsystému, který generuje a šíří znalosti (Todling, Tripl 2005).

2) Nevhodné nebo chybějící interakce mezi různými aktéry a organizacemi

Existují dva typy problémů, které se mohou ve spojitosti s interakcemi vyskytnout. Za prvé se jedná o slabou inovační výkonnost, která může být výsledkem nedostatečné komunikace a kooperace mezi prvky RIS, za druhé se může jednat o příliš úzké vazby mezi organizacemi, což může vyústit v lock-in situaci. Tyto problémy se mohou vyskytnout v obou subsystémech RIS nebo mezi subsystémy navzájem (Todling, Trippl 2005).

RIS se navzájem odlišují nejen z hlediska institucionálního uspořádání, průmyslové a technologické specializace, ale také z hlediska celkové schopnosti úrovně inovovat. Inovační aktivity firem mohou ovlivňovat tři typy problémů 1.) organizační štíhlost, 2.) fragmentace a 3.) lock-in situace⁶ (Tödling, Trippl 2005, Ysaksen 2001). Tyto nedostatky se mohou vyskytovat v různých regionech a také v různých kombinacích (tzn. určitý region může vykazovat více těchto nedostatků), nicméně jsou tyto nedostatky typické pro určité, specifické typy regionů (viz. tab. č. 4). Těmito regiony jsou v následující posloupnosti periferní regiony, fragmentované metropolitní areály a staré průmyslové regiony. Na druhé straně se v některých administrativních a pravděpodobně relativně velkých regionech může vyvinout několik rozdílných regionálních inovačních systémů, které mohou být specificky sektorově orientované (Adámek, Csank, Žížalová 2007).

Tabulka č. 4 – Problémy ovlivňující inovační aktivitu regionů

problémy RIS	typ problému	typický problémový region	možný politický nástroj
organizační štíhlost	chybějící relevantní místní aktéři	periferní region	propojení firem s externími zdroji, akvizice
fragmentace	nedostatek kooperace a vzájemné důvěry v regionu	některé regionální klastry	rozvoj regionálních „club goods“ a stimulace procesu spolupráce
lock-in situace	regionální průmysl spočívá na specializovaných na zastaralých technologiích	staré průmyslové regiony a periferní regiony se základnou přírodních zdrojů	otevření sítí směrem k externím aktérům, lokální mobilizace

zdroj: převzato z Ysaksen 2001

⁶Lock-in (institucionální zakrnění) představuje situaci, kdy firmy v regionu ztratí svou konkurenceschopnost. Příčina spočívá v tom, že dříve úspěšné firmy v určitém okamžiku nezaregistrovaly podstatnou inovaci ve svém oboru a zůstaly uzamčeny ve svém mentálním a institucionálním prostoru, v existujícím systému praktik a mentálních konceptů, které jim brání v přijímání novinek (Blažek a Uhlíř 2002).

2.4 Využití konceptu RIS

Koncept regionálních inovačních systémů je v posledních letech atraktivním, často citovaným a využívaným analytickým nástrojem a nástrojem politik veřejné podpory (Adámek, Csank, Žížalová 2007).

Koncept se uplatňuje ve dvou typech analýz. Za prvé se jedná o **komparativní empirickou analýzu regionů**. Hlavním cílem těchto studií je porozumět, jak regionální inovační systém funguje a specifikovat faktory a mechanismy, které v regionech podporují konkurenceschopnost, inovace a které hodnotí vyplývající implikace pro veřejnou politiku. Bez srovnání různých regionů je obtížné zcela porozumět a zachytit stupeň aplikace konceptu regionálních inovačních systémů a následně také zhodnotit jeho dopad na regionální a průmyslový rozvoj v různých regionech (Doloreaux, Parto 2004).

Druhým typem studií jsou **analýzy individuálních regionálních inovačních systémů**. Tyto analýzy poskytují důležité informace o povaze a dynamice regionálního rozvoje, mohou identifikovat hlavní faktory, které jsou zodpovědné za vznik a rozvoj regionálních inovačních systémů nebo sociální a institucionální dynamiku podporující inovační aktivity na regionální úrovni nebo mohou také mapovat vzájemné interakce mezi aktéry (Doloreaux, Parto 2004).

U empirických analýz RIS je možno vysledovat další dvě linie výzkumů. Za prvé se jedná o identifikaci RIS na základě vybraných klíčových indikátorů různých aspektů institucionální, organizační kapacity a na základě inovačních schopností regionu. V tomto případě se vychází z faktu, že se RIS vyskytuje ve všech regionech, jak v regionech se silnými předpoklady pro vznik a rozvoj inovací, tak ve starých průmyslových regionech, periferních, venkovských regionech nebo regionech v tranzitním období. Za druhé jde o situaci, kdy výsledky analýzy slouží místním a regionálním orgánům pro účely koncipování politik veřejné podpory. V tomto případě jsou významné detailní analýzy hlavních prvků RIS, charakteristiky hlavních aktérů, inovační profil regionu nebo vysvětlení regionálních rozdílů inovačních aktivit a konkurenceschopnosti (Doloreaux, Parto 2004).

3 Metodika a data

Cílem předcházející kapitoly bylo na základě využití odborné literatury nastínit koncept RIS a s ním související koncepty a vytvořit potřebný teoretický rámec pro empirickou část práce. Ta se zabývá analýzou a hodnocením Regionální inovační strategie a analýzou klíčových aktérů institucionální infrastruktury, kteří působí v oblasti podpory a rozvoje inovačního prostředí a aktivit ve Zlínském kraji a jejich vzájemných vztahů. Nejedná se tedy o komplexní analýzu RIS, která vyžaduje analýzu všech prvků RIS a jejich vzájemných vztahů a také podrobnou kvantitativní a kvalitativní analýzu dat. V případě této práce není předmětem analýz podnikatelská sféra a dále vzhledem k existujícím nedostatkům a omezením souvisejících se statistickými zdroji dat v oblasti vědy, výzkumu a inovací autorka upřednostnila kromě kvantitativní analýzy sociálních sítí kvalitativní výzkum⁷. Tato kapitola podává přehled o zvolených metodách a hlavních zdrojích dat využitých při zpracování empirické části práce.

1. Analýza Regionální inovační strategie Zlínského kraje

V případě analýzy dokumentu Regionální inovační strategie byl prostudován dokument RS a interní materiály poskytnuté nositelem a garantem RS - krajským úřadem, resp. hlavním manažerem RS z odboru Strategického rozvoje. Konkrétně se jednalo o dílčí analytické práce či jejich shrnutí, prezentace. Zdrojem dalších informací byla oficiální webová stránka projektu RS. Cenné informace o RS jako o nástroji pro rozvoj RIS byly získány prostřednictvím interview se zástupci regionálních institucí, kteří byli členy Řídícího výboru projektu RS a přímo se na přípravě Regionální inovační strategie podíleli nebo kteří se v současnosti podílí na její implementaci či monitoringu. Osloveni byli zástupci z těchto institucí: Krajský úřad, Krajská hospodářská komora, plastikářský klastr (Plastr), Regionální pobočka CzechInvest Zlín, Regionální rozvojová agentura Východní Morava (v tomto případě nebylo možné vzhledem k téměř úplné

⁷Důvodem je dosud existující absence, nedostatek dat pro kvantitativní analýzy v oblasti inovací, vědy a výzkumu. Jelikož to, co je nejvíce významné v procesu tvorby inovací, nelze adekvátně kvantifikovat a to, co kvantifikovat naopak lze, nemá zase dostatečnou vypovídající hodnotu, např. počet patentů, podíl high-tech, low-tech firem, výdaje na VaV. Kvantitativní analýzy dále ovlivňují nedokonalosti, např. v rozlišení výzkumných aktivit na základní, aplikovaný a experimentální vývoj nebo v současnosti využívaná statistická klasifikace ekonomických odvětví. To vše způsobuje, že existující statistická šetření v této oblasti poskytují pouze parciální informace, obsahují zjednodušení a při jednoduché (statistické) interpretaci dat je možné dojít k zavádějícím závěrům (Regionální inovační fórum [online], 2009, Žížalová 2009).

personální výměně v dané instituci uskutečnit rozhovor s žádnou kompetentní osobou, která by byla u procesu vzniku strategie přítomna, informace o jejich roli, významu v projektu RS byly zjišťovány od hlavního manažera RS), Regionální poradenské informační centrum JV Moravy, Technologické inovační centrum, Univerzitní centrum UTB. Pro získání upřesňujících či doplňujících informací pro zpracování této části práce probíhala opakovaně emailová komunikace s hlavním manažerem RIS.

2. Analýza institucionální infrastruktury Zlínského kraje

Informace potřebné pro zpracování této části práce byly získány z oficiálních webových stránek institucí a organizací, výročních zpráv, interních materiálů poskytnutých zástupci organizací či z Regionální inovační strategie. Nejcennějším zdrojem informací byly opět řízené rozhovory, při kterých autorka kromě nových informací, které z výše uvedených zdrojů není možno získat, získala také řadu upřesňujících a doplňujících informací. Kromě zástupců z institucí participujících na projektu RS, rozhovory proběhly s dalšími existujícími institucionálními aktéry Zlínského kraje – Sdružení pro rozvoj Zlínského kraje, Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetínska, Regionální centrum Kooperace Slavičín, Valašskokloboucké podnikatelské centrum.

Všechny rozhovory jak v případě aktérů podílejících se na přípravě či implementaci RS, tak s dalšími aktéry, byly domlouvány telefonicky přibližně s týdenním předstihem, po jeho domluvě byl vždy respondentovi zaslán email s tématy rozhovoru. Celkem bylo osloveno 12 organizací, rozhovorů však bylo provedeno více, v případě Univerzitního centra byl rozhovor proveden se dvěma zástupci, v případě odboru strategického rozvoje pak byl rozhovor veden dvakrát s hlavním manažerem Regionální inovační strategie Zlínského kraje. Rozhovory probíhaly v květnu a zejména červnu 2009.

Tabulka č. 5 – Seznam dotazovaných institucí a organizací

název instituce	sféra dle Triple Helix	provozování inovační infrastruktury
Krajský úřad (odbor Strategického rozvoje)	veřejná	-
Krajská hospodářská komora	veřejná	-
Regionální pobočka CzechInvest	veřejná	-
Regionální rozvojová agentura východní Morava	soukromá	-
Regionální informační a poradenské centrum JV Moravy	soukromá	-
Technologické inovační centrum	veřejná	podnikatelský inkubátor
		vědeckotechnický park
		centrum pro transfer technologií
Univerzitní centrum při UTB	univerzitní	vědeckotechnický park
		centrum pro transfer technologií
Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetínska	veřejná	podnikatelský inkubátor
		centrum pro transfer technologií
Regionální centrum kooperace Slavičín	veřejná	podnikatelský inkubátor
Valašskokloboucké podnikatelské centrum	veřejná	podána projektová žádost na podnikatelský inkubátor
Sdružení pro rozvoj Zlínského kraje	soukromá	-
Plastikářský klastr	soukromá	-

zdroj: vlastní data

Za účelem kvantifikace a grafického vyjádření vznikajících a rozvíjejících se vztahů mezi analyzovanými aktéry byla využita **analýza sociálních sítí** („SNA-social network analysis“). K této analýze byl využit **program UCINET**, který umožňuje prostřednictvím matematického a grafického vyjádření zachytit vzájemné vazby aktérů RIS (Stejskal 2008). Program UCINET nabízí řadu možností, podle kterých mohou být vazby analyzovány. Pro grafické vyjádření vztahů a jejich intenzity byla využita aplikace **NetDraw** a vytvořen sociogram znázorňující vzájemné vazby a jejich intenzitu. Oblasti spolupráce, vzájemná spolupráce mezi jednotlivými aktéry byly zjišťovány během řízených rozhovorů. Dotazované osoby uváděli intenzitu spolupráce na škále 0 až 5, kdy respondenti označovali, jak často jsou s dalšími organizacemi v kontaktu (0-nikdy, 1-zřídka, 2-občas, 3-často, 4-velmi často).

V analýze sociální sítě je využito ukazatele **hustoty** – podíl počtu spojení z maximálního možného počtu spojení v grafu, tzn. v úplném grafu je každý bod přímo spojen s každým bodem, **centrality** – centrální bod může mít lokální nebo globální

charakter. Bod je centrální lokálně, pokud je spojen větším počtem vztahů s jinými body v jejich nejbližším okolí. Bod je centrální globálně zastává-li strategickou pozici v celkové struktuře sítě a zároveň leží-li v krátké vzdálenosti od ostatních bodů (Buštíková 1999). Čím více se hodnota blíží 100, tím je síť centralizovanější (aktéři mají maximální počet vazeb na několik centrálních aktérů). Aplikace **f-group**, zjišťující zastoupení nulových, slabých a silných vazeb v síti.

1. Analýza percepce RS a analyzovaných aktérů podnikatelským sektorem

Pro získání alespoň rámcové představy o vnímání RS a aktérů, jejich aktivit podnikatelským sektorem byly uskutečněny opět řízené rozhovory. Za tímto účelem bylo vybráno a osloveno na základě stanovených kritérií 5 podniků, s kterými byl veden standardizovaný rozhovor. Cílovou skupinou se staly podniky, které jsou malým a středním podnikem, podnikem bez zahraniční účasti či vlastnictví a vyvíjející výzkumnou, vývojovou či inovační aktivitu. Výběr podniků byl prováděn tak, aby v souboru bylo následující zastoupení: podnik mající sídlo nebo pobočku podniku umístěnou v podnikatelském inkubátoru nebo vědeckotechnickém parku Technologického inovačního centra, vědeckotechnickém parku při UTB Zlín, zástupce podnikatelské sféry, který byl členem Řídícího výboru RS a podnik, který sídlí v jiném NUTS IV než je bývalý okres Zlín.

Konkrétní výběr a vhodnost firmy pro řízené rozhovory byl proveden na základě informací zjištěných z jejich internetových stránek a Obchodního rejstříku na stránkách www.justice.cz. První kontakt s podnikem probíhal prostřednictvím telefonních rozhovorů, v rámci kterých byla v návaznosti na uvedená témata rozhovoru vytipována pro rozhovor relevantní osoba a domluvena s ní schůzka. Vzhledem k velikosti firem se jednalo o čtyři ředitele a jednoho zaměstnance pobočky firmy. Rozhovory až na jeden probíhaly během července 2009. Tématicky se dotýkaly tří oblastí:

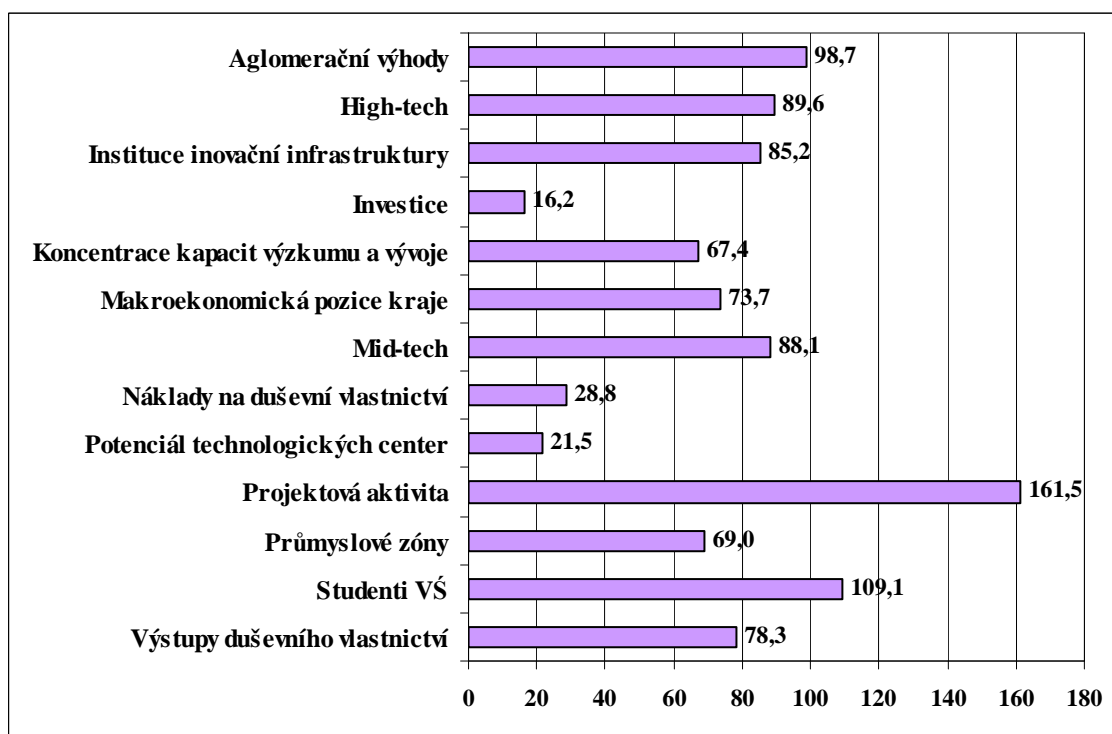
- 1) **Regionální inovační strategie** – vnímání a názor na RS, její možný přínos pro podnik, omezující faktory/podmínky v jejich VaV a inovační činnosti
- 2) **Aktérů podílejících se na formování RIS** – povědomí o analyzovaných aktérech, jejich významnost v podpoře inovačního podnikání, komunikace a spolupráce s analyzovanými aktéry
- 3) **Spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi na regionální i národní úrovni.**

4 Analýza Regionální inovační strategie Zlínského kraje

Cílem této kapitoly je analyzovat a zhodnotit Regionální inovační strategii. Předmětem analýzy je za prvé věcná a metodická stránka dokumentu. Pozornost je soustředěna na iniciaci vzniku strategie, hodnocení analytické i strategické části, implementaci, monitoring a hodnocení. Vzhledem k rozsahu diplomové práce se v případě analýzy dokumentu nejedná o její detailní analýzu jako je prováděna v případě např. ex-ante hodnocení. Za druhé je k Regionální inovační strategii přistupováno jako k nástroji rozvíjející regionální inovační systém. Před přistoupením k vlastní analýze Regionální inovační strategie autorka považuje za vhodné, stručně nastínit charakteristiky Zlínského kraje v oblasti vědy, výzkumu a inovací.

4.1 Charakteristika Zlínského kraje podle inovačních a VaV charakteristik

Pro zjištění postavení Zlínského kraje v rámci České republiky z hlediska jeho inovačního potenciálu byla využita publikace Inovační potenciál České republiky (Čadil a kol. 2008). Podle provedených analýz patří Zlínský kraj celkově k regionům s nižším inovačním potenciálem. Získané výsledky ukazují, že hodnoty ukazatelů vztažené k průměru České republiky často nabývají podprůměrných hodnot, viz. graf. č. 1. Nadprůměrných hodnot v rámci ČR dosahuje Zlínský kraj v podílu vysokoškoláků ve věkové kategorii 20-29 let, kde je na 2. místě po Praze. Vzhledem k zaměření Univerzity T. Bati ve Zlíně a studiu na přírodovědných a technicky zaměřených fakultách v Brně a Ostravě má nejvyšší podíl v zastoupení vysokoškoláků v oborech přírodních a technických věd, nadprůměrný je podíl také zaměstnanců VaV v přírodních a technických vědách. Nadprůměrný je v kraji dále počet subjektů provádějících výzkum a vývoj (5. nejvyšší v ČR), které působí zejména v podnikatelském sektoru, projektová aktivita a specializace průmyslu na high-tech odvětví (Čadil a kol. 2008). V dalších ukazatelích nabývá Zlínský kraj ve srovnání s průměrem ČR podprůměrných hodnot.

Graf č. 1 – Inovační potenciál Zlínského kraje (ČR=100%)

Zdroj: převzato z Čadil a kol. (2008)

Vysvětlivky: Jednotlivé ukazatele inovačního potenciálu zahrnují následující ukazatele:

Aglomerační výhody: míra urbanizace (jako „města“ byla uvažována pouze sídla s více než 20 000 obyvateli) a věkovou strukturu obyvatel kraje

Instituce inovační infrastruktury: vědeckotechnologické parky, centra pro transfer technologií, regionální poradenská a informační centra a regionální rozvojové agentury

Investice: rizikový kapitál, přímé zahraniční investice, počet velkých firem v kraji

Koncentrace kapacit VaV: zpravodajské jednotky výzkumu a vývoje, zaměstnanci VaV, výdaje na VaV, počet fakult s přírodovědným a technickým zaměřením

Makroekonomická pozice kraje: HDP, tvorba hrubého fixního kapitálu.

Náklady na duševní vlastnictví: poměr vydaných impaktovaných publikací k 1 miliardě Kč investované do výzkumu a vývoje

Potenciál technologických center: podíl kraje na investicích do technologických center a podíl kraje na vytvořených pracovních místech v technologických centrech v ČR.

Projektová aktivita: počet projektů podaných a podpořených v Operačním programu Průmysl a podnikání, ukazatele přepočítány na počet firem v regionu

Průmyslové zóny: rozloha a počet průmyslových zón

Studenti VŠ: podíl VŠ studentů na populaci ve věku 20-29 let, podíl SŠ studentů na populaci starší 15 let a podíl VŠ studentů v přírodních a technických oborech podle kmenové klasifikace oborů vzdělání

Výstupy duševního vlastnictví: počet patentů na obyvatele kraje, podíl kraje na celkovém počtu patentů podaných u Úřadu průmyslového vlastnictví, počet užitečných vzorů na obyvatele kraje a podíl kraje na celkovém počtu užitečných vzorů

Poznámka:

Tvorbu THFK lze definovat jako pořízení nových hmotných a nehmotných fixních aktiv, která mají charakter dlouhodobé spotřeby, zvýšením hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv (půdy, podzemních zdrojů, nevyráběných nehmotných aktiv, resp. patentů, užitečných vzorů apod.)

V oblasti institucí inovační infrastruktury a technologických center došlo od roku 2007 k výrazným změnám a jejich rozvoji. Zlínský kraj patří v současnosti ke krajům s největším počtem inovační infrastruktury, tj. podnikatelských inkubátorů, VTP parků, center pro transfer technologií (Švejda a kol. 2008).

Zaostalost Zlínského kraje ve VaV a inovačních charakteristikách (viz. graf č. 1) je odrazem jeho socioekonomické situace a vývoje posledních dvou desetiletí. Zlínský kraj patří v současnosti k nejméně ekonomicky výkonným krajům v České republice (HDP/obyv.), v rámci strukturálních charakteristik často jeho hodnoty nabývají ve srovnání s průměrem České republiky podprůměrných hodnot (HDP, přímé zahraniční investice) nebo naopak hodnot nadprůměrných (nezaměstnanost). Tato situace je výsledkem působení mnoha faktorů na regionální i národní úrovni, jedním z významných faktorů zcela jistě je neúspěšný vývoj kraje v transformačním období⁸ 90. let (Strategie rozvoje Zlínského kraje 2008), znevýhodňujícím faktorem ovlivňující socioekonomický vývoj regionu je jeho periferní poloha, se kterou souvisí např. jeho nízký stupeň urbanizace, nedostatečně rozvinutá dopravní infrastruktura (absence dálnic) či migrační neatraktivita regionu (jak profesní tak residenční) (Strategie rozvoje Zlínského kraje 2008).

4.2 Koncept Regionální inovační strategie

Regionální inovační strategie je nástrojem na podporu rozvoje regionálních inovačních systémů. Jeho vznik byl iniciován v roce 1994 Evropskou komisí, která tímto vyjádřila podporu regionální dimenzi inovační politiky a to nově také v méně rozvinutých regionech Evropské unie. Do té doby byli VaV a inovace tradičně podporovány v nejvyspělejších regionech jako je např. Porúří či Yle de France (Henderson 2000). RS je nástrojem realizace politiky krajské samosprávy v oblasti podpory inovací, jejím cílem je vytvořit podmínky pro dynamický rozvoj podniků, zvláště malých a středních, posílit spolupráci mezi institucemi VaV a podniky a zvýšit efektivitu podpory inovací. V podmínkách České republiky se koncept RIS začal uplatňovat od roku 1998, kdy byl v Jihomoravském kraji iniciován vznik regionální inovační strategie a její oficiální příprava začala v roce 2001. V polovině roku 2009 již byly strategie kromě kraje Vysočiny, Olomouckého a Středočeského kraje zpracovány

⁸ Během transformačního období se v obnovených tržních podmínkách začaly projevovat rozdíly v rozvojovém potenciálu jednotlivých měst a regionů, v existenci a aktivitě regionálních aktérů ovlivňující regionální rozvoj a díky působení celé řady diferenačních, ale i nivelizačních procesů došlo mimo jiné ke zvýšení regionálních rozdílů (Blažek a Csank 2007). Kromě obecného prohlubování rozdílů mezi regiony (postupně proměně pořadí jednotlivých regionů v dosažené sociální a ekonomické úrovni) a jednak k formování nerovnoměrného územního rozložení „nových“ jevů (nezaměstnanost, zahraniční investice, progresivní terciér apod.) docházelo také k „dílčím“ poruchám v důsledku neúspěšného vývoje regionů, zejména regionů s vysokým zastoupením těžkého průmyslu, venkovských a periferních regionů (Blažek a Csank 2007).

ve všech krajích. Za příčiny několikaletého zpoždění využívání konceptu regionálních inovačních systémů v České republice lze označit politické důvody (odmítání určitých intervencí v oblasti regionální politiky do roku 1998), důraz na podporu exogenního rozvoje na úkor endogenního do roku 1998 a absenci regionální administrativy čili krajské samosprávy až do roku 2001 (Chládek 2005).

Projekt Regionální inovační strategie Zlínského kraje byl podpořen v rámci programu **New RIS**⁹, který probíhá od roku 2005 a je zaměřen na nové členské a asociované státy Evropské Unie. Finanční prostředky na zpracování RS byly získány z 6. rámcového programu pro vědu a výzkum. Celkově se jednalo o částku přes 9 mil. Kč, dofinancování (cca 300 000 Kč) bylo zajištěno Krajským úřadem, Univerzitou T. Bati ve Zlíně a dalšími partnery. Výstupy z projektu Regionální inovační strategie jsou v podstatě trojí, a to hmotné a nehmotné povahy. Jedná se o atmosféru akce a partnerství regionálních aktérů – spolupráci mezi veřejnou, soukromou a univerzitní sférou, programový dokument a jednotlivé projekty.

V souvislosti s formováním regionálního systému Michie, Oughton (2001) uvádí, že by RS měla být založena na třech klíčových prvcích, tj. 1.) na přímém zapojení klíčových aktérů při formování strategie a vytvoření konsensu, 2.) na analýze regionálního inovačního systému se zaměřením na nabídku a poptávku inovačních vstupů, 3.) na stimulaci poptávky soukromého sektoru po inovačních službách. Autoři zdůrazňují, že je nutno zajistit, aby se poptávka firem setkala v regionu s adekvátní nabídkou poskytovanou veřejnou i soukromou sférou. Celý proces od vzniku po hodnocení strategie je zachycen v následujícím obrázku č. 1.

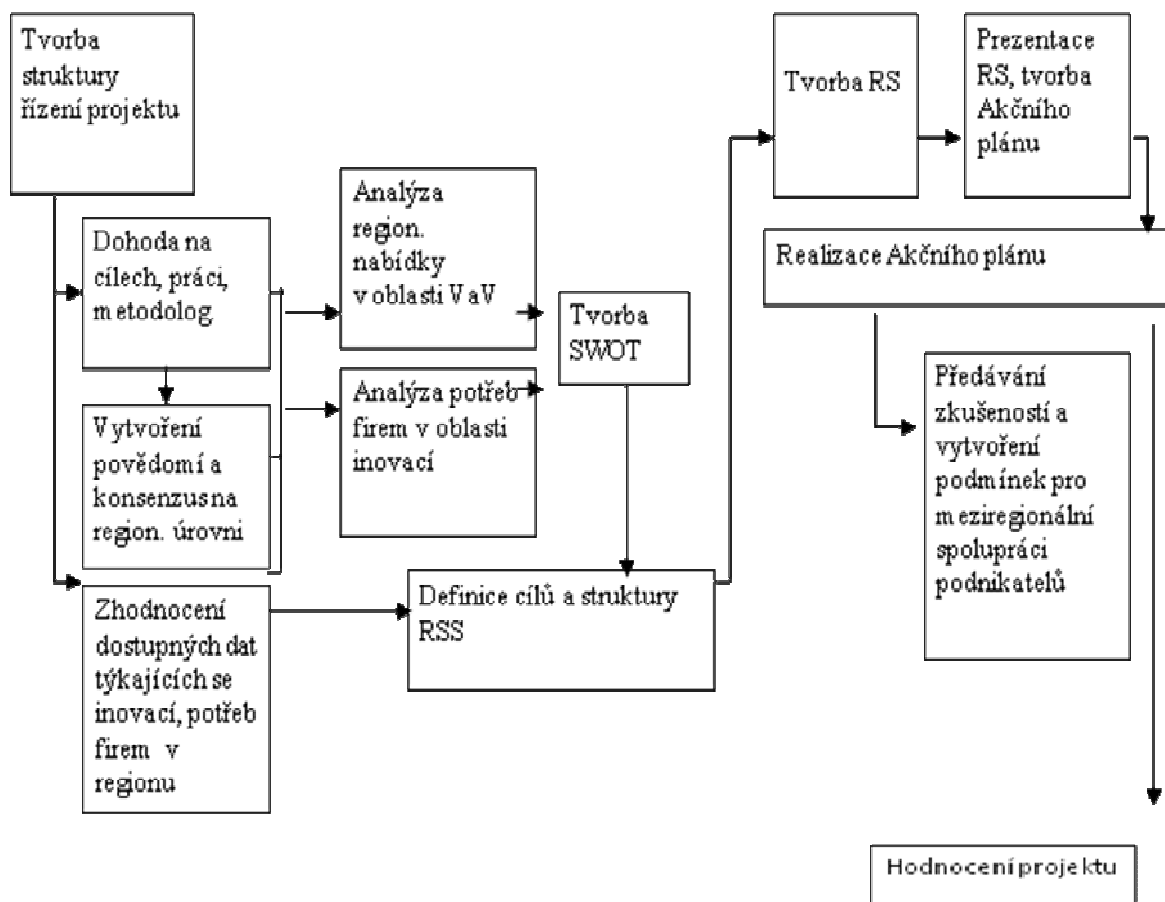
⁹New RIS předcházely tyto programy: RITTS (Regional Innovation and Technology Transfer), (1994 – 99) – cíl vytvoření fungující podpůrné infrastruktury a podpory.

RIS (1994 – 96) – cílovou skupinou regiony oprávněně čerpat finanční prostředky z ERDF, cíl vytvoření partnerství mezi klíčovými subjekty v regionu.

RIS+ – zaměřen na financování konkrétních projektů, které byly výsledkem předchozích projektů v RITTS/RIS.

RIS-NAC (2000 – 2002) – podpora určena pro kandidátské země EU, v ČR podpořena Praha a Plzeňský kraj (Projekt BRIS), NUTS II Severozápad (Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj).

Obrázek č. 1 – Schéma zpracování RS

zdroj: převzato z Oficiální internetové stránky projektu Regionální inovační strategie ve Zlínském kraji, www.inovace-zlinskykraj.cz

4.2.1 Iniclace projektu RIS a hlavní aktéři zpracování RS

V případě Zlínského kraje byl vznik Regionální inovační strategie iniciován ze strany krajské samosprávy Zlínského kraje, která v kontextu České republiky představuje úroveň regionální administrativy. Ta chápe strategii jako základní stavební kámen při tvorbě systémového inovačního prostředí a představuje koncepci, která udává směr podpory inovativních aktivit podniků ze strany Zlínského kraje a dalších regionálních aktérů ve střednědobém období (Regionální inovační strategie 2008). Jedná se o iniciaci „shora“ a tzv. „**product driven strategii**“¹⁰, která v regionech se zpracovanou strategií a podmínkách České republiky dominuje. Jednou z mnoha podmínek pro úspěšnost strategie je politická podpora. Projekt strategie byl schválen

¹⁰V případě „demand driven“ strategie vychází iniciace „zdola“ ze strany soukromé sféry, která si sama uvědomuje význam inovací a jejich vliv na zvyšování konkurenceschopnosti

Radou Zlínského kraje, tehdejší hejtman i náměstek hejtmána zodpovědný za strategický rozvoj (po krajských volbách v roce 2008 došlo pouze k personální vzájemné výměně zastávaných pozic) byli členy Řídícího výboru RS. Během rozhovorů se zástupci regionálních institucí zazníval opakovaně názor, že nejvyšší politická reprezentace kraje (odbor hejtmána) oblast inovačního podnikání politicky podporuje dostatečně.

RS je prvním dokumentem, který se věnuje podpoře inovací ve Zlínském kraji. V době jejího vzniku neexistovaly v regionu kromě CzechInvestu instituce, které by inovační podnikání významně podporovaly ani žádná inovační infrastruktura v podobě vědeckotechnických parků, podnikatelských inkubátorů apod. Ty vznikaly paralelně až se vznikem strategického dokumentu. Z tohoto důvodu byli ke vzniku strategie přizváni existující aktéři regionálního rozvoje a proces vzniku strategie byl spojen s hledáním role zapojených aktérů, možných oblastí spolupráce a hledáním dalších aktérů, kteří mají v oblasti podpory inovačního podnikání potenciál.

Mezi klíčové instituce v projektu RS patří **odbor Strategického rozvoje krajského úřadu**, který je koordinátorem a garantem implementace strategie. Je zapojen do všech fází projektu, které doposud byly nebo jsou realizovány (tj. do fáze implementace a monitoringu). Rozhovory se zástupci dalších institucí ukázaly, že Regionální inovační strategie je jimi vnímána především jako projekt Krajského úřadu. Z vědeckovýzkumné sféry je zapojena **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (dále UTB)**, konkrétně **Univerzitní centrum**, které je jednou z organizačních jednotek UTB. Jeho prioritním cílem v tomto projektu bylo získání finančních prostředků pro plánované univerzitní záměry. Dále se jedná o **Technologické inovační centrum (dále TIC)**, které vzniklo v roce 2005 na základě dohody mezi Krajským úřadem a UTB. Každá instituce je jejím 50% vlastníkem. Tyto tři instituce se spolu s **Regionálním poradenským informačním centrem Jihovýchodní Moravy (dále JVM-RPIC)** významně podílely na analýzách a zpracování dokumentu. Externí konzultantská společnost nebyla zapojena, strategie vznikala komunitní metodou. Mezi ostatní zapojené instituce patří **Regionální rozvojová agentura Východní Moravy (dále RRA VM)**, **Krajská hospodářská komora (dále KHK)**, která byla realizátorem workshopů a **Regionální pobočka CzechInvest**, která byla zapojena až v roce 2007 a její role spočívá v poradenské činnosti.

Role zapojených institucí vycházely při zpracování dokumentu z jejich běžných činností a zkušeností:

- **Krajský úřad** – koordinační činnost, zpracování analýz,
- **UTB** – zpracování rešerší, studií, analýz, organizací workshopů, konferencí a na vlastní tvorbě dokumentu,
- **JVM-RPIC, spol. s.r.o.** – zjišťování potřeb podnikatelského sektoru a zacílení strategie a jejího Akčního plánu na tyto potřeby,
- **Krajská hospodářská komora Zlínského kraje** – zajištění komunikace zpracovatelů strategie s podnikateli a organizační zajištění akcí jako workshopy a konference,
- **Regionální rozvojová agentura východní Moravy** – spoluúčast na definici potřeb Zlínského kraje pro podporu inovačního podnikání, využití spolupráce s municipálními subjekty a firmami a zkušeností z tvorby rozvojových projektů podporujících inovace (Regionální inovační strategie Zlínského kraje 2008).

Řídící výbor se skládal z 20 zástupců, z toho 7 z veřejné sféry, 1 z univerzitní sféry, 6 z podpůrných institucí, z toho 2 působící na národní úrovni, 3 zahraniční partneři a za soukromou sféru byly přítomni pouze 3 zástupci, jednalo se o 2 podniky a zástupce Plastikářského klastru. Zastoupení členů je tak ve značném nepoměru, zpracovatelé RS by tak při vzniku další verze RS měli klást větší důraz na přítomnost více zástupců podnikatelské sféry. Vzhledem k nezkušenosti zpracovatelů jak s metodikou, tak s podporou inovací a k podmínkám programu „New RIS“ byli zapojeni 4 zahraniční partneři, kteří vzhledem ke své odlišné činnosti poskytli specifické know-how v různých oblastech.

PERA Innovation Limited (Velká Británie)¹¹, přispěla především popsáním obecných přístupů k podpoře inovačního procesu, možností financování inovací a ukázkou úspěšných příkladů inovačních projektů v rámci Evropy. **Informacion y Desarrollo**¹² (Španělsko) přispěl hlavně koordinací aktivit v období zpracování strategie. Kromě standardní formy spolupráce (konzultace k záměru, metodologii, expertního hodnocení výstupů) se společnosti podařilo zapojit dalšího partnera **Technologické parky Castilla y León** (Španělsko). Za velmi cennou zkušenost byly během rozhovorů se zástupci institucí označovány návštěvy partnerských regionů, tj. **Castilla y León** a

¹¹PERA je poradenská společnost, která se specializuje na poradenství pro malé a střední podniky v oblasti inovací, aktivně vyhledává partnery do evropských projektů.

¹²Informacion y Desarrollo je mezinárodní procesní společnost, která se specializuje na proces formování a implementaci regionálních inovačních strategií v evropských regionech.

posledního zapojeného partnera **regionu Piemontu**, které patří v oblasti podpory inovací k předním evropským regionům. Návštěvy umožnily zejména seznámení se s možnými modely fungování technologických parků a poznání způsobů realizace možné podpory podpůrné inovační infrastruktury, fungování provázanosti subjektů, kteří se podílí na podpoře inovací v regionu a také k získání nových kontaktů. Druhou věcí už je, zda vůbec a jakým způsobem budou tyto kontakty využity. Zároveň vzhledem k nezkušenosti zpracovatelů existuje reálné nebezpečí mechanického přejmutí konceptů, jejich chybné interpretaci v podmínkách Zlínského kraje a následnému neúspěchu při jejich realizaci.

Jako zdroj nových a užitečných znalostí a informací byly hlavním manažerem RS hodnoceny také povinné metodologické workshopy v rámci projektu New RIS, které byly realizovány v rámci **sítě Inovačních regionů Evropy** (IRE – Innovating Regions of Europe).

V souvislosti s Regionální inovační strategií byl Zlínský kraj zapojen do dalších dvou projektů, které byly financovány z 6. rámcového programu. Prvním projektem byl **SubPolicy Podpora politiky prostřednictvím inovačních hodnotících nástrojů (2006 – 2008)**, kterého se účastnilo také Technologické inovační centrum a projekt **Cognac – Koordinace vědecko-výzkumných a inovačních politik a jejich koherence s dalšími politikami v nových členských státech EU (2006 – 2009)**. V obou byl Zlínský kraj zapojen jako partner. Ačkoliv by se účast v projektech, které přímo souvisí s problematikou regionálních inovačních strategií, mohla jevit jako přínosná, hlavní manažer RS uvádí, že žádné reálné využití dosažených výsledků v rámci obou projektů v souvislosti se strategií neprobíhá.

4.2.2 Hodnocení analytické části RS

Při zpracování RS by mělo být cílem 1.) získání klíčových výsledků za účelem zpracování strategické části RS (tj. definice prioritních oblastí, vytvoření akčního plánu) a 2.) zapojení co největšího počtu soukromých firem a institucí působících ve VaV a vytvoření a rozvinutí co nejširšího regionálního partnerství, protože v rámci takového partnerství dochází k procesům učení nejsnadněji, a to hlavně mezi firmami, znalostní základnou a samosprávou (nebo implementačními agenturami) (Chládek 2007). Zpracovatelé se pokusili o dosažení obou cílů. Využili jak kvantitativní (analýza tvrdých statistických dat), tak kvalitativní metody (studium dokumentů, workshopy, elektronické dotazníky, řízené rozhovory). Za pozitivní lze označit, že strategie

nevznikala pouze na základě analýzy sekundárních dat, ale také na základě informací získaných přímo od podnikatelského sektoru – workshopy, konference, elektronické dotazníky, řízené rozhovory. Na druhou stranu je zde klíčové, zda došlo skutečně k hloubkové a pečlivé analýze inovačního potenciálu a dále metodická a věcná stránka jednotlivých provedených analýz.

V této souvislosti je nutno zmínit, že jednotlivé analýzy nebo i části dílčích analýz byly zpracovávány čtyřmi subjekty, čímž došlo ke vzniku velkého množství dílčích analytických dokumentů, se kterými nebylo již dále pracováno (soustředění se pouze na klíčové informace, zpracování do větších tematických celků). Tato roztržitost výsledků se projevila v analytické části RS Analýza inovačního prostředí Zlínského kraje, která ačkoliv by měla podle zpracovatelů podávat celkový obraz inovačního prostředí v kraji, je pouze několikastránkovým poskládáním informací vytažených z dílčích šetření, bez větší provázanosti textu. Jak se dále ukáže, tímto způsobem zpracovaná analytická část dokumentu, ztížila sestavování SWOT analýzy, definování prioritních oblastí a přispěla k vnitřní nekonzistentnosti dokumentu.

Jak uvádí Landabasso, Oughton, Morgan (2002) základní podmínkou pro rozvinutí úspěšného inovačního systému je identifikace inovační poptávky a specifikovaných i latentních potřeb malých a středních firem. V tomto případě poptávka i potřeby podniků zjišťovány byly, kromě nedostatků v samotném zpracování analytické části dokumentu byly však zjištěny metodické nedostatky u analýzy potřeb firem. Jednalo se o dva významné problémy, o nízkou participaci soukromého sektoru na projektu RS a formulaci otázek. Analýza potřeb firem probíhala formou elektronických dotazníků a pouze u vytypovaných podniků formou rozhovoru podle předem připraveného dotazníku. Vzhledem k první aktivitě tohoto typu ve Zlínském kraji by bylo vhodnější místo elektronických dotazníků zvolit pouze osobní pohovory a to na větším vzorku firem. Z 1919 oslovených firem činila návratnost dotazníků pouhé 3 %, což odpovídá 55 dotazníkům. U dotazníku byla zjištěna i příliš obecná formulace otázek, např. Jak hodnotíte význam inovací ve vztahu k úspěšnosti Vaší společnosti? Máte zkušenost s rizikovým kapitálem? Respondenti zaznamenávali odpovědi vždy na určité škále a výsledky byly znázorněny prostřednictvím grafů. Kromě této analýzy byly realizovány workshopy, kterých se celkem zúčastnilo 53 podniků. Ve Zlíně a Uherském Hradišti se konaly dvakrát, v případě města Vsetína a Kroměříže byla zaznamenána velmi nízká účast (do pěti podniků) a další kolo workshopů se zde následně již nekonalo. Během příprav dokumentu se prostřednictvím analýz v očekávané míře

nepodařilo zapojit soukromou sféru. Zpracovatelé za pravděpodobné důvody označili nezájem firem o projekt, malou informovanost o projektu, emailové adresy firem, kdy webové stránky firem neobsahují emailové adresy na potřebné kompetentní osoby z managementu pro vyplnění dotazníku (Shrnutí dotazníkového šetření 2007). Hlavní projektový manažer RIS považuje nezájem a nezapojení soukromé sféry do projektu RS za vůbec největší neúspěch celého projektu.

Kromě analýzy potřeb firem byla provedena analýza nabídky čili VaV institucí. Analýza probíhala také formou elektronických dotazníků, rozhovorů a dále anketních otázek, u kterých byl zvolen nešťastně způsob vyhodnocení. Z vyznačených odpovědí na škále 1-5 byl proveden aritmetický průměr, který nezohledňuje odlehle hodnoty a tím může dojít ke zkreslení výsledků. Pozitivně však lze hodnotit snahu zmapovat všechny instituce VaV ve Zlínském kraji. Výsledkem je kompletní přehled VaV institucí, jejich činnosti, inovačních aktivit a spolupráce se soukromým sektorem. Na základě získaných výsledků analýzy byla vytvořena na portále www.inovacnipodnikani.cz databáze institucí podporujících vědu a výzkum ve Zlínském kraji a databáze inovačních, VaV podniků. Je škoda, že zpracovatelé zařadili do dokumentu jen nepříliš konkrétní informace, které byly získány především na základě dotazníků a rozhovorů.

4.2.3 Prioritní oblasti podpory

Návrhová část strategie vychází ze SWOT analýzy¹³. Ta je zpracována pro čtyři tématické oblasti - veřejný sektor, strategie k ovlivnění hospodářského vývoje, lidské zdroje, základna pro výzkum a vývoj a spolupráci VaV s podnikateli a podnikatelský sektor. Veškeré informace pro sestavení SWOT analýzy by měly vycházet z kapitoly „Analýza inovačního prostředí Zlínského kraje“. V tomto případě je však SWOT analýza sestavena i z výsledků analýz, které do dokumentu vůbec nebyly zahrnuty a existuje zde tedy neprovázanost mezi analytickou částí a SWOT analýzou. Lze upozornit na chybu zpracovatelů ve schématu realizace projektu RS (obr. č. 1 – Schéma zpracování RS str. 32), ze kterého vyplývá, že SWOT analýza je vypracována pouze právě na základě výsledků analýzy potřeb firem a VaV institucí, což ale není pravda. Dalším nedostatkem je, že SWOT analýza zahrnuje příliš široký okruh informací,

¹³ SWOT analýza je klasifikační metoda, která pomáhá z velkého množství shromážděných analytických materiálů vybrat ty nejpodstatnější informace a skládá se ze dvou částí. Vnitřní složka je orientována na identifikaci nejdůležitějších současných silných a slabých stránek. Vnější je pak zaměřena na identifikaci hlavních budoucích příležitostí a hrozeb, tj. na vnější podmínky nebo skutečnosti, které město nebo region nemůže ovlivnit (Blažek 1999).

autorka by doporučila tématické zúžení. Některé body SWOT analýzy jsou vzhledem k charakteru strategické části, která není zaměřena na podporu konkrétních odvětví, uváděny zbytečně. Například se jedná o existenci silných odvětví plastikářského, gumárenského, chemického průmyslu, odvětví elektrických optických přístrojů a zařízení, potravinářského a kovo zpracujícího průmyslu nebo rozvoj v regionu silných odvětví, revitalizace tradičních s využitím nových technologií. Některé body SWOT analýzy jsou z hlediska zaměření strategie nerelevantní, např. okrajová geografická poloha Zlínského kraje, špatná dopravní dostupnost, podprůměrná ekonomická vyspělost regionu v rámci České republiky (dle HDP na obyvatele) a podnikatelská tradice Tomáše Bati a tradice vědy a výzkumu a podobně.

Na základě široce pojaté SWOT analýzy bylo navrženo pět prioritních oblastí¹⁴:

- 1. Lidské zdroje pro inovace a konkurenceschopnost**
- 2. Podpůrná infrastruktura pro inovační prostředí ve Zlínském kraji**
- 3. Podpora inovací firem**
- 4. Mezuregionální spolupráce a public relations inovací Zlínského kraje**
- 5. Horizontální témata**

Na priority bezprostředně navazuje formulace vlastní strategie. Nejdříve je potřeba zmínit, že zpracovatelé nedodrželi obvyklou strukturu strategické části, konkrétně se jedná o absenci cílů a to jak globálního tak specifického. Stanoveny jsou pouze cíle pro navržená opatření. Jednotlivé prioritní osy stojí vedle sebe izolovaně, neexistuje zde jednotné směřování cílů prioritních os ke globálnímu cíli. Bez stanovení těchto cílů však nelze posoudit intervenční logiku - jak každá část programu přispěje k dosažení cílů, jaký je soulad mezi globálním cílem, prioritami a dílčími cíli. Není možno posoudit návaznost na další dokumenty (vnější konzistenci). Vzhledem k absenci globálního cíle není ani možno posoudit šanci na úspěch, tj. relace mezi vstupy a globálním cílem.

Strategická část dokumentu u každého cíle obsahuje vždy popis a zdůvodnění cíle, za realizaci zodpovědné popř. kompetentní instituce, možné zdroje financování, navrhované aktivity, výstupy a výsledky. Strategická část dokumentu je příliš popisná, u některých cílů příliš obecná, platná pro národní úroveň a s velkým množstvím informací zjištěných během realizovaných šetření. Kapitola celkově působí velmi nepřehledně a „upovídane“, není patrné, které aktivity jsou klíčové. Naopak z hlediska navrhovaných aktivit je zcela zřejmé, že klíčovými organizacemi pro realizaci opatření je Krajský

¹⁴Prioritní osy jsou oblasti, které jsou nejvíce problémové a nejvíce omezují budoucí rozvoj regionu

úřad, Univerzitu T. Bati a Technologické inovační centrum. Právě těmto organizacím, jejich aktivitám v rámci RS a také potenciálním aktivitám je však věnována až přílišná pozornost. Příčinou takto formulované strategie může být fakt, že tyto tři organizace jsou hlavními zpracovateli RS, hlavními implementačními jednotkami a řada navržených opatření akčního plánu se přímo dotýká rozvoje aktivit TIC či Univerzity.

Z věcného hlediska se strategie vyznačuje plošným charakterem, bez jakéhokoliv sektorového zaměření. Z rozhovorů vyplynulo, že takto formulovaná strategie byla záměrem. Jako důvod byla označena rozloha Zlínského kraje, která je příliš malá na to, aby byla strategie zacílena na konkrétní odvětví, která by byla preferována na úkor dalších odvětví. Za důležitější je považováno vytvoření takového inovačního zázemí, které by bylo možno využívat co nejširší podnikatelskou sférou.

4.2.4 Návaznost na související programové dokumenty

Návaznost strategie na dokumenty na regionální, národní, evropské úrovni jsou uvedeny v kapitole „**Vazby Regionální inovační strategie na další rozvojové dokumenty**“. Popis vazeb RIS na dokumenty na evropské a národní úrovni spočívá pouze v uvedení základních informací o těchto dokumentech a jejich cílů. Jedná se o tyto dokumenty: Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013 (NSRR), Národní rozvojový plán ČR pro období 2007 – 2013 (NRP), Národní lisabonský program pro období 2005 – 2008, Národní inovační politika ČR na období 2005 – 2010 (NIP), Koncepce inovací pro oblast průmyslu a podnikání pro období 2005 – 2008 (KIPP) a Národní inovační strategie ČR (NIS). Tímto způsobem popsanou návaznost považuje autorka za nedostačující. V kapitole by mělo kromě informací o tom, kdy daný dokument vznikl, či co je jeho obecným cílem, být spíše uvedeno, zda a jak bude RS přispívat k naplnění cílů dokumentů na národní úrovni. Problémem však je, jak již bylo uvedeno, že strategii chybí definování globálního cíle a cíle na úrovni jednotlivých prioritních os, což uvedení vnější návaznosti na další dokumenty komplikuje. Pokus o popsání návaznosti na dokumenty regionální úrovně je proveden u dvou programových dokumentů:

1) Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje (dále PRK)

Je na regionální úrovni základním rozvojovým dokumentem. V tomto případě jsou popsány konkrétní definované dva generální cíle PRK se kterými RIS tématicky souvisí. Jedná se o „Iniciativní zahájení a dynamické rozvíjení podnikatelské činnosti jako prostředku k dosažení konkurenčních předností kraje“ a „Rozvoj obyvatelstva“. Na

úrovni těchto cílů konkrétní návaznost na globální cíl RIS nelze provést, protože žádný stanoven nebyl. Dále jsou zde uvedeny dva funkční okruhy (jedná se o úroveň prioritních os) s vazbou na RS. Jedná se o funkční okruh Ekonomický rozvoj a Lidské zdroje, včetně uvedení jejich specifických cílů. V případě RS však nejsou uvedeny ani konkrétní prioritní osy.

2) Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje (dále DZV)

Návaznost RIS na DZV spočívá v opatřeních, která se týkají změny struktury oborů středního vzdělávání za účelem přizpůsobení nabídky pracovní síly poptávce ze strany zaměstnavatelů, rozvoje integrovaného systému poradenství ve školství, který odráží potřebu větší spolupráce škol a v oblasti celoživotní vzdělávání, konkrétně u vzdělávacích programů pro dospělé osoby se základním vzděláním se zájmem o doplnění středního vzdělání zakončeného výučním listem. V uvedené návaznosti ale nejsou vůbec uvedeny konkrétní názvy prioritních os a cíle, jedná se pouze o vypsání výše uvedených společných tematických oblastí pro oba dokumenty.

V souvislosti s vnější konzistentností je potřeba zmínit **Strategii rozvoje Zlínského kraje pro období let 2008 – 2020**, která začala vznikat až po dokončení dokumentu strategie a bylo možno do ní zahrnout opatření, jejichž realizace by s realizací strategie přinesla synergické efekty. Tematické oblasti, které jsou řešeny v Regionální inovační strategii, jsou zakomponovány v prioritní oblasti Konkurenceschopná ekonomika.

Autorka by uvítala, kdyby uvedená návaznost s těmito dokumenty byla doplněna pro větší přehlednost graficky, prosté uvedení textu je velmi nepřehledné, navíc popsání návaznosti u obou dokumentů nemá jednotnou podobu. Popsání návaznosti na další dokumenty jak na národní tak regionální úrovni je komplikováno tím, že pro strategii není definován globální cíl, ani cíl pro jednotlivé prioritní osy. Jsou zde uvedeny pouze tematicky související oblasti s RS nebo výčet prioritních os, specifických cílů dokumentů s kterými RS tematicky koresponduje¹⁵.

¹⁵Autorka poznamenává, že v rozvojových dokumentech, na které by měla RS navazovat je používána různá terminologie názvů, kdy funkční okruhy v PRK odpovídají prioritám, strategické cíle v PRK odpovídají globálnímu cíli či souhrnný cíl u PRK odpovídá specifickému cíli na úrovni prioritní os.

4.2.5 Implementace RS

RIS by měla zahrnovat akční plán pro implementaci s jasně identifikovanými projekty (s konkrétními výstupy, výsledky inovačních projektů firem a/nebo novým schématem inovační politiky na regionální úrovni) (Lawrence 2001). Akční plán RS Zlínského kraje obsahuje zdůvodnění akce, předpokládaného realizátora, předpokládaný termín realizace, předpokládané zdroje pro krytí nákladů, včetně kvantifikovaných ukazatelů, a možná rizika související s realizací. Součástí je harmonogram opatření akčního plánu.

Akční plán byl navrhován takovým způsobem, aby zohledňoval finanční možnosti Krajského úřadu a aby bylo možné v co největší míře využít finanční prostředky ze strukturálních fondů. Vzhledem k charakteru strategie se jedná hlavně o možné využití Operačních programů Vzdělání pro konkurenceschopnost, Věda a výzkum pro inovace, Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko, Operační program Mezuregionální spolupráce, Operační program Nadnárodní spolupráce. To, že je strategie zpracována pro období 2008 – 13 a tudíž pokrývá celé programové období (2007 – 2013), představuje pro čerpání těchto finančních prostředků výhodu, jelikož během její implementace nebude měněn koncepční rámec veřejné podpory EU.

Na druhou stranu je však realizace projektů silně závislá na podmínkách poskytovatele podpory a na zveřejňování výzev v oblastech, v rámci kterých je možno podávat projektové žádosti, což může být příčinou pro zpoždění realizace některých opatření. Navíc existuje možnost, že tyto projekty v případě nezískání podpory nebudou z důvodu absence finančních prostředků realizovány vůbec. Dalším problémem je udržitelnost projektů, po skončení období, po které je projekt financován z dotace.

Implementace akčního plánu (celkem 25 akcí) je zajištěna třemi implementačními jednotkami, tj. Krajským úřadem, Technologickým inovačním centrem, Inovačním centrem Univerzity T. Bati ve Zlíně. Jedná se o instituce, které byly klíčové již během přípravy dokumentu. Řada navržených opatření se významně dotýká právě samotného rozvoje Technologického inovačního centra nebo jeho aktivit, záměrů Univerzity T. Bati nebo společných projektů těchto tří institucí, mezi kterými je tak možno posilovat vzájemné vazby a rozvíjet spolupráci. Bohužel ostatní do přípravy zapojené regionální instituce již na implementaci téměř neparticipují, viz. RPIC JVM, Krajská hospodářská komora, RRA VM a soustředí se na vlastní aktivity, popřípadě vlastní aktivity podpory inovačního podnikání.

Za pozitivní je nutno označit charakter akčního plánu, který přispívá k vytváření celkového příznivého, atraktivního prostředí pro podnikání a inovace. Dominují v něm projekty, které jsou zaměřeny na odstraňování bariér vzájemné spolupráce a podporu vytváření a rozvoje vzájemných kontaktů. Jedná se o vzdělávací, školící programy pro podnikatelskou i univerzitní sféru, rozvoj praxí studentů, zavádění studijních programů podnikatelství, a také na podporu rozvoje inovační infrastruktury. Za pozitivní považuje autorka také existenci projektů, které zvyšují informovanost a povědomí o inovacích a také o jejich podpoře v kraji (vytvoření internetového portálu, portálu celoživotního vzdělávání, pořádání soutěže Inovační firma Zlínského kraje, soutěže o nejzajímavější podnikatelský inovační záměr, apod.) a projektů podporující zapojování Zlínského kraje do mezinárodních projektů a rozvoj mezinárodní spolupráce. Za pozitivní lze také označit to, že strategie ač se zpožděním je implementována, což svědčí o skutečném zájmu participujících subjektů na podpoře rozvoje inovačního prostředí Zlínského kraje a také stanovení kvantifikovaných výstupů, kterých by mělo být v případě implementace navržených opatření dosaženo. Přehledný souhrn všech opatření akčního plánu, včetně jejich stavu, popřípadě problémů znázorňuje tabulka č. 6.

Tabulka č. 6 – Přehled projektů akčního plánu RS Zlínského kraje

Cíl		realizace	poznámky
Lidské zdroje pro inovace a konkurenceschopnost			
A. 1	Podpora spolupráce firem s vysokými školami		
1	Finanční nástroj podpory dlouhodobých stáží studentů ve firmách	podána žádost	spojení akce č. 1 a 2, přizpůsobení záměru výzvě OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (opatření 2.4), včetně nutné změny realizátora z KÚ na UTB ve Zlíně, partneři: Zlínský kraj, TIC, Krajská hospodářská komora ZK, Vyšší obchodní škola ekonomická, UTB - Projekt Synapse, dotace získána, projekt je tříletý, zahájení projektu 06/2009
2	Praktické semináře pro studenty VŠ, VOŠ týkající se podnikatelství inovací		
3	Odborné semináře, workshopy pro zástupce firem	zahájení 9/09	dotace získána v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, realizuje UTB ve Zlíně
A. 2	Podpora spolupráce se středními školami		
4	Vzdělávací aktivity pro učitele SOŠ, učiliště - zvýšení informovanosti o současných trendech ve výrobních technologiích	zpoždění	aktivity částečně řešeny v rámci projektů globálních grantů OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (opatření 1.1), plánovaná příprava komplexního projektu podzim 2009, spojeno s op. č. 6
5	Vybudování a správa internetového portálu celoživ. vzdělávání, podpora spolupráce SŠ a firem	realizace 2011-14	
6	Vzdělávací programy pro studenty SŠ týkající se podnikatelství a inovací	zpoždění	aktivity částečně řešeny v rámci projektů globálních grantů OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (opatření 1.1), plánovaná příprava komplexního projektu podzim 2009, spojeno s op.č. 4
Podpůrná infrastruktura pro inovační prostředí v ZK			
B. 1	Budování a rozvoj inovačního zázemí		
7	Mapování možností vzniku klastrů ve významných odvětvích	probíhá	mapování podniků strojírenského průmyslu, možné zpoždění dokončení či zrušení realizace vzhledem k ekonomické krizi, další odvětví prozatím mapována nebudou
8	Rozvoj podnikatelského inovačního centra Zlín	příprava projektové žádosti	připravovaný projektový záměr do OPPI (program Prosperita), v červenci 09 podána registrační žádost, podání plné žádosti do konce listopadu 09
9	Budování sítě business angels	nebude realizováno	zmapována situace, chybí však povědomí, poptávka i možnosti podpory
10	Rozvoj VTP při UTB	zahájení projektu září 2009	Schválen projekt Od rozvoje znalostí k inovacím v programu Prosperita II
B. 2	Budování a rozvoj výzkumného a vývojového zázemí		
11	Vybudování oborově zaměřeného aplikovaného centra výzkumu a vývoje	podána žádost	rozhodnutí projektové žádosti září/říjen,
B. 3	Rozvoj poradenského zázemí		
12	Vybudování centra sítě v oblasti kvalifikovaných poradenských služeb	nerealizováno	nevhodné nastavení projektu vzhledem k potřebám firem v oblasti inovací, na podzim 09 proběhne další komplexní mapování potřeb firem a na jeho základě bude připraven projekt posilující poradenské zázemí pro inovace

13	Rozvoj služeb centra pro transfer technologií při UTB	realizováno	UTB ve Zlíně se zapojuje do celé řady aktivit (např. síť podnikatelských inkubátorů a VTP ve Zlínském kraji, projekt Trenčiansko-zlínská inovační platforma) vedoucích k rozvoji centra pro transfer technologií
Podpora inovací firem			
C. 1	Podpora absorpční kapacity firem a jejich zapojení do mezinárodních projektů v oblasti inovací		
14	Iniciace pro-inovačního směřování firem (hledání a výchova inovačních praktiků)	probíhá příprava	zahájení podzim 2009
15	Inovační portál Zlínského kraje	realizováno	portál je plně funkční od července 2008, postupně doplňován, na adrese www.inovacnipodnikani.cz
16	Semináře a odborná školení podnikatelů v oblasti inovací, včetně vytvořených manuálů	realizováno	TIC organizuje semináře a odborná školení pravidelně od podzimu 2008
17	Vyhledávání a zapojení firem ZK do konkrétních mezinárodních projektů v oblasti VaV a inovací	pilotní projekt - realizován	proběhlo zapojení několika firem a Plastikářského klastru do projektů 7. rámcového programu (Research for SME's), návazné aktivity prozatím nepokračují
18	Vytvoření databáze firem ZK se zájem o účast v mezinárodních inovačních projektech	realizováno	databáze vytvořena v lednu 2008, probíhá aktualizace databáze formou zveřejnění na inovačním portálu ZK
C. 2	Podpora inovačních aktivit		
19	Finanční nástroj podporující zahájení podnikání studentů, absolventů SŠ, VOŠ, VŠ	zpoždění, příprava	problém – mechanismus proplácení, diskuse reálného přínosu a efektivity, namísto přímých podpor je připravena podpora výuky kurzu "Základy podnikání" se zpracováním a obhajobou podnikatelských záměrů pro studenty UTB ve Zlíně
20	Poskytování zvýhodněného úvěru firmám umístěným v podnikatelských inkubátorech Zlínského kraje	realizováno	finanční nástroj „Mikrouvěř“
Meziregionální spolupráce a public relations			
D. 1	Internacionalizace aktivit podnikatelského, akademického a veřejného sektoru v oblasti inovací		
21	Prezentace Zlínského kraje - veletrhy investičních příležitostí a další mezinárodní akce	probíhá	vydáno prezentační CD Inovační profil Zlínského kraje v lednu 2008, pravidelná účast na veletrzích investičních příležitostí v Brně, Vídni, Mnichově a na prezentaci regionů Open Days v Bruselu
22	Rozpracování námětů inovačních projektů v rámci přeshraniční spolupráce s Trenčianským krajem	pilotní projekt - realizován	návazná činnost pokračuje projektem T-ZIP - Trenčiansko-zlínská inovační platforma
23	Mapování inovačního regionu Shandong	pilotní projekt - realizován	výstup k dispozici na www.inovace-zlinskykraj.cz
D. 2	Zvyšování povědomí o inovačních a vědecko-výzkumných aktivitách v rámci ZK		
24	Soutěž Inovační firma roku	realizováno	1. ročník, sběr přihlášek březen-červen 2009 (celkem 13 přihlášek), vyhlášení vítěze proběhne v září 09, očekává se každoroční pokračování soutěže
25	Příprava a pravidelná publikace bulletinu o inovacích	zpoždění, v přípravě	hledání finančních prostředků, využití financování v rámci projektu T-ZIP, v současnosti příprava 1. čísla, které bude distribuováno v září 09

Zdroj: Akční plán RIS, řízené rozhovory

4.2.6 Monitoring a hodnocení RS

Monitorování implementace Akčního plánu RIS spočívá ve formální kontrole. Naplňování v akčním plánu definovaných výstupů a výsledků je kontrolováno Řídícím výborem RS, kterému se předkládá Monitorovací zpráva vypracovávána tajemníkem (zástupce Krajského úřadu). Řídící výbor je tak informován o realizaci jednotlivých akcí, dosažení výstupů, nakládání s finančními prostředky a o problémech a očekáváních týkajících se realizace dalších projektů.

Řídící výbor RIS je tvořen celkem 24 zástupci, kromě regionálních institucí podílejících se již na přípravě strategie, tj. intermediárních institucí, Univerzity T. Bati, zástupců Krajský úřadu a představitelů okresních reprezentací, také zástupci významných podniků kraje, např. Barum Continental, Slovácké strojírny, Siemens IT Solutions and Services spol., Rudolf Jelínek a inovačními firmami Polymon a Evektor, a dále ředitelem plastikářského klastru či správcem průmyslové zóny Holešovice. Schůze Řídícího výboru by měly kromě formální kontroly akčního plánu plnit i diskusní funkci, být iniciační platformou. Schůzky tuto přidanou hodnotu zatím přinést nemohou z důvodu neplnění intervalu pravidelných schůzek. Ty se měly původně konat dvakrát ročně, a to od počátku roku 2007 do konce roku 2013. Vzhledem ke vzniklým zpožděním v realizaci projektů akčního plánu doposud proběhla pouze jedna schůze Řídícího výboru a to na konci roku 2008, další v březnu naplánovaná schůze byla odložena a ještě v květnu 2009 nebyl stanoven její další termín. Od ledna 2008, kdy proběhla první schůze, se situace značně změnila, pilotní projekty již byly realizovány, na některé navazují další aktivity, na některá opatření byly podány projektové žádosti, některé již byly schváleny, jiné na schválení teprve čekají. Vzhledem k tomu, že ještě nebyla vypracována další monitorovací zpráva, není možno porovnat dosažené výstupy od výstupů předpokládaných

Aktualizace strategie je plánována Řídícím výborem RS v průběhu roku 2010. Nové impulsy pro změny akčního plánu by měly přinést také výsledky šetření TIC (podzim 2009), které iniciuje za účelem realizace projektu inovačních praktiků vlastní analýzu potřeb firem, která by měla být zahájena na podzim 2009. Jakým způsobem a jakými subjekty bude provedeno konečné hodnocení strategie, zatím není určeno.

4.2.7 Vnímání RS podnikatelskou sférou

Vnímání Regionální inovační strategie, její možné přínosy a také omezující faktory či podmínky pro VaV a inovační aktivity byly zjišťovány prostřednictvím řízených rozhovorů na vzorku pěti podniků. Jedná se o velmi malý vzorek pro vyvozování závěrů o RS a jejich přínosů, jde spíše o ilustrativní případové studie. Cílem bylo získání alespoň rámcové představy o percepci Regionální inovační strategie podnikatelským sektorem¹⁶.

Mezi nejvýznamnější zjištěné informace patří nízké povědomí o existenci RS. Kromě zástupce z podnikové sféry, který byl přítomen při zpracování dokumentu, pouze jeden z respondentů o existenci RS věděl, ovšem jakékoliv bližší informace o ní již nebyl schopen říci. Ostatní respondenti o existenci dokumentu nevěděli vůbec, ať se jednalo o vsetínskou firmu nebo o podnik sídlící v Podnikatelském inkubátoru TIC nebo ve VTP při Univerzitě T. Bati. Tito respondenti nebyli schopni ani říci, co by mohlo být obsahem RS, jakým způsobem by mohla podpořit jejich VaV či inovační aktivity, spíše se vyjadřovali o efektivitě a přínosu tohoto způsobu podpory skepticky. Shodně uváděli, že aby byl nějaký dokument a jeho realizace pro jejich firmu přínosná, musel by jim nabídnout pomoc ve zcela konkrétních oblastech, které nejsou schopni sami řešit, popřípadě by měla obsahovat taková opatření, která by bylo možno využít co nejširší podnikatelskou sférou, např. finanční nástroje pro aktivity firem. V tomto případě RS obsahuje finanční „nástroj Mikroúvěr“, který se však vyznačuje velice selektivním charakterem, jelikož ho mohou využít pouze podniky zasídlené v podnikatelských inkubátorech Zlínského kraje. Namísto toho by byl vhodnější nástroj, který by bylo možno využít co nejširším spektrem podniků, např. inovační vouchery nabízené v rámci strategie Jihomoravského kraje.

Na základě rozhovorů se zástupci z podnikové sféry vyplynulo, že jednotlivé oslovené firmy se potýkají s různými problémy: s absencí vhodných finančních nástrojů pro jejich VaV či inovační aktivity v návaznosti na neochotu bank poskytnout úvěr pro rizikovější záměry, s nedostatkem kvalifikované pracovní síly, nedostatečnou ochranou duševního vlastnictví, či nízkým počtem odběratelů, partnerů pro spolupráci. Dále také vyplynulo, že z velké části tak jejich potřeby tématicky odpovídají potřebám definovanými v analýze potřeb firem. Ukázalo se, že některé potřeby a problémové oblasti firem jsou však natolik specifické a souvisí s jejich oborovým zaměřením

¹⁶Podrobněji se metodice věnuje kapitola 3 Metodika a data.

(např. inovační a VaV podnik v biotechnologiích má odlišné požadavky na pracovní sílu než podnik působící v oblasti IT), že ve strategii navržená opatření jsou pro ně příliš obecná a strategie s plošným charakterem je nemůže pokrýt. Problémem navržených opatření je tedy nezacílenost na konkrétní odvětví.

Závěr je takový, že pokud má podnikatelskou sféru strategie oslovit, musí být zacílena zcela konkrétně na potřeby určitých preferovaných odvětví, tj. oblasti, které podniky sami nejsou schopny ovlivnit (např. dostupná kvalifikovaná síla, finanční nástroje) nebo pak v oblasti rozvoje služeb jako např. podpora při vyhledávání partnerů pro spolupráci či finančních nástrojích. V souvislosti se zjištěným nedostatečným povědomím o RS a neznalosti možné podpory ze strany Krajské samosprávy, by měl být kladen ještě větší důraz na aktivity zvyšující povědomí a informovanost jak o inovacích, jejich významu, tak situaci a podpoře inovací ve Zlínském kraji.

4.2.8 Hodnocení RS

Hodnocení RS je provedeno ze dvou hledisek, v prvním případě se jedná o metodické a věcné hodnocení dokumentu RS, v druhém případě pak o hodnocení RS jako nástroje rozvíjejícího regionální inovační systém.

Regionální inovační strategie je ve Zlínském kraji vůbec prvním dokumentem, který se zabývá podporou tvorby inovací. Sami hlavní zpracovatelé dokumentu a realizátoři jsou si vědomi toho, že strategie jakožto nástroj podporující tvorbu inovací má určité nedostatky, že nastavení a zacílení některých opatření není zcela ideální, ale zároveň poznamenávají, že se všichni nachází v procesu učení se, protože oblast podpory inovací je tématem zcela novým a při aktualizaci stávající či přípravě další strategie v budoucnu je již možnost poučit se z chyb a využít nabytých zkušeností. I přes nedostatky či mezery, kterých si jsou zpracovatelé dokumentu vědomi, v rámci rozhovorů jednoznačně zaznívaly pozitivní ohlasy, kdy za přínos je považována už samotná skutečnost, že byl vůbec vznik strategie iniciován a také, že se vznikem strategie bylo do budoucna otevřeno nové téma a nastolena diskuse.

V případě analýzy dokumentu Regionální inovační strategie Zlínského kraje byla zjištěna spíše řada nedostatků. Vzhledem k rozsahu diplomové práce se autorka zaměřila pouze na nejvýznamnější a nejviditelnější věcné a metodické nedostatky, které se vyskytují jak v analytické tak strategické části. Mezi nejvýznamnější procedurální nedostatky patří nekvalitně zpracovaná analytická část, příliš široký okruh informací uvedený ve SWOT analýze, struktura návrhové části, tj. absence globálního cíle a cílů

na úrovni prioritních os, nedostatečná provázanost kapitol Analýza inovačního prostředí Zlínského kraje, SWOT analýza a strategická část. Další nedostatky se projeví v monitoringu, tj. absenci pravidelných monitorovacích zpráv, absenci schůzek Monitorovacího výboru a také v závěrečném hodnocení, u kterého dosud není stanoveno, jakým způsobem bude probíhat. Z věcné stránky se pak jedná o plošný charakter strategie, přílišnou „upovídálost“ strategické části, zacílenost opatření zejména na krajské město Zlín, popř. úroveň bývalého okresu Zlín, úroveň NUTS IV a soustředění přílišné pozornosti na tři aktéry – Krajský úřad, Technologické inovační centrum a Univerzitu T. Bati. Za nepřiliš povedenou lze označit také grafickou podobu dokumentu, která přispívá k jeho nepřehlednosti. Autorka by doporučila přehlednější formu zpracování, v případě analytické části se jedná o jednotnou grafickou podobu tabulek, grafů, v případě strategické části o zvýraznění klíčových informací, apod.

V případě hodnocení regionální inovační strategie jako nástroje přispívajícího k formování regionálního inovačního systému, konkrétně hodnocení participace regionálních aktérů, podnikové, veřejné, univerzitní sféry na projektu RS, bylo zjištěno několik pozitivních a negativních prvků.

Významná je skutečnost, že strategie nevznikala jen jako formální a v praxi nepoužitelný dokument, o čemž svědčí proaktivní přístup nositele a garanta projektu krajské samosprávy a také Technologického inovačního centra a také skutečnost, že strategie je skutečně implementována. Zejména iniciátor strategie tj. krajská samospráva, měla zájem o rozvinutí partnerství regionálních aktérů, vytvoření funkčních vazeb mezi aktéry a o realizaci krajské inovační politiky za účelem zvyšování konkurenceschopnosti Zlínského kraje. Během vzniku dokumentu se tak vyprofilovali tři klíčoví aktéři: Krajský úřad, Technologické inovační centrum a Univerzita T. Bati, resp. Univerzitní centrum, kteří jsou zároveň implementačními jednotkami. Mezi těmito aktéry dochází v rámci RS k nejintenzivnější spolupráci a komunikaci. Ostatní do přípravy zapojené regionální instituce RRA VM, KHK, RPIC JVM se na implementaci strategie téměř nepodílí ani jako partneři a tudíž nedochází s těmito aktéry ke společnému naplňování stanovených cílů RS a následnému vytváření partnerství, rozvoji vzájemných vazeb, v rámci kterých dochází k procesům vzájemné učení se, výměně zkušeností a intenzivnějšímu propojování aktérů (informačními, finančními či dalšími toky). V očekávané míře se nepodařilo zapojit ani podnikatelský sektor. Nakolik se podaří zapojit podniky do projektů v rámci implementace strategie, ukáží až dosažené výstupy realizovaných opatření. Vzhledem k intenzivnější přípravě projektů a

jejich implementaci až od roku 2009 a vzhledem k absenci monitorovacích zpráv není nyní aktuální zhodnocení dosažených výstupů možné.

Kromě této cílené podpory inovací začaly paralelně se vznikem a implementací strategie vznikat další organizace podporující tuto oblast a v regionu začala být budována inovační infrastruktura. Od roku 2005 došlo ke vzniku vědeckotechnického parku a centra pro transfer technologií při Univerzitě T. Bati ve Zlíně, vzniku Agentury pro ekonomický rozvoj Vsetínska, která provozuje podnikatelský inkubátor a centrum pro transfer technologií, založení Valašskoklobouckého podnikatelského centra, které během července/srpna očekává rozhodnutí o získání dotace pro projekt podnikatelského inkubátoru, otevření podnikatelského inkubátoru ve Slavičíně, jehož provozovatelem je Regionální centrum kooperace Slavičín. Od roku 2008 dochází k přípravě podnikatelského inkubátoru v Kunovicích. Jako problém vnímá autorka skutečnost, že až na výjimky (např. projekt T-ZIP) stojí tyto aktéři dosud mimo realizaci RS a během aktualizace dokumentu, by se mělo usilovat o jejich zapojení do realizace RS.

Regionální inovační strategie je prvním krokem krajské samosprávy v oblasti tvorby inovací a i přes výše uvedenou kritiku je nutno ocenit rozvoj aktivit a pozitivní vývoj v rámci RS (ale taky mimo ni). Realizace inovační politiky v kraji, který se vyznačuje jednou z nejnižších ekonomických výkonností, nízkým inovačním potenciálem a periferní polohou, je obtížným úkolem. Je zcela zřejmé, že její realizátoři se kromě podmínek České republiky a nastavení inovační podpory na národní úrovni potýkají s řadou specifických regionálních podmínek a omezujících faktorů, které omezují úspěšnost RS jako nástroje formujícího regionální inovační systém ve Zlínském kraji.

5 Analýza aktérů regionálního inovačního systému Zlínského kraje

Cílem kapitoly je identifikovat významné aktéry RIS Zlínského kraje, jejich aktivity a vzájemné vazby v souvislosti s formováním regionálního inovačního systému. Pozornost je věnována institucím, které se podílely na zpracování regionální inovační strategie a dalším regionálním institucím a organizacím, které mají potenciál nebo svou činností přispívají k formování regionálního inovačního systému.

5.1 Typologie aktérů regionálního inovačního systému Zlínského kraje

Jak bylo nastíněno v teoretické části práce, regionální inovační systém je tvořen subsystémem, který produkuje znalosti (univerzity, vědeckovýzkumné instituce) a subsystémem, který tyto znalosti využívá (hlavně soukromé firmy). Jejich vzájemnému propojení a šíření znalostí napomáhá intermediární sféra (centra pro transfer technologií, poradenské, finanční instituce nebo regionální samospráva, apod.). Předmětem zájmu této kapitoly je subsystém, který produkuje a šíří znalosti a zprostředkovatelé – čili institucionální infrastruktura, která podporuje proces tvorby inovací v určitém regionu v rámci jeho produkčního systému.

Klíčoví aktéři regionálního inovačního systému vychází z již zmiňovaného konceptu „Triple Helix“, který umožní místním aktérům ze soukromé, veřejné a univerzitní sféry vzájemně spolupracovat při využívání specifických podmínek a potenciálu daného regionu pro vznik jeho jedinečné a globálně uplatnitelné konkurenční výhody (Etzkowitz, Leydorsdorff 1997).

Intermediární sféra

Intermediární sféra zahrnuje celou řadu organizací, blíže bude nyní vzhledem k významnosti představena krajská samospráva, která koordinuje a reguluje celý systém, vytváří pravidla či plní roli prostředníků mezi jednotlivými aktéry působící v RIS a představuje tak v RIS nejvýznamnější instituci veřejné sféry.

Regionální samospráva¹⁷ podporuje rozvoj inovačních aktivit jak ve veřejném tak, soukromém sektoru. Podpora spolupráce veřejného sektoru se dotýká oblasti veřejných služeb, jako je školství, zdravotnictví apod. Příjemci podpory mohou být obce, příspěvkové organizace, občanská sdružení apod. Příkladem podpory inovací ve veřejném sektoru může být aktivní účast výše popsaných subjektů na vzdělávacích kurzech a podobných iniciativách, které vedou k lepšímu fungování veřejných organizací (řízení správy, benchmarking, územní a strategické plánování atd.). Rozvoj inovačních aktivit v soukromém sektoru spočívá především ve vytváření vhodných podmínek pro podnikání inovačních firem v kraji. Tato institucionální podpora může znamenat spolupráci veřejného sektoru s inovačními firmami, či přímo účast na inovačním podnikání. Regionální správa může podporovat inovace materiálně, organizačně nebo také zprostředkováním poradenství. Podporu inovačních subjektů může kraj prosazovat prostřednictvím grantových schémat, poskytováním vhodných prostor pro daný druh inovačního podnikání nebo poskytováním vlastních prostor (ve formě inkubátorů a podnikatelských parků). Další formou podpory inovací ze strany krajských orgánů může být poskytnutí kontaktů a zkušeností malým a středním podnikům při prosazování se na regionálním trhu. Důležitým aspektem rozvoje inovací je ze strany regionálních samospráv předávání zkušeností se získáváním finančních prostředků z fondů EU, nebo samotné získání těchto peněžních fondů a poté je distribuovat mezi inovační firmy. K těmto činnostem by měl kraj využívat místní inovační centra a regionální rozvojové agentury (Čadil a kol. 2008).

Spolupráce krajského úřadu na rozvoji inovačního prostředí v regionu může spočívat také ve zprostředkování diskuse, formulaci závěrů a zavádění jejich výsledků do praxe. Do této diskuse by měly být zapojeny nejdůležitější rozvojové subjekty v kraji (profesní společnosti, hospodářské komory, průmyslové komory apod., regionální kancelář CzechInvest atd.) (Čadil a kol. 2008).

Univerzitní sféra

Znalosti dnes představují pro podniky, regiony i země klíčový zdroj konkurenceschopnosti, přičemž v procesu jejich tvorby, šíření a využití jsou

¹⁷ O vzniku 14 krajů bylo rozhodnuto ústavním zákonem v prosinci 1997 a formálně vznikly 1. 1. 2000. Teprve ustavením krajských řídicích orgánů 1. 1. 2001 začaly kraje skutečně fungovat. Pro potřebu srovnání s územním členěním EU bylo rozhodnuto o sloučení čtrnácti krajů do osmi regionů soudržnosti (kohezních regionů, odpovídajících úrovni NUTS II v EU) (Samková [online], 2003)

významnými aktéry zvláště univerzity. V této souvislosti koncept regionálních inovačních systémů klade důraz na tzv. „třetí roli“ univerzit¹⁸, kdy se univerzita prostřednictvím rozvoje vzájemných vazeb se společnostmi, především pak se soukromým sektorem podílí na zvyšování inovativnosti regionu (Berkowitz, Feldman 2006). Podílí-li se univerzita na tvorbě a šíření znalostí jedná se o roli generativní, v případě že její aktivity souvisí s vazbou univerzit na RIS a na ekonomické aktivity daného regionu jedná se o roli rozvojovou (Gunasekara 2006). Smejkal (2008), který vychází z Chakrabati, Lester (2002) spatřuje „třetí roli“ univerzit hlavně v následujících aktivitách:

- spolupráci s průmyslovým sektorem, který propojuje základní výzkum s možnostmi jejich aplikace (např. vědeckotechnické parky, podnikatelské inkubátory, klastry, spolupráce s firmami),
- aktivní účasti v orgánech, které se podílejí na řízení procesu inovací v území (zpracování, realizace regionální inovační strategie, organizace regionálního inovačního systému),
- schopnosti zprostředkování a šíření mnohdy jen obtížně dostupných informací v regionu včetně využití vzájemné spolupráce univerzit,
- vytváření spinn-off firem,
- podpoře činností nových firem založených na využívání výzkumu.

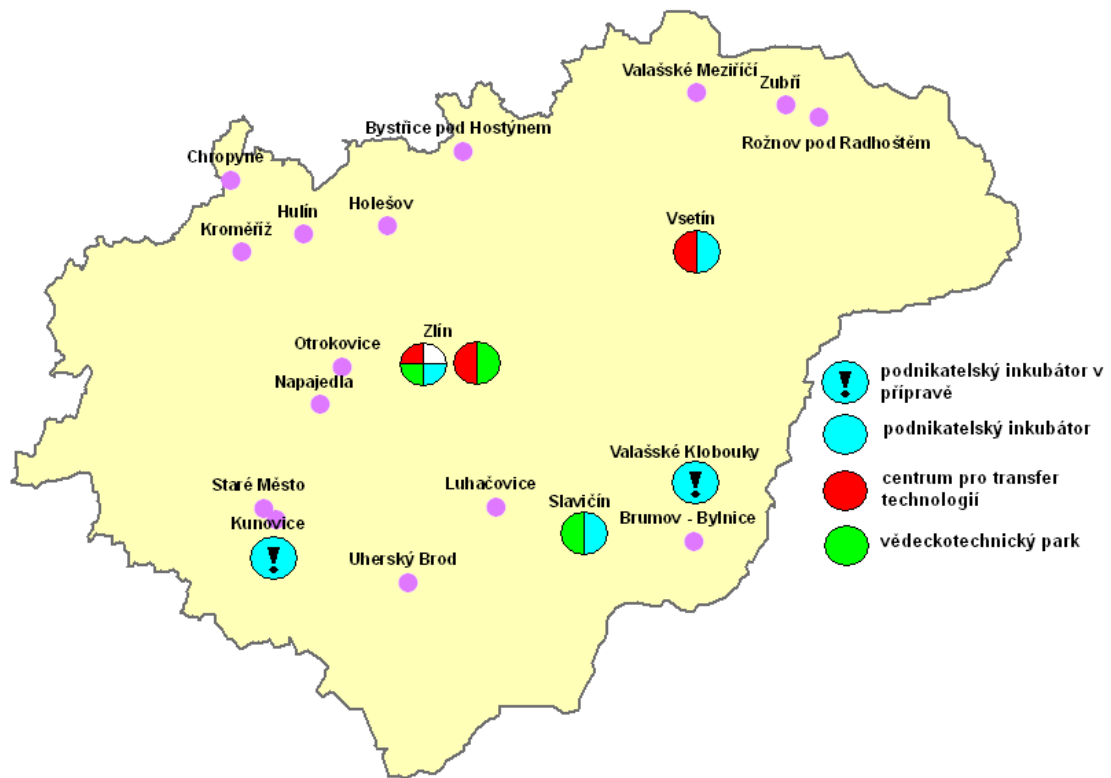
V České republice jsou však univerzity stále poznamenány dědictvím sovětského modelu organizace vědy, což se projevuje v jeho nízkém podílu na realizaci vědy a výzkumu, které kromě ztráty přínosu ze synergie výuky a výzkumu přispělo právě ke vzniku bariér spolupráce mezi univerzitní a soukromou sférou a hlavní role českých univerzit je tak stále v základním výzkumu, vzdělávání a přípravě kvalifikované pracovní síly (Kadeřábková 2008, Žížalová 2009).

5.2 Aktéři institucionální infrastruktury RIS Zlínského kraje

V následujících kapitolách jsou analyzováni aktéři institucionální infrastruktury VaV a inovací Zlínského kraje. Pro konkrétnější představu jsou jednotlivé organizace podporující tuto oblast a existující inovační infrastruktura znázorněny na obr. č. 2 a 3.

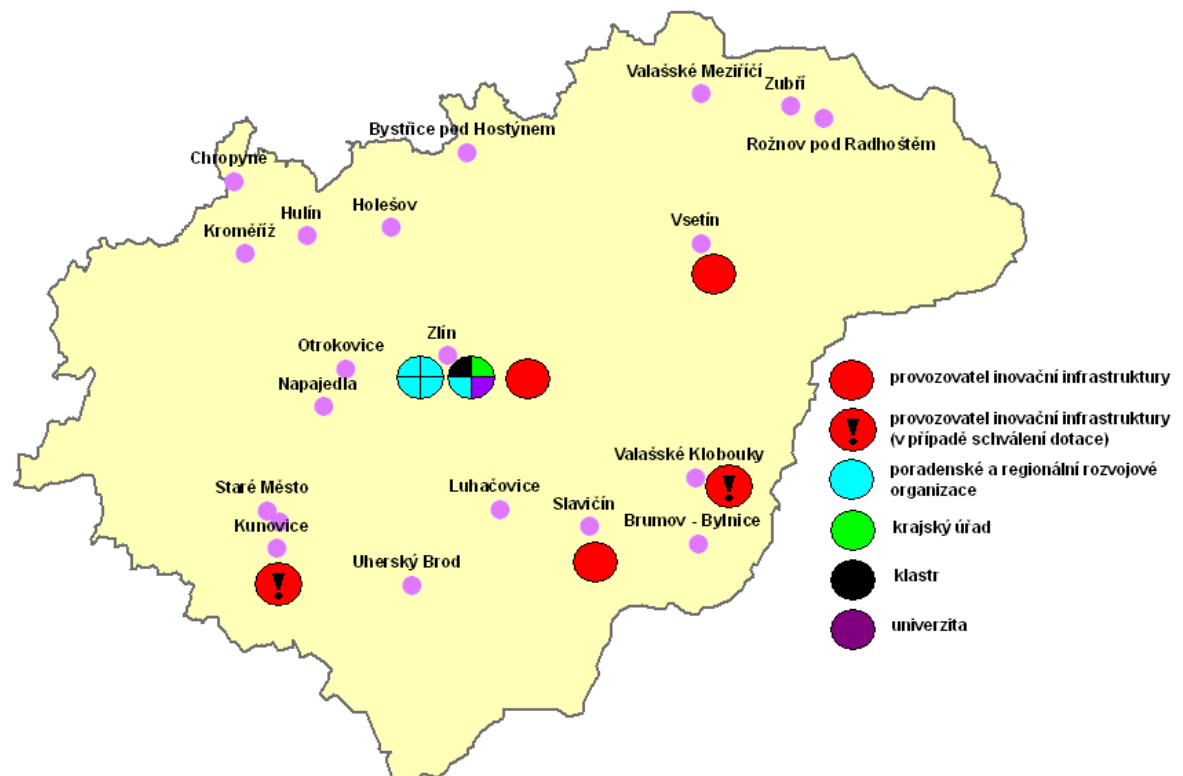
¹⁸tradiční role univerzit spočívá v jejich vzdělávací a vědeckovýzkumné činnosti

Obrázek č. 2 - Lokalizace aktérů regionálního inovačního systému

zdroj: vlastní data

Obrázek č. 3 – Lokalizace inovační infrastruktury Zlínského kraje

zdroj:vlastní data

5.2.1 Intermediární instituce

Krajská samospráva

Úloha Zlínského kraje v oblasti VaV a inovačních aktivit spočívá ve vytváření podmínek a podpoře inovačního prostředí ve Zlínském kraji. Tyto aktivity jsou v kompetenci především odboru Strategického rozvoje. Krajská samospráva Zlínského kraje podporuje dosud inovace organizačně, tj. garant, nositel, hlavní implementační jednotka RS Zlínského kraje. V souvislosti s její implementací Krajský úřad vyhlásil v březnu 2009 nultý ročník soutěže **Inovační firma Zlínského kraje**, která by se měla realizovat každoročně po celou dobu trvání strategie (tj. roku 2013). Kromě toho probíhá **prezentace a propagace Zlínského kraje na mezinárodní úrovni**, a to prostřednictvím účasti na evropských veletrzích (Expo Real v Mnichově) a dalších akcích (Open days v Bruselu), kde je k dispozici CD s inovačním profilem Zlínského kraje¹⁹, které vzniklo jako jeden z výstupů analýzy institucí vědy a výzkumu ve Zlínském kraji. Kromě organizační podpory a zprostředkování poradenské činnosti, tj. založení Technologického inovačního centra s 50% vlastnictvím Krajského úřadu, zajišťuje také finanční podporu. Krajský úřad založil v roce 2004 na podporu podnikání **Regionální podpurný fond**. V roce 2007 pak ve spolupráci s TIC připravil finanční nástroj „**Mikrouvěř**“, který umožňuje začínajícím malým a středním podnikům čerpat úvěr v maximální výši 500 tis. Kč. Bohužel je tento nástroj určen prozatím pouze pro podniky umístěné v podnikatelských inkubátorech Zlínského kraje. Partnerem fondu jsou komerční banky, Českomoravská záruční rozvojová banka, Hospodářská komora ČR a z regionálních institucí Univerzita T. Bati a Technologické inovační centrum. KÚ dále podporuje finančně TIC, které z prostředků krajského rozpočtu tak dostává prostředky na realizaci opatření RS. Založením TIC, jak bude podrobněji uvedeno v kapitole Analýza aktérů RIS Zlínského kraje, KÚ poskytuje také prostory pro inovační podnikání, které umožňují provoz inovační infrastruktury jako je vědeckotechnický park, podnikatelský inkubátor. Kromě výše uvedených aktivit zajišťuje krajskou samosprávou vlastněná společnost Industry Servis ZK přípravu **strategické zóny Holešov**. Ta by měla být zasídlena společnostmi z odvětví přinášející vyšší přidanou hodnotu. Konkrétně se jedná o odvětví související se zpracováním plastů a kovů, o polygrafický, strojírenský a automobilový průmysl a žádoucí jsou strategické

¹⁹CD obsahuje základní ekonomické informace o kraji, dokument RIS, informace o klastrových iniciativách v kraji a adresář firem a institucí vědy a výzkumu ve Zlínském kraji, které mají zájem o zahraniční spolupráci v oblasti inovací a souhlasí se zveřejněním na prezentačním CD.

služby, přítomnost VaV institucí a organizací inovační infrastruktury. První investoři by měli přijít v roce 2010, v případě plného obsazení by zóna poskytovala až 12 000 pracovních míst (viz. Strategie rozvoje kraje 2008). V zóně byly nabídnuty kapacity pro vědeckovýzkumné účely Univerzity T. Bati, ta nabídku ale odmítla, jelikož preferuje lokalizaci všech univerzitních pracovišť ve Zlíně.

Aktivita KÚ v oblasti podpory tvorby inovací, ačkoliv mají jen několikaleté trvání, jsou relativně diversifikované a lze předpokládat, že v budoucnu se Krajská samospráva bude na vytváření vhodných podmínek pro inovační podnikání podílet významněji a okruh jejich aktivit se bude dále rozšiřovat.

Regionální rozvojová agentura Východní Moravy

Další institucí, která se účastnila přípravy Regionální inovační strategie je **Regionální rozvojová agentura Východní Moravy**²⁰ (dále RRAVM), která byla založena v roce 1998 ve Zlíně Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, Krajskou hospodářskou komorou a Sdružením měst a obcí Východní Moravy. RRA je členem České asociace rozvojových agentur. Od počátku se RRAVM prioritně zaměřovala na municipální subjekty v regionu Zlínského kraje, kterým poskytovala dotační poradenství, projektování, dotační management, zpracování strategických a rozvojových plánů. Na konci roku 2008 došlo v RRA v souvislosti s její špatnou ekonomickou situací k významné reorganizaci. Se vstupem nového brněnského investora Institutu pro regionální spolupráci, došlo téměř k úplné personální výměně, a to jak ve vedení společnosti, tak v řadách zaměstnanců. Zlínská RRA tak nenásleduje trend, který se projevuje od vzniku krajské samosprávy v roce 2001. Od tohoto roku začalo postupně docházet k majetkovým vstupům krajských samospráv do regionálních rozvojových agentur a to za účelem vzájemného navázání spolupráce, narovnání vazeb mezi oběma subjekty a vyjasnění si rolí v regionálním rozvoji (Stejskal 2008). Z RRA se stal komerční subjekt, který je rozčleněn na dvě jednotky projektový tým a tým, v jehož kompetenci je administrace **Fondu mikroprojektů česko-slovenského příhraničí**. RRA se i nadále zaměřuje především na municipální subjekty, pokouší se také o navázání spolupráce se soukromou sférou, ale naráží na konkurenci a již

²⁰RRA jsou poloautonomní organizace, které mají přispívat k regionálnímu rozvoji v daném regionu. RRA byly zřizovány po vzoru EU od počátku 90. let. V ČR neexistuje jednotný model RRA, liší se z hlediska právní formy, zakladatelů a současných vlastníků, zaměřením aktivit i způsobu financování. V případě zřizování RRA Sdružením měst a obcí, či euroregiony nahrazovaly neexistující regionální samosprávu (Smejkal 2008).

dlouhodobější působení dalších regionálních institucí. Původní RRA zastupovala **Asociaci inovačního podnikání České republiky (AIPČR)** ve Zlínském kraji. Na základě tohoto zastoupení RRA VM prováděla aktualizaci databáze inovačních subjektů za území Zlínského kraje (**Technologický profil ČR²¹**), zajišťovala propagaci a informování o AIP a jejich činnostech. Tato agenda byla v březnu 2009 převzata Technologickým inovačním centrem, které má k této problematice blíže. O orientaci na podporu inovačního podnikání RRA neuvažuje. V současnosti RRA není subjektem, který by se významně podílel na podpoře inovačního podnikání, což vycházelo najevo i během rozhovorů s dalšími institucemi a potvrdil to sám i zástupce RRA. Vzhledem k předmětu činnosti spolupracuje RRA především s obcemi, městy, sdruženími obcí, tyto vztahy jsou zástupcem hodnoceny jako fungující, s krajskou samosprávou existuje spolupráce pouze na úrovni zakázek. Z institucí podporujících inovační podnikání spolupracuje s Regionálním centrem kooperace Slavičín, kterému administruje projekty a nyní s ním participuje při zakládání Československého průmyslového klastru.

Krajská hospodářská komora

Při procesu zpracování strategie byla přítomna také **Krajská hospodářská komora Zlínského kraje** (dále KHK). Její role spočívá především v zastupování zájmů členů okresních hospodářských komor, konzultační činnosti, marketingových aktivitách, reprezentace společných zájmů členů v rámci zahraničních aktivit, apod. Kromě těchto činností provozuje **Regionální exportní místo CzechTrade**, které nabízí služby CzechTrade, Exportní garanční a pojišťovací společnosti a České exportní banky. Od roku 2007 při KHK působí **Jednotné kontaktní centrum pro podnikání a Ověřovatelská kancelář CzechPoint** (KHK [online], 2009). Na základě dohody mezi KHK a krajským úřadem, došlo za účelem rozvoje mezinárodní spolupráce v roce 2008 k založení **Kontaktního centra pro východní trhy**. U tohoto projektu bylo využito dlouhodobě dobrých vztahů mezi KHK a odborem hejtmanství, konkrétně Odboru vnějších záležitostí, ke kterým přispívají vzájemné osobní kontakty. Centrum je složeno ze dvou organizačních jednotek. První je zaměřeno na teritorium Číny a spadá do

²¹Projekt Technologický profil ČR (databáze inovačního potenciálu ČR) vznikl jako aktivita česko-německé vědecko-technické spolupráce s oficiální podporou německého spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum v roce 1998. Řešitelem tohoto projektu je na základě smlouvy s MŠMT Asociace inovačního podnikání ČR. Databáze zahrnuje 13 různých typů subjektů působících od národní po lokální úroveň, jejichž činnost se dotýká aktivit souvisejících s inovačním podnikáním. V databázi lze vyhledávat subjekty dle různých kritérií, podle typu organizace, počtu zaměstnanců, regionálního zastoupení (úroveň kraj/okres), odvětví nebo technologie (Asociace inovačního podnikání ČR [online], 2009).

kompetence Regionálního poradenského a informačního centra JVM, druhé na **teritorium Ruské federace** pod KHK, které bylo založeno na základě dlouhodobě existujících kontaktů a spolupráce v Samarské oblasti. Vzhledem k této společné činnosti KHK s RPC JVM přichází do úzkého kontaktu. Činnost Centra pro východní trhy spočívá ve vyhledávání vhodných obchodních partnerů, usnadnění importu/exportu, přetváření politických dohod v konkrétní obchodní kontrakty apod. Aktivity centra se začaly úspěšně rozvíjet, ale v návaznosti na ekonomickou krizi dochází k odvolávání podnikatelských misí, rušení mezinárodních ekonomických a investičních fór a k celkovému šetření nákladů na všech stranách.

Na implementaci strategie se KHK nepodílí. V rozhovorech se zástupci dalších institucí byl význam KHK v oblasti podpory inovací hodnocen jako velmi nízký nebo žádný. Prioritní je pro KHK spolupráce s odborem hejtmánství. S institucemi, které se na podpoře inovačního podnikání podílí jako je Technologické inovační centrum, Valašskokloboucké podnikatelské centrum, Regionální centrum kooperace Slavičín a Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetín, do styku téměř nepřichází, s Univerzitou T. Bati zejména na úrovni společných projektů.

Regionální pobočka CzechInvest Zlín

CzechInvest působí v kraji od roku 2004, kdy Agentura CzechInvest založila síť 13 regionálních kanceláří ve všech krajských městech. Je ústředním poradenským subjektem, na který se v oblasti jeho působnosti obrací instituce jak z veřejného tak soukromého sektoru. Jejich služeb využívají, všechny instituce, které byly zapojeny do přípravy regionální inovační strategie. V rámci rozhovorů zaznívala bezproblémová komunikace a spolupráce s CzechInvestem. Jeho činnost byla hodnocena velmi pozitivně a je vnímána jako respektovaná a uznávaná instituce. Jedině u CzechInvestu nebyly zaznamenány ze strany ostatních institucí jakékoliv negativní ohlasy.

Regionální poradenské a informační centrum jihovýchodní Moravy

Jednou z komerčních poradenských společností je **Regionální poradenské informační centrum jihovýchodní Moravy s. r.o.** (dále RPIC JVM²²), které funguje

²²JVM RPIC je členem Národní asociace pro rozvoj podnikání (NARP), která sdružuje všech 34 RPIC v České republice. Vybudovaná síť pokrývá celé území ČR, s dostupností služeb každého centra v okruhu max. 40 km, jedná se vyložene o regionálního aktéra v regionálním rozvoji. Obecně by RPIC měla úzce spolupracovat s orgány státní správy, samosprávou, Úřady práce, hospodářskými komorami a ostatními organizacemi s vazbami na MSP (Národní asociace rozvoje podnikání [online], 2009).

v kraji od roku 1992. Od počátku se specializuje především na segment malých a středních podniků. Hlavní činností centra je dotační a úvěrové poradenství, v rámci této činnosti dlouhodobě spolupracuje s CzechInvestem, ČMRZB a UniCredit Bank. V období 2005-7 se RPIC podílel ze 40 % na všech čerpaných dotačních prostředcích z OP průmysl a podnikání ve Zlínském kraji (RPIC JVM [online], 2009). Tradiční je tvorba a realizace rozvojových projektů regionálního významu, především ve vztahu k malému a střednímu podnikání pro státní a samosprávné instituce. Na základě zkušeností centra s aktivitami pro začínající podnikatele bylo v roce 2007 při společnosti založeno **Centrum pro začínající podnikatele**, mezi jehož hlavní aktivity patří vzdělávání pro začínající podnikatele – pořádání motivačních programů a vzdělávacích kurzů, které jsou zaměřeny na přípravu založení vlastního podniku a poskytování servisní podpory. V této oblasti je RPIC zapojeno do státního nástroje na podporu začínajících podniků START²³. V rámci centra probíhá spolupráce se školami ve výchově k podnikatelství. Jedná se např. o projekt na rozvoj podnikatelských dovedností se Střední průmyslovou školou ve Zlíně, která je zaměřena na obory strojírenství, elektrotechniky, stavebnictví nebo o spolupráci s Fakultou managementu a ekonomiky, tj. výuka předmětu zaměstnanci RPIC.

Od roku 2007 je jednou z organizačních jednotek také **Centrum pro východní trhy**, které se orientuje na spolupráci s inovačními čínskými firmami. Navazování kontaktů v ekonomicky nejsilnějších provinciích Číny – Shandong a Liaoning, probíhalo již při zpracovávání strategie. RPIC JVM je prostředníkem při navazování kontaktů, uzavírání kontraktů hlavně mezi regionálními a čínskými podniky nebo realizuje podnikatelské mise do těchto regionů. Kromě toho se zabývá monitorováním obchodních příležitostí pro české i čínské podniky, tržními analýzami, vyhledáváním a prověřováním obchodních partnerů a tlumočením. Pro zviditelnění možností spolupráce s čínskými podniky a aktivit PRIC plánuje marketinkovou akci, která by oslovila soukromou sféru. V souvislosti s inovační strategií se RPIC podařilo do akčního plánu začlenit právě projekt Mapování Inovačního prostředí regionu Shandong, který probíhal v roce 2006. V současné době se RPIC na realizaci inovační strategie nepodílí žádným způsobem.

²³Cílem programu je umožnit realizaci podnikatelských záměrů osob vstupujících do podnikání poprvé nebo s delším časovým odstupem, a to poskytnutím podpory ve formě bezúročného úvěru nebo zvýhodněné záruky s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru. Správcem programu je MPO. Poskytovatelem pak ČMRZB a. s. (Czechinvest [online], 2009).

Sdružení pro rozvoj Zlínského kraje

Sdružení pro rozvoj Zlínského kraje je občanským sdružením, které vzniklo v roce 2000. Jeho členy jsou významní podnikatelé a osobnosti Zlínského kraje a statutární zástupci významných podnikatelských subjektů, např. mezi členy patří Barum Continental, Slovácké strojírna, Deza, On Semiconductor. V rámci rozhovorů zaznívalo, že sdružení nepatří mezi organizace, které by svou činností významněji podporovaly rozvoj inovačního prostředí v regionu. Vzhledem k tomu, že je tvořeno zástupci podnikatelské sféry, sdružení participuje zejména na projektech, které jsou v zájmu jejich podnikatelských aktivit a přispívají k rozvoji podnikatelského prostředí v kraji. Především se snaží spolupracovat v oblasti zlepšování dopravní situace (obchvaty, rychlostní komunikace), rozvoji průmyslových zón, či působit v oblasti rozvoje vzdělání. V této oblasti spolupracuje s Univerzitou T. Bati a to při formování studijních programů, odměňování diplomových prací. Zájmovou sférou je samozřejmě také spolupráce se státní správou, samosprávou ve Zlínském kraji (Krajský úřad Zlínského kraje, Krajská hospodářská komora a další orgány státní správy ve Zlínském kraji). V rámci regionální inovační strategie se sdružení zatím zapojilo jako generální partner do soutěže Inovační firma Zlínského kraje.

Technologické inovační centrum

V oblasti podpory vědy, výzkumu a inovací působí **Technologické inovační centrum** (dále TIC), které jak již bylo uvedeno, vzniklo společnou iniciací Krajského úřadu a UTB především za účelem implementace regionální inovační strategie a vytváření podmínek pro rozvoj inovačního podnikání v regionu. V roce 2007 získalo ocenění Podnikatelská nemovitost s největším přínosem pro rozvoj aplikovaného výzkumu za rok 2006. Činnost centra lze rozdělit na několik okruhů: provoz podnikatelského inovačního centra, vědeckotechnologického parku a centra pro transfer technologií, poradenství, projektová činnost (včetně implementace Regionální inovační strategie), aktivity v oblasti klastrů, tj. mapování, servisní činnost.

TIC provozuje **Podnikatelské inovační centrum Zlín (dále PIC)**, které vznikalo ve spolupráci s krajskou samosprávou a Městem Zlín. PIC, který sídlí v kompletně rekonstruované budově průmyslového areálu ve Zlíně (bývalý Baťův areál), je v majetku statutárního Města Zlín a s více než 2 450 m² ploch pro podnikání je plně funkční od dubna 2007. Jde o centrum, které nabízí komplexní podporu inovačního podnikání „pod jednou střechou“ (tzv. „one stop shop“). V budově jsou umístěny

instituce na podporu podnikání, regionálního rozvoje a celoživotního vzdělávání a dále školící a prezentační centrum. V současné době v PIC sídlí:

- CzechInvest agentura pro rozvoj podnikání a investic
- ERIC s.r.o. – poradenství v oblasti přípravy a realizace projektů ze strukturálních fondů pro podnikatele
- Eurocentrum – informační centrum o Evropské unii
- Marlin B & V s.r.o. – centrum celoživotního vzdělávání
- MCI SERVIS s.r.o. – zadavatelská činnost, organizování veřejných zakázek
- Region Bílé Karpaty – podpora přeshraniční spolupráce, správce Fondů mikroprojektů
- Regionální podpůrný zdroj s.r.o. – podpora malého a středního podnikání a obcí
- Regionální rozvojová agentura Východní Moravy
- Obchodní a hospodářská komora ve Zlíně – poradenské, vzdělávací a projektové služby pro podnikatele
- Státní fond životního prostředí ČR

Projekt PIC získal první místo v soutěži Stavba roku 2006, Podnikatelská nemovitost roku 2006 v kategorii Podnikatelská nemovitost s největším přínosem pro rozvoj aplikovaného výzkumu a cenu Grand Prix architekta Pavla Nováka

Dále TIC v této budově provozuje **Podnikatelský inkubátor Zlín**, který není oborově zaměřen. Pro zasídlení v inkubátoru je rozhodující podnikatelský záměr a inovativnost projektu, žádné další omezující podmínky zde nebyly stanoveny. Kromě standardně poskytovaných služeb mohou firmy využít služeb institucí podnikatelského inovačního centra a vzhledem k lokalizaci inkubátoru přímo v centru města Zlína jeho „dobré adresy“. O zasídlení v podnikatelském inkubátoru byl od samého počátku projeven zájem a bez větších problémů se ho podařilo zaplnit a to především firmami působícími v oblasti informačních technologií (viz. tab. č. 7). Nejúspěšnějším podnikem, který již opustil inkubátor, patří společnost Aukro, která provozuje internetovou aukční platformu Aukro.cz.

Tabulka č. 7 – Zasídlené podniky v podnikatelském inkubátoru Zlín

název firmy	předmět činnosti
K-Profi	IT- software
Edhouse	poskytování software, poradenství v oblasti software, hardware
EWOQ	výzkum, vývoj, řízení a realizace projektových záměrů
Flexibuild	výroba stavebních hmot, přípravné a dokončovací stavební práce, poradenská a konzultační činnost
IC Tour	provozování cestovní kanceláře
Studio produkce SP2	vývoj a produkce audiovizuálních projektů
UniControls	elektronické řídicí, komunikační a diagnostické systémy
Vitamin	návrh a výroba textilních doplňků, dámských tašek, obalů a tašek na notebooky, interiérový design
Zlín Net	poskytování telekomunikačních služeb

zdroj: Technologické inovační centrum, www.ticzlin.cz

Vzhledem k charakteru a kapacitám budovy, zde výrobní činnost není možná a IT obory se tak jeví jako ideální, i když původním záměrem toto zaměření nebylo. Vzhledem k faktu, že poptávka po zasídlení převyšuje kapacitní možnosti podnikatelského inkubátoru a již v několika případech musely být firmy, které projevíly zájem odmítnuty, je do budoucna uvažováno o zajištění dalších prostor. V případě vědeckotechnického parku, který se rozkládá na ploše 240 m², je již zaměření činností různorodější, viz. tab. č. 8.

Tabulka č. 8 – Zasídlené podniky ve VTP Zlín

název firmy	předmět činnosti
ABC wood	dřevařsko-nábytkářský klastr
Mevi Cz	výroba přesných strojních dílů
Optimicon	implementace procesních nákladových systémů
Plastikářský klastr	činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců
UniControls	elektronické řídicí, komunikační a diagnostické systémy

zdroj: Technologické inovační centrum, www.ticzlin.cz

Poznámky: ABC wood byl založen v roce 2007, není funkční, z důvodu ekonomické krize hrozí jeho zánik, leader společnost Seawood a dalších 7 podniků zvažuje odchod.

V roce 2008 bylo firmami zasídlenými v PI a VTP vytvořeno celkem 58 nových pracovních míst. Z celkového počtu 110 nově vytvořených pracovních míst bylo k 31. 12. 2008 obsazeno 51 míst absolventy UTB ve Zlíně, zvláště z fakulty Aplikované informatiky (Výroční zpráva TIC 2009). Projevuje se zde absence podnikatelského inkubátoru, který by fungoval při Univerzitě T. Bati.

Provozování **Centra pro transfer technologií** patří mezi doplňkové aktivity TIC. Nejedná se o soustavnou činnost, ke skutečnému přenosu technologií zde nedochází.

Jedná se spíše o zajištění poradenství k ochraně duševního vlastnictví patentové rešerše, vyhledávání komerčních partnerů a služby v oblasti licencování či autorských práv, a to především pro firmy, které jsou zasídleny v podnikatelském inkubátoru nebo se kterými TIC dlouhodobě spolupracuje. Stejně tak je doplňkovou aktivitou pořádání seminářů a vzdělávacích akcí.

Tak jako v případě implementace projektů Krajským úřadem, dochází zatím spíše k realizaci „viditelných projektů“. Úspěšně se podařilo vytvořit **internetový portál inovačního podnikání**, který funguje a jehož návštěvnost se od jeho založení zvyšuje (Výroční zpráva TIC 2009). Za účelem zvyšování povědomí o inovačních aktivitách u SŠ, VOŠ a VŠ studentů je od roku 2008 realizována **soutěž o nejlepší podnikatelský inovační záměr**. Do druhého ročníku soutěže se přihlásilo 62 studentů a studentských týmů, což je trojnásobek účasti prvního ročníku. Vítězové získali od Sdružení pro rozvoj Zlínského kraje odměnu v celkové hodnotě 70 000 Kč a v případě zájmu mohou po období jednoho roku využívat zdarma prostory v podnikatelském inkubátoru Technologického inovačního centra. V současné době TIC připravuje projekt, který by měl přispět ke zvýšení proinovačního myšlení firem. Ve spolupráci opět se společností Pera a dalšími by mělo dojít do konce roku 2009 k **vyškolení „inovačních praktiků“**, kteří povedou rozhovory ve firmách Zlínského kraje. Kromě toho TIC plánuje semináře a odborná školení pro podnikatelskou sféru v oblasti inovací.

Od roku 2008 probíhá **Projekt mapování možnosti vzniku strojírenského klastru**²⁴. Projekt je realizován ve spolupráci s Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně, Vysokým učením technickým v Brně (fakulta strojní) a Vysokou školou báňskou v Ostravě (Fakulta strojní a Fakulta metalurgie) a krajskou samosprávou. Významným prvkem je zde projevený zájem a iniciace projektu „zdola“ od podnikatelské sféry. Předpokládaným termínem ukončení mapování je podzim 2009, bohužel strojírenský průmysl je zasažen probíhající ekonomickou krizí a téma klastrů nepatří mezi prioritní zájmy firem. Firmy nejsou příliš nakloněny k formálnímu zakládání klastru, potenciální budoucí členové klastru však souhlasí s neformálními schůzkami a čekáním do doby než nastane pro zakládání klastru příznivější klima. V případě, že by nedošlo k jeho

²⁴Porter (1990) definuje klastry jako geografická soustředění vzájemně provázaných firem, specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb, firem v příbuzných odvětvích, přidružených institucí (univerzit, agentur) a obchodních asociací různých směrů, které mezi sebou soutěží, ale také spolupracují. Klastry ovlivňují konkurenceschopnost třemi způsoby: zvýšením produktivity jednotlivých firem nebo odvětví v klastru, zvýšením kapacity pro inovace a tím pádem pro růst produktivity a stimulací formování nových firem, které podporují inovace a rozšiřují členskou základnu klastru (Porter 1998).

formálnímu založení, bude snahou TIC společné aktivity těchto firem podporovat v rámci projektu Trenčiansko-zlínská inovační platforma (T-ZIP). TIC v této oblasti již zkušenosti má, během roku 2005 – 6 probíhalo **Mapování odvětví²⁵ pro vznik klastrů**, na základě výsledků byl založen plastikářský, obuvnický Czech Shoes a dřevařsko-nábytkářský klastr ABC wood.

Jediný funkční je klastr plastikářský (dále Plastr). K tomu přispěla především aktivní publikační a přednášková činnost klastru v rámci regionu, lobování u regionálních institucí (Zlínský kraj, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, střední školy) i účast klastru na přípravě Regionální inovační strategie. Cílem klastru je posílit pozici podniků (např. společný odběr energie) a jejich konkurenceschopnost. Ačkoliv se jedná v některých případech o inovační podniky, prioritním cílem klastru spolupráce v oblasti inovací není. Plastr byl založen v roce 2006 s vizí, že se Zlínský kraj stane centrem inovativního zpracování plastů v České republice. V současné době má klastr 25 členů (23 firem, 2 střední odborné školy).

Klastr spolupracuje s UTB Zlín, podařila se zahájit akreditace nového specializovaného bakalářského studia **Technologie plastů** (výuka od školního roku 2009/10), společně usilují o vytvoření **Plastikářského aplikačního centra (PAC)**, které by mělo být kombinací vývojového a tréninkového centra a mělo by posílit aplikovaný výzkum v kraji a přispět k rozvoji inovačního zázemí především pro malé a střední firmy, které vlastními VaV kapacitami nedisponují. UTB Zlín jako partnerská VŠ podporuje činnost klastru v následujících oblastech:

- **Technologická fakulta** – výzkum a vývoj, vzdělávání, vybudování společného tréninkového, testovacího a inovačního centra
- **Fakulta managementu a ekonomiky** – metodika pro měření a řízení výkonnosti klastrů
- **Fakulta informatiky** – vyhledávání relevantních informací z databází
- **Fakulta multimediálních komunikací** – prezentace a propagace klastru

Plastr rozvíjí vztahy také se **SPŠ Otrokovice**, v rámci společné spolupráce existuje projekt **Rozvoj znalostního potenciálu pedagogů, technického personálu a studentů**

²⁵Mapování probíhalo v plastikářském průmyslu (OKEČ DH 25000 - Výroba pryžových a plastových výrobků), obuvnickém průmyslu (OKEČ DC 19300 - Výroba obuvi, OKEČ DC 19000 - Činění a úprava usní, výroba brašnářských a sedlářských výrobků a obuvi), nábytkářském a dřevozpracujícím průmyslu (Zpracování dřeva, výroba dřevařských, korkových, proutěných a slaměných výrobků kromě nábytku, OKEČ 36 - Výroba nábytku (Výroční zpráva TIC 2008).

v oblasti **plastikářských a kožedělných technologií**. V rámci přeshraniční spolupráce ČR-SR je zapojen do projektu **Vytvaranie podmienok pre rast cezhranične slupice hospodárskych subjektov a kvality prípravy Ľudských zdrojov ve spolupráci s Autoklastrom Zpadné Slovensko**. Prostřednictvím 7. rámcového programu se účastní projektů **CERADA – European Research and Development Area** a dále projektu **Clusterplast – Meziklastrová iniciativa na budoucí výzvy evropského plastikářského průmyslu** (Technologické inovační centrum [online], 2009).

V návaznosti na pilotní projekt Rozpracování námětů inovačních projektů v rámci přeshraniční spolupráce s Trenčianským krajem, který TIC realizoval, byl zahájen v dubnu 2009 projekt **Trenčiansko-zlínská inovační platforma**. Kromě TIC se ho účastní Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetínska, která se stala jeho koordinátorem, Regionální podpůrný zdroj a UTB ve Zlíně. Slovenskou stranu zastupuje Trenčianská univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíně a Rozvojová agentura Trenčianského samosprávného kraja. Cílem projektu je rozvinutí spolupráce prostřednictvím konání technologických burz, seminářů pro studenty, vytvoření partnerského internetového portálu a navázání užší spolupráce UTB a Trenčianské univerzity A. Dubčeka.

Dalšími mezinárodními projekty, kterých se TIC účastní je **Cerada** – Středoevropský vědeckovýzkumný prostor (partnery je i UTB a plastikářský klastr), **Clusterplast** - aktivity spolupráce plastikářských klastrů a podpůrných subjektů (partner i plastikářský klastr), **Flame** – vyškolení inovačních praktiků v oblasti materiálového inženýrství a podpora mezinárodního výzkumu v této oblasti, **Virt Incu** – vytvoření virtuálního podnikatelského inkubátoru nabízejícího poradenské služby v oblasti inovací začínajícím podnikatelům a klastrům přes internet a **Spin off plus** – vytvoření metodologie tvorby a podpory spin-off firem (Technologické inovační centrum [online], 2009).

V roce 2008 TIC založilo **první regionální síť podnikatelských inkubátorů, VTP a CTT** v České republice. V 1. polovině roku 2009 je členem Podnikatelské inovační centrum ve Zlíně, VTP při Univerzitě T. Bati ve Zlíně, Podnikatelský inkubátor Maštaliska na Vsetíně, Vědeckotechnický park Slavičín, Valašskokloboucké podnikatelské centrum. V rámci rozhovorů byla vyjádřena spokojenost s fungováním sítě, v rámci které dochází k výměně zkušeností či předávání informací související s problematikou této infrastruktury.

Aktivity Technologického inovačního centra jsou velmi dobře medializovány především na internetových stránkách. Problémem se kterým se TIC potýká, je

nedostatek finančních prostředků jak pro své záměry, tak na vlastní provoz. Vzhledem k těmto okolnostem je nuceno na úkor skutečně přínosných projektů participovat také na projektech, které se zcela neslučují s jejich záměry, ale zajistí ji nutné příjmy na provoz.

Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetínska

V roce 2005 byla založena v bývalém okresním městě Vsetíně **Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetínska, o.p.s. (dále AERV)**. Její vznik byl iniciován vsetínskou radnicí, která projevila zájem o podporu podnikání a skutečné navázání komunikace a spolupráce se soukromou sférou, která před rokem 2005 takřka neexistovala. Radnice přišla se záměrem zrevitalizování historického areálu Maštaliska na podnikatelský inkubátor kombinovaný s centrem pro transfer technologií. A vzhledem k znění výzvy programu, v rámci něhož se žádalo o dotaci, byla založena AERV, která se stala realizátorem projektu a následně provozovatelem této inovační infrastruktury. Kromě podpory inovačního podnikání se agentura zabývá tradičně socioekonomickým rozvojem, tj. problematikou nezaměstnanosti, rozvoje podnikání, zvyšování kvality života obyvatel. Mezi dokončené aktivity patří projekt C2ENET, jehož cílem bylo nalézt nejvhodnější řešení problémů, se kterými se potýkají obce v nových členských státech EU v oblasti životního prostředí a Analytická studie dopravní obsluhy a zátěže města Vsetín z hlediska udržitelného rozvoje. Od počátku roku 2009 se pak AERV podílí na zabezpečení aktivit v rámci projektu Cesta k udržitelnému rozvoji Vsetínska. Agentura také spolupracuje s městskou knihovnou na seminářích, které tématicky spadají do sféry jejího zájmu – lidské zdroje a podnikání. Jedná se o spolupráci v rámci seminářů celoživotního vzdělávání, začlenění handicapovaných osob do pracovního procesu apod. Stejně jako Technologické inovační centrum se potýká s nedostatkem finančních prostředků na vlastní provoz. Ten je významně financován ze zakázek pro Město Vsetín. Pro činnost a úspěchy AERV v oblasti aktivizace podnikatelského sektoru a jeho zapojení do rozvojových projektů na území Vsetínska má nezastupitelný význam osobnost p. ředitele Evjana, který jako bývalý ředitel jedné z významných a aktivních vsetínských inovačních firmy **Austin Detonator s.r.o.**, je osobou veřejně známou, váženou a má vytvořenu rozsáhlou síť kontaktů na firemní sféru. Jak bylo řečeno jedním z projektových manažerů AERV „úspěšné navazování nových kontaktů a spolupráce formální cestou je zcela minimální“, navazování spolupráce oslovováním firem např. prostřednictvím dotazníků je neúspěšné. AERV prostřednictvím analýzy

firemního prostředí (2007), které bylo prováděno formou osobních pohovorů, vytvořilo portfolio cca 30 firem, které mají zájem o aktivní spolupráci s agenturou. Z geografického hlediska se jedná o firmy, které jsou lokalizovány ve Vsetíně a v přilehlých obcích jako Jablůnka, Hošťálková, Ústí apod.

Provoz **Podnikatelského inkubátoru kombinovaného s centrem pro transfer technologií**, s 1230 m² kancelářských prostor, byl zahájen v srpnu 2007. Při zohlednění fluktuace firem se průměrná využitelnost PI pohybuje kolem 82%. V rámci inkubátoru je k dispozici 460 m² kancelářských prostor, jedná se o 16 kanceláří o výměře 16 – 45 m² (Interní materiály AERV, Zasídlenost PI, 2009). Podnikatelský inkubátor je bez oborového zaměření, přibližně polovina firem je inovativních (podle pracovníků AERV). Přehled firem PI poskytuje tab. č. 9. Vzhledem k zájmu místních firem o zasídlení v inkubátoru, který by obsahoval také plochy pro výrobní činnost je v přípravě projekt **Technologické centrum Vsetín**, v rámci kterého by měly být vybudovány další plochy k pronájmu pro začínající podnikatele, a to v prostoru průmyslové zóny Bobrky. V případě schválení projektové žádosti by centrum mohlo začít být v provozu v průběhu roku 2010.

Tabulka č. 9 – Zasídlené podniky v podnikatelském inkubátoru Vsetín

název firmy	předmět činnosti
NOWONET media	kompletní služby v oblasti Internetu
E-raction	poskytování software (smluvní prodej nebo vlastní)
Management studio 118	školení, semináře, workshopy a poradenství v oblasti managementu, řízení a rozvoje lidských zdrojů a marketingu
INUA	design prodejen a interiérů, produktový design, konstrukce (CAD/CAM)
Mgr. M. Charvátová	advokátní kancelář
Norman Harland	odborné kurzy, školení a jiné vzdělávací akce, překladatelské a tlumočnické služby
Austin Detonator	vývoj, výroba a distribuce roznětných systémů
Ing. S.Šťastný	činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců
JUDr. M.Trlica	advokátní kancelář – poskytování právních služeb
Ondřej Graclík	pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti
Inventis CZ	komplexní služby z oblasti marketingového poradenství, PR
J.Šnyrychová	činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců

Zdroj: Interní materiály AERV, Zasídlenost PI, 2009

Aktivity AERV v **centru transferu technologií** spočívají ve vyhledávání vhodných partnerů pro podnikatelské záměry firem na Vsetínsku. Vzhledem k oborovému

nesouladu firem na Vsetínku (dominance strojírenských, elektrotechnických odvětví s utlumených zbrojařských odvětví) se vzdělávacími programy na Univerzitě T. Bati ve Zlíně, má Centrum pro transfer technologií uzavřeny smlouvy o spolupráci s Univerzitou báňskou v Ostravě, Vysokým učením technickým v Brně, Masarykovou univerzitou v Brně, Univerzitou Pardubice, Univerzitou v Žilině a s Trenčianskou univerzitou A. Dubčeka, které jsou oborově vyhovující. Cílem CTT je zprostředkování výzkumu na zakázku. V rámci činnosti CTT byla zprostředkována řada jednání mezi zástupci firem z vsetínského regionu a pracovníky univerzit. Mezi významnější řešené projekty, na kterých se CTT podílelo, je spolupráce s firmou **TES Vsetín** za účelem navázání rychlé, efektivní a odborné spolupráce k řešení aktuálních vývojových zadání s VÚT Brno. Výstupem této spolupráce je vyřešení úkolu, tj. optimalizace hmotnosti generátoru a tepelně-ventilační výpočet synchronního generátoru. Spolupráce s firmou **Austin Detonator** vedla ke zprostředkování kontaktů na Žilinskou univerzitu a následně řešení vývojových úkolů se Středoevropským technologickým institutem v Žilině a univerzita v Žilině se účastní jako společník. Výsledkem této aktivity bylo vytvoření vzorku plastového konektoru pro elektrickou rozbušku a návrh technologie robotizace zpracování výbušnin.

Regionální centrum kooperace Slavičín

Další institucí podporující rozvoj inovačního podnikání je **Regionální centrum kooperace Slavičín**, které bylo založeno v roce 2004 Městem Slavičín a společností INTEC. Centrum původně vzniklo za účelem obnovy a správy areálu bývalých Vlárských strojíren a.s. (dnešní průmyslová zóna Slavičín), nacházejících se přibližně 3 km od obce Slavičín. V areálu byla realizována rekonstrukce přístupových komunikací, vodovodní infrastruktury, plynofikace areálu. V současné době v areálu sídlí více jak 30 podniků.

Regionální centrum kooperace je od roku 2007 provozovatelem **Podnikatelského centra Slavičín (PCS)** s **Vědeckotechnickým parkem Slavičín** a **podnikatelským inkubátorem**. Z poskytovaných služeb podnikatelského centra je největší zájem o pronájem kancelářských prostor, pronájem konferenční místnosti, o přípravu firemních grafických materiálů, návrh a tisk vizitek, z poradenských služeb pak o dotační poradenství a management a využití. Těchto služeb využívají zejména podniky sídlící v areálu Prabosu, který se nachází v těsné blízkosti podnikatelského centra.

V podnikatelském inkubátoru je nyní 5 firem (viz. tab.č.10). Na první pohled lze vidět, že se nejedná o inovační podniky. Zástupce RCK zastává na základě zkušeností názor, že podnikatelské inkubátory má smysl budovat na úrovni bývalých okresních měst a výše. Do budoucna je zájem přesouvat aktivity RCK právě do Průmyslové zóny. PI ve Slavičíně, je jediným inkubátorem, který se nepodařilo засídlit inovačními podniky.

Tabulka č. 10 – Zasídlené firmy v PI Slavičín

Název	předmět činnosti
Texpra	výroba pracovních oděvů
MC	finanční servis
Eva Pizúrová	prodejna a poradna zdravé výživy
Ivana Maňáková	prodejna textilu
Květinářství Florián	květinové vazby, výzdoba interiérů

zdroj: Regionální centrum kooperace Slavičín, www.rckas.cz

Na začátku července 2009 došlo ke schválení dotace na vybudování **Centra informačních technologií a aplikované informatiky**, které by mělo mít statut vědecko-technického parku (VTP) a centra pro transfer technologií (CTT). Cílem je vybudovat v průmyslové zóně Slavičín technologické a informační centrum pro podnikatele, které se bude orientovat na bezpečnost počítačových sítí, topologii počítačových sítí, bezpečnost aplikací, zabezpečení přístupů, autorizace, identifikace, autentizace, personifikace a počítačová grafika a multimediální prezentace. V těchto oblastech bude spolupracovat s **Fakultou informačních technologií Vysokého učení technického v Brně** a IT společností **NWT Computer s.r.o.**, se kterými jsou uzavřeny smlouvy o spolupráci. Ačkoliv byla spolupráce nabídnuta také Fakultě aplikované informatiky na Univerzitě T. Bati ve Zlíně, nebyl z její strany projevěn zájem. Projekt rozšiřuje služby Podnikatelského centra Slavičín, které poskytuje služby podnikatelům ve Slavičíně o možnost poskytování služeb v průmyslové zóně Průmyslový areál Slavičín.

Valašskokloboucké podnikatelské centrum

Valašskokloboucké podnikatelské centrum vzniklo v roce 2008 a zaštiťuje připravovaný Podnikatelský inkubátor. Projektová žádost již byla podána, výsledek by měl být znám v červenci/srpnu. V případě schválení dotace by ve vybudovaném inkubátoru mělo být zasídleno asi 16 inovačních firem. Již v současné době má centrum

uzavřeno smlouvy o spolupráci s Vysokým učením technickým Brno, Univerzitou T. Bati ve Zlíně a Technologickým inovačním centrem ve Zlíně. Počítá se, že inkubátor by měl poskytovat prostor pro realizaci studentských nápadů z výše uvedených univerzit, které budou prostřednictvím podniků v inkubátoru přeneseny do praxe.

PI by měl vzniknout přímo v centru Valašských Klobouk. Z tohoto důvodu je také záměrem vybudovat v areálu odpočinkovou zónou, která by byla určena také pro využití místních obyvatel. V případě nezískání dotace bude hledán alternativní způsob řešení.

Z rozhovoru s p. Kulíškovou, která je kontaktní osobou pro tento projekt a jeho hlavním projektovým manažerem, vyplynulo, že cílem je jednak obsazení inkubátoru podnikateli vyvíjející inovační aktivity, ale také, aby se Valašskokloboucké podnikatelské centrum stalo pro soukromou sféru významnou intermediární organizací, která bude schopna poskytovat podnikatelům poradenské a informační služby.

Podnikatelský inkubátor Kunovice

Dalším inkubátorem, který by měl v případě schválení dotace vzniknout na území Zlínského kraje je **Podnikatelský inkubátor Kunovice**. Pro přípravu a realizaci projektu založilo Město Kunovice v červnu 2008 společnost Podnikatelský inkubátor Kunovice, Panský dvůr. Tato společnost by měla být také provozovatelem inkubátoru. Podnikatelský inkubátor Kunovice vznikne po rozsáhlé rekonstrukci areálu Panský dvůr v centru města. V případě realizace projektu by ve vybudovaném podnikatelském inkubátoru měly být pronajímány kancelářské prostory pro začínající podnikatele a inovační firmy, k dispozici laboratoře, skladovací prostory, přednáškový sál a prezentační prostory.

Posledním inkubátorem, o kterém se tato práce zmiňuje, je akreditovaný **Podnikatelský inkubátor Kroměříž**, který byl založen roku 1992. Ačkoliv by v něm mělo být zasídleno podle přehledu Společností vědeckotechnických parků z roku 2008 celkem 6 podniků, jedná se o inkubátor, který existuje pouze formálně a nevyvíjí žádnou činnost.

5.2.2 Univerzitní sféra

Univerzita T. Bati ve Zlíně (dále UTB) byla oficiálně založena v roce 2001. Její tradice sahají až do roku 1960, kdy bylo ve Zlíně zřízeno vysokoškolské pracoviště při národním podniku Svit, které spadalo pod Slovenskou vysokou školu technickou v Bratislavě a později se stalo součástí Vysokého učení technického v Brně. V roce

1969 vznikla Fakulta technologická ve Zlíně s nosným studijním oborem Technologie kůže, plastů a pryže. Postupně přibývaly další studijní obory jako ekonomika spotřebního průmyslu, automatizované systémy řízení, materiálové inženýrství, technologie životního prostředí, technologie a management, technologie a ekonomika výroby potravin a pedagogika (Univerzita T. Bati [online], 2009). Všechny fakulty UTB byly založeny na základě činností Fakulty technologické. Univerzita od svého založení prodělává velmi dynamický rozvoj, který se odráží v navyšování počtu studijních programů, v rozvoji programů celoživotního vzdělávání, zvyšování počtu studentů, v investiční činnosti (výstavba univerzitního areálu, výzkumných institutů, rekonstrukci ubytovacích kapacit, zřizování detašovaných pracovišť apod.). Vzdělávací a vědeckovýzkumná činnost (viz. tab. č. 11) probíhá na pěti fakultách.

Tabulka č. 11 - Zaměření vědeckovýzkumné činnosti fakult UTB

fakulta	vznik	aktivity
Technologická	1969	základní, aplikovaný výzkum, vývoj na zakázku, měření, analýzy
Ekonomiky a managementu	1995	aplikovaný výzkum, měření, analýzy
Multimediální komunikace	2002	aplikovaný výzkum, měření, analýzy
Aplikované informatiky	2006*	aplikovaný výzkum
Humanitních studií	2007**	základní, aplikovaný výzkum

zdroj: Interní materiály odboru Strategického rozvoje, Analýza VaV institucí RS (2007)

poznámky: *historie sahá do r. 1986, ** vznik 2003, do r. 2006 Centrum humanitních studií součástí Univerzitního centra.

Za účelem podpory inovačních aktivit v rámci UTB a za účelem posilování spolupráce se soukromou sférou v oblasti vědy, výzkumu a inovací bylo v roce 2003 zřízeno specializované celouniverzitní pracoviště **Univerzitní centrum**. Univerzitní centrum je kontaktním místem zejména pro podniky, které se na Univerzitu obracejí poprvé a potřebují najít pro své záměry vhodné partnery. Spolupráce se soukromou sférou na jednotlivých fakultách probíhá zpravidla na základě již existujících osobních kontaktů nebo zkušeností. Jak je vidět z následující tabulky všechny fakulty jsou se soukromou sférou v kontaktu, Fakulta technologická a Fakulta managementu a ekonomiky se pak podílí také na podpoře inovačního podnikání.

Tabulka č. 12 – Aktivity související s „třetí rolí“ univerzity

fakulta	spolupráce s podnikateli	podpora inovačního podnikání
Technologická	poskytování služeb	hlavně MSP, high-tec
Aplikované informatiky	energetika, zpracování dřeva, potravinářství, kosmetika, farmacie, koželužství	neprobíhá
Managementu a ekonomiky	hlavně plastikářství, strojírenství, gumárenství	hlavně MSP, méně high-tec, start-up
Humanitních studií	zvažuje se - forma subdodávek	neprobíhá
Fakulta multimédií	neposkytuje kapacity laboratoří, spolupráce na komunikačních strategiích pro MSP	neprobíhá

zdroj: Interní materiály odboru Strategického rozvoje, Analýza VaV institucí RS (2007)

Aktivity Univerzitního centra se z velké části soustředí na rozvoj VaV aktivit a rozvoj spolupráce se soukromou sférou v oborech souvisejících s polymery, potravinářskými technologiemi, které se vyučují na Fakultě technologické a mají na ni již dlouholetou tradici. V rámci fakulty působí **Centrum polymerních materiálů (CPM)**, která spolupracuje intenzivně s Aplikovaným ústavem při Univerzitním centru. Fakulta dále vydává časopis **Plasty a kaučuk**, který je jediný tohoto druhu v České republice. Obsahuje informace jak technického, tak komerčního charakteru. Sídlí zde také **Gumárenská skupina Zlín**, která je místní pobočkou České společnosti průmyslové chemie. Jejím předmětem činnosti je hlavně organizace odborných akcí, jako jsou konference, symposia, školení a kurzy. Na straně fakulty tak existuje v rámci VaV aktivit dlouhodobě vytvářené know how, kterého mohou využít podniky plastikářského a pryžového průmyslu, které mají z hlediska tržeb a počtu zaměstnanců v podnicích se 100 a více zaměstnanci (Program rozvoje kraje 2008) stále dominantní postavení a s nimi související odvětví.

Součástí Univerzitního centra je **Centrum projektové činnosti s Centrem strategického plánování, Ústav aplikovaného výzkumu** a od roku 2008 **vědeckotechnologický park a centrum pro transfer technologií**, čímž se rozšířil okruh činností směrem k podnikatelské sféře.

V rámci Univerzitního centra působí **Centrum projektových činností**, který měl původně zajišťovat poradenství, dotační management jak pro potřeby Univerzity, tak pro soukromou i veřejnou sféru, či orgány regionální správy. Skutečnost je taková, že ústav je zcela vytížen projektovou činností pro Univerzitu a k dispozici nejsou další personální kapacity, které by umožňovaly poskytovat služby také pro subjekty mimo univerzitu. Výjimku tvoří firmy, které zamýšlejí realizovat projekt ve spolupráci s Univerzitou. Centrum během programovacího období 2004 – 6 podalo 9 projektů,

zatímco jen za rok 2008 se jednalo o 22 projektů do OP Vzdělání pro konkurenceschopnost a další záměry byly zbržděny čekáním na vyhlášení výzev v OPPPI.

Za zmínku stojí dva projekty, jejichž cílem je rozvoj spolupráce mezi univerzitou a podnikatelskou sférou. **Projekt Synapse (Systémový nástroj pro praxe a stáže studentů)** začal být realizován v červnu 2009 a je zaměřen na vytvoření systému praxí a stáží na Univerzitě, který by měl alespoň částečně přinést Univerzitě odpovědi na požadavky regionálních zaměstnavatelů a na základě jejich zpětné reakce by bylo možno přizpůsobovat studijní programy a předměty. Jedná se hlavně o zapojení firem z odvětví, ve kterých je možno umístit studenty z fakulty technologické, aplikované informatiky, managementu a ekonomie. Na ostatních fakultách je vzhledem k charakteru studia, které praxi vyžaduje, systém stáží a praxe již zaveden.

Ve spolupráci s Akademií věd ČR začne být v září 2009 realizován celouniverzitní projekt **Od rozvoje znalostí k inovacím**, který je určen jak pro VŠ pracovníky tak pro podniky. Projekt bude probíhat prostřednictvím seminářů a je orientován na zvýšení efektivity výzkumů a inovačních procesů.

Na podzim roku 2009 dojde ve spolupráci s Regionálním poradenským a informačním centrem JVM k otevření nového celouniverzitního kurzu **Základy podnikání** na UTB ve Zlíně.

Vzhledem k výsledkům v oblasti polymerů, se Univerzita rozhodla vybudovat **Centrum oborově zaměřeného aplikovaného výzkumu**, které se orientuje právě na plastikářství a na něho navazující odvětví (iniciace projektu bývalým rektorem, který je v současnosti ředitelem Centra výzkumu polymerů a prorektorem pro strategii a rozvoj na UTB). Realizace projektu je podmíněna získáním dotace, z tohoto důvodu byl projekt pro snadnější získání dotace zařazen do akčního plánu RS. Předpokládané celkové náklady činí 990 mil. Kč, náklady UTB 220 mil. Kč. K rozhodnutí o schválení dotace by mělo dojít v září. Spolupráce by měla probíhat na bázi společných projektů, výzkumu na zakázku a dotovaných projektů a to především s regionálními firmami, což je také podmínkou výzvy, pro kterou je projektová žádost zpracována.

Dalším projektem Univerzitního centra je projekt **Vědeckotechnického parku** (dále VTP) a **centra transferu technologií** (dále CTT), který probíhal v letech 2006–2008 a byl financován ze strukturálních fondů EU, konkrétně z OP průmysl a podnikání, programu Prosperita a celkové náklady činily přes 225 mil. Kč. V rámci tohoto projektu se podařilo vybudovat technické zázemí o celkové rozloze 5 600 m² ve

formě kanceláří, laboratoří, prostor a specializovaných pracovišť připravených pro výzkumnou a vývojovou činnost se zaměřením prioritně na polymerní materiály pro zdravotnictví, veterinární péči, potravinářství a biotechnologie. Tohoto vědeckovýzkumného zázemí zatím vzhledem k neúplné přístrojové vybavenosti není možné v plné míře využívat. Univerzitní centrum má již nyní uzavřeno na 30 smluv o spolupráci (včetně konkrétní formy, tématického zaměření spolupráce) převážně s regionálními podniky a podniky z plastikářského klastru. Plné rozvinutí této spolupráce bude však možné až na základě úplného vybavení laboratoří. V červnu 2009 byla za účelem získání dotace na zakoupení potřebného vybavení podána žádost do programu Prosperita. Tento projekt je součástí akčního plánu RS.

K 31. 5. 2009 sídlí ve VTP 6 firem, které působí na ploše 453 m² a je zasídlen cca z 50 %. Prázdné prostory, které se nedaří naplnit, jsou k dispozici pro vědeckovýzkumnou činnost Univerzity. Park má dalších devět virtuálních členů, kteří přímo v prostorách VTP nesídlí, ale se kterými VTP spolupracuje. Jedná se o Agenturu pro ekonomický rozvoj Vsetínska, Barum Continental, D Plast, Fatra, Nano Trade, Plastikářský klastr, SPUR a Valašskokloboucké podnikatelské centrum.

Tabulka č. 13 – Zasídlené podniky ve VTP při UTB

název firmy	předmět činnosti
Accuform	vývoj a vyhotovování programů, softwaru na zakázku, poskytování software
Ascoprot Biotech	zakázková exprese a purifikace rekombinantních proteinů pro biochemický a farmaceutický výzkum
AG Foods Group	výroba potravinářských výrobků na bázi práškových koncentrátů
Chiromed Group	výroba zdravotnických prostředků, kosmetických výrobků
Ing. P.Halaška	VaV v oblasti přírodních a technických věd nebo společenských věd
Stavební výzkum	výzkum a vývoj v oboru nátěrových hmot, stavební chemie a stavebních materiálů

zdroj: Výroční zpráva Univerzitního centra, 2009

Centrum pro transfer technologií vytváří institucionální zázemí pro vnější uplatnění výsledků výzkumu a vývoje na Univerzitě. Činnost centra navazuje na dlouholeté působení patentové kanceláře při Výzkumném ústavu plastikářské a gumárenské technologie ve Zlíně, který byl v roce 1992 zprivatizován a přejmenován na SPUR a.s., pro který provozování patentové kanceláře představovalo finanční zátěž a v roce 2008 ji převzalo Centrum pro transfer technologií, které ji přemístilo do

Univerzitního centra a získalo tak zkušené patentové zástupce²⁶ s klientskou základnou přibližně 150 firem. Podle ředitelky Centra projektových činností umístění CTT v budově Univerzitního centra pomalu přináší synergické efekty, což se projevuje jak intenzivnější patentovou činností univerzity, tak intenzivnější komunikací se soukromou sférou, zároveň ale poukazuje na probíhající ekonomickou krizi, se kterou se podniky musí vyrovnávat.

V průběhu roku 2008 CTT řešilo 92 případů ochrany průmyslových práv, bylo podáno 30 přihlášek vynálezů, 21 užitných vzorů, 7 průmyslových vzorů a 34 ochranných známek. Patentových služeb využilo nově 17 firem. Na Univerzitě se od jejího založení téměř vůbec nepatentovalo, zatímco v roce 2008 uplatnila své právo na předmět průmyslového vlastnictví ve 20 případech z oblastí zdravotních materiálů, potravinářství, chemie, plastikářských, informačních technologií a obnovitelných zdrojů energie. Úřad průmyslového vlastnictví během roku 2008 udělil UTB 6 užitných vzorů, další zůstávají v řízení (Výroční zpráva Univerzitního centra 2008). Přehled poskytuje o patentové činnosti poskytuje následující tab. č. 14.

Tabulka č. 14 – Přehled patentů a užitných vzorů UTB (2001-2009)

Typ	rok	název
P	2001	Způsob zvýšení biokompatibility polypropylenu vytvořením strukturované vrstvy na bázi nativního nebo modifikovaného kolagenu na jeho povrchu
UV	2007	Ovladač pro více-složkovou manipulaci na rozhraní člověk-stroj
UV	2008	Hydrogel pro krytí ran
UV	2008	Hybridní feromagnetické plnivo a polymerní magnetický kompozit na jeho bázi
UV	2008	Katétr pro intracervikální inseminaci
UV	2008	Vytlačovací hlava s inertní kapilárou s nulovou délkou
UV	2008	Zařízení k povrchovému opracování opravených polymerních trnů pro kontinuální vytlačování dutých profilů
UV	2009	Zabezpečovací systém

Zdroj: Databáze Úřadu průmyslového vlastnictví (ÚPV), www.upv.cz

Poznámka: P-patent, UV-užitný vzor

V případě skutečného transferu technologií je Univerzita dosud nezkušená. Zatím se objevil jeden případ, kdy zahraniční firma projevila zájem za účelem komerčního využití odkoupit od studenta jeho návrh. Jednalo se o invalidní vozík se specifickým designem pro volnočasové aktivity. Z důvodu nezkušenosti a složitosti celého procesu nebyl tento transfer realizován. Z tohoto důvodu jsou v rámci projektu Od znalostí

²⁶Patentový zástupce je technicky i právně vzdělaný odborník s nejméně pětiletou praxí v oboru průmyslového vlastnictví, který složil odbornou zkoušku u ÚPV. Je zapsán v rejstříku patentových zástupců, který vede Komora patentových zástupců, a má od Komory osvědčení pro výkon činnosti.

k inovacím zařazeny také zahraniční návštěvy univerzit, semináře, které by pomohly v této oblasti získat a prohloubit znalosti.

Součástí Univerzitního centra je dále **Ústav aplikovaného výzkumu**, který je složen ze dvou organizačních jednotek. **Centrum zdravotnických materiálů** se zaměřuje na polymerní materiály, technologie a výrobky se zvláštním důrazem na aplikaci polymerů ve zdravotnictví. **Centrum výzkumu potravin** se orientuje na výzkum progresivních potravinářských technologií, netradičních přírodních materiálů apod. Kromě vlastní vědeckovýzkumné činnosti, která zde probíhá, je ústav (přístroje, laboratoře, apod.) využíván podniky, které nedisponují vlastními výzkumnými kapacitami. S těmito podniky jsou uzavírány smlouvy a účtovány ceny za využití univerzitních VaV kapacit.

Na základě rozhovorů byla Univerzita hodnocena jako instituce, která disponuje velkým potenciálem a významem pro rozvoj inovačního prostředí v kraji. Záměrem univerzity je profilovat se do budoucna více jako „podnikatelská univerzita“, více se zaměřit na poskytování profesního vzdělávání pro podnikatelskou praxi a veřejnou správu, servisní služby pro podnikatelskou veřejnost v oblastech ochrany duševního vlastnictví, informačních systémů, jakosti výrobků a testování, služeb designu, reklamy a dalších dle potřeb praxe, či dále rozvíjet spolupráci Univerzitního centra s podnikatelskou sférou. Jak se ukázalo spolupráce s dalšími regionálními institucemi a organizacemi nevyplývá z její věcné podstaty. Univerzita je vzhledem k existenci a aktivitám Univerzitního centra v mnoha oblastech soběstačná. Tento fakt se projevil i při zpracování strategie, které se univerzita účastnila zejména za účelem snadnějšího získání dotací.

5.2.3 Analýza sociální sítě aktérů RIS Zlínského kraje

Cílem této analýzy je zachytit prostřednictvím kvantitativních ukazatelů a vizuálního znázornění v řízených rozhovorech získané informace týkající se vzájemných vazeb analyzovaných aktérů. Výsledky získané na základě využití programu UCINET jsou doplněny o informace získané během řízených rozhovorů se zástupci analyzovaných institucí.

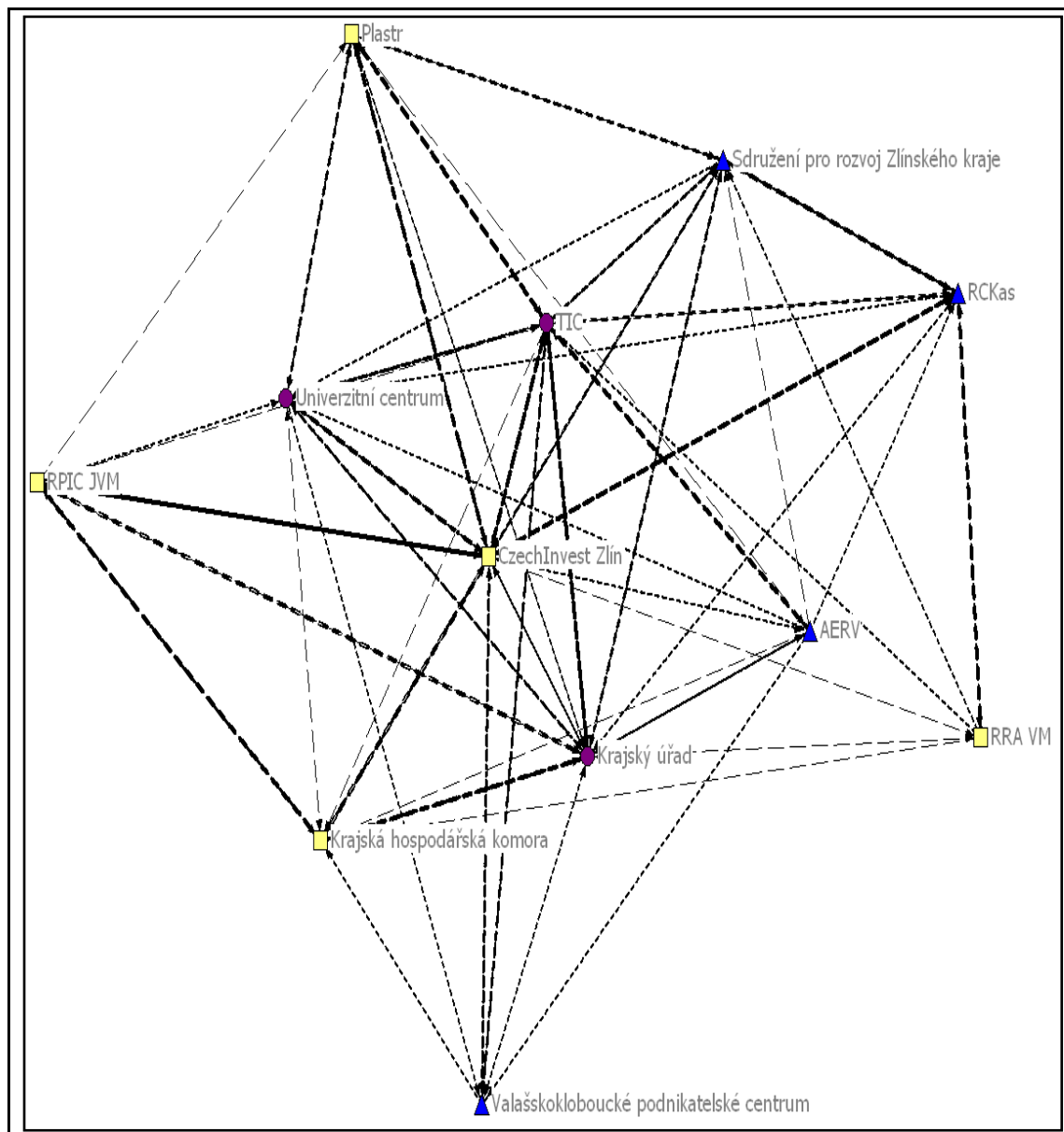
Pro charakteristiku vazeb bylo využito následujících aplikací programu UCINET:

- **Ukazatel hustota:** tento ukazatel vychází z počtu nenulových vazeb mezi jednotlivými aktéry. V případě binárních dat může tento ukazatel nabývat

hodnoty 1 v případě, že všichni aktéři mají vazby se všemi ostatními aktéry. V případě analyzovaných aktérů, nabývá tento ukazatel hodnoty 0,65.

- **Ukazatel % zastoupení nulových, slabých a silných vazeb v síti (f-Groups):** program Ucinet ukázal, že v dané síti neexistují silné vazby, slabých je 65,2 % a chybějících vazeb je 34,8 %. Tyto hodnoty poukazují na nedostatečně rozvinuté vazby a interakce mezi aktéry. Vzhledem k existujícímu rozvoji, lze do budoucna předpokládat posilování a vznik dalších vazeb mezi aktéry.
- **Ukazatel centralita:** Maximální hodnota ukazatele centrality může dosahovat 100, kdy je síť centralizovaná, což znamená, že aktéři mají maximální počet vazeb na několik málo centrálních aktérů a téměř žádné vazby mezi sebou. V případě této sítě dosahuje hodnota 31,2. Tato aplikace umožňuje také zjistit počet vytvořených vazeb s dalšími aktéry. Největším počtem vazeb disponuje Krajský úřad, CzechInvest Zlín (11), dále TIC (10), AERV (9), Univerzitní centrum, Sdružení pro rozvoj Zlínského kraje (7), RPIC JVM, RRA VM (6), RCK, Krajská hospodářská komora, Plastr (5), Valašskokloboucké podnikatelské centrum (4). Počet samotných vazeb v sobě neobsahuje informaci týkající se intenzity či významnosti vazeb (v jakých oblastech dochází ke spolupráci, jaké aktivity jsou v podpoře inovací realizovány).
- **Sociogram:** Vzájemné vazby a intenzita mezi aktéry je zachycena v obr. č. 4. Je potřeba zmínit, že nejintenzivněji v sociogramu znázorněné vazby představují teprve vznikající spolupráci, jednoznačně se nejedná o silné rozvinuté vztahy.

Obrázek č. 4 – Vzájemné vazby a jejich intenzita mezi institucionálními aktéry RIS

Zdroj: vlastní data

Vysvětlivky:

■ organizace podílející se na přípravě, implementaci RS

■ organizace podílející na přípravě RS

■ ostatní organizace

Ze sociogramu je patrné, že v rámci vznikající sítě regionálních aktérů, vzhledem k budování inovační infrastruktury, čerpání dotací z OPPI využívají všechny organizace intenzivně služby CzechInvestu. V tomto případě se však jedná o jednosměrnou komunikaci. Jedná se poskytování poradenských služeb v oblasti čerpání dotací z OPPI, o pořádání školení, seminářů, zaštitování akcí, které se jí tématicky dotýkají (např. soutěž Inovační firma Zlínského kraje). V případě veřejné správy jsou zástupci

CzechInvestu zváni k vyjádření k záměrům týkajících se regionálního rozvoje, např. v oblasti brownfieldů, územních plánů apod.

V současné době existují tři aktéři, jejichž činnosti jsou díky RS vzájemně nejvíce provázány. Jedná se o krajskou samosprávu, která je koordinační a regulační institucí celého systému, Technologické inovační centrum, které poskytuje celou řadu služeb v této oblasti a provozuje PI, VTP, CTT a Podnikatelské centrum a Univerzitu T. Bati ve Zlíně, která po dokončení svého dynamického vývoje, kterým prochází, bude mít více prostoru soustředit se také na rozvoj spolupráce s podnikatelským sektorem a rozvoj její „třetí role“.

Krajský úřad komunikuje nebo spolupracuje se všemi analyzovanými aktéry. Ve většině případů kromě Technologického inovačního centra a Univerzitního centra se jedná o méně intenzivní vazby, resp. o spolupráci méně významného charakteru.

TIC zajišťuje celou řadu činností v rámci, při kterých přichází do styku s dalšími regionálními institucemi. TIC zajišťuje servisní činnost pro klastry, což je klíčové především pro plastikářský klastr, který se úspěšně rozvíjí a jeho služeb využívá i v rámci své projektové činnosti. Plastr je partnerem úspěšně rozvíjejícího se projektu Trenčiansko-zlínská inovační platforma, jehož se účastní také Technologické inovační centrum a Univerzitní centrum. Mimo Zlínské instituce Agentura pro ekonomický rozvoj Vsetínska, Regionální centrum kooperace Slavičín a Valašskokloboucké podnikatelské centrum využívají především poradenských služeb TIC a jsou s ním v kontaktu v rámci regionální sítě podnikatelských inkubátorů, ve které dochází k výměně zkušeností a poznatků.

Spolupráce **Univerzity T. Bati** v oblasti VaV a inovací s dalšími regionálními institucemi a organizacemi v rámci regionálního inovačního systému příliš nevyplývá z její potřeby. Univerzitní centrum samozřejmě využívá v rámci své oblasti projektové činnosti služeb CzechInvestu. Méně významná a občasná je spolupráce s RPIC JVM, Sdružením pro rozvoj Zlínského kraje. Intenzivněji probíhá spolupráce Univerzitního centra s Plastrem.

Další aktéři zastávají méně významné role. Pro **KHK** je prioritní oblastí zájmu spolupráce, s kanceláří pro vnější vztahy (rozvoj zahraniční spolupráce) se kterou ji pojí dlouhodobě dobré vztahy. Pro odbor strategického rozvoje je KHK prostředníkem v komunikaci s podniky. Významnější spolupráce v podpoře inovačního podnikání s KHK neprobíhá. Z ostatních organizací, komunikuje nejvíce s CzechInvestem za účelem získávání informací či organizace seminářů. S organizacemi, které se podílí

přímo na podpoře inovačního podnikání jako je TIC, Valašskokloboucké podnikatelské centrum, RCK Slavičín, AERV do styku téměř nepřichází.

RPIC JVM má vytvořeny nejintenzivnější vazby právě s Krajskou hospodářskou komorou a to vzhledem k existenci Centra pro Východní trhy, jelikož pod RPIC spadá spolupráce s Čínou a pod KHK spolupráce s Ukrajinou, Ruskem. Vzhledem k intenzivní projektové činnosti využívá často služeb CzechInvestu, který např. pro zaměstnance RPIC pořádal seminář o čerpání dotací z OPPI. V případě spolupráce s Krajským úřadem vazby nejsou příliš rozvinuty. Jak zaznělo během rozhovoru se zástupcem RPIC, centrum má určité představy o opatřeních, které by přispěly k rozvoji inovačního podnikání, ale vzhledem k existujícím komunikačním bariérám s krajskou samosprávou a střetu zájmů veřejná soukromá sféra, k žádným aktivitám nedochází a spolupráce RPIC s Krajským úřadem se tak odehrává v jiných oblastech než je podpora inovačního podnikání. Jedná se např. o zpracování lokálních strategií, integrované plánů, atd. Plastikářský klastr využívá služeb RPIC v rámci jeho projektové činnosti.

RRA VM se jedná spíše o méně významnou a méně intenzivní spolupráci s aktéry. Vzhledem k okruhu její činnosti a zaměření se na municipální subjekty s dalšími institucemi podporující inovační podnikání téměř nepřichází. Výjimkou je již uváděná spolupráce s **RCK Slavičín** při přípravě projektu Československého průmyslového klastru, který by měla také administrovat.

V práci analyzovaní aktéři se významně koncentrují v krajském městě Zlíně, kde v rámci kraje přirozeně dochází k nejintenzivnějšímu rozvoji interakcí mezi aktéry, přičemž ostatní územní celky (na úrovni NUTS III - okres Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín) se nachází mimo hlavní pól rozvoje. Z mimozlínských organizací podporujících inovace patří mezi nejvíce zapojené do aktivit s dalšími aktéry **AERV**, ty se však kromě vazeb s TIC nevyznačují silnou intenzitou. Nejmenší sítí vazeb disponuje **Valašskokloboucké podnikatelské centrum**, což je logické, jelikož se nachází ve fázi, kdy se teprve očekává schválení dotační žádosti na vybudování podnikatelského inkubátoru.

5.2.4 Percepce analyzovaných aktérů RIS vybranými podniky

V rámci rozhovorů byla zjišťována percepce v práci analyzovaných aktérů RIS podnikovou sférou, významnost těchto aktérů pro potřeby firmy, jejich případná spolupráce.

Respondent č. 1, zástupce podniku sídlícího ve Vsetíně, obor činnosti strojírenský průmysl, pletařství.

Podnik nevyužívá služeb žádné v práci analyzované instituce. Předmět činnosti podniku neumožňuje spolupracovat s Univerzitou T. Bati ve Zlíně. Spolupráce je navázána s ČVÚT Praha v oblasti technického obrábění, jedná se o cílenou spolupráci na konkrétních úkolech a dále se soukromou osobou v oblasti dynamiky drah. Ve městě Vsetíně s okresní hospodářskou komorou Vsetín neexistuje žádná komunikace, semináře a podobné aktivity OHK respondent vnímá za zcela zbytečné. AERV není schopna být nápomocna v problémových oblastech firmy jako je financování vývoje firmy, či získání kvalifikované pracovní síly. Banky, jakožto střednímu podniku s rizikovými záměry nejsou ochotny poskytovat finanční prostředky. Prostředky jsou získávány prostřednictvím dotací. Zástupce však zastává značně skeptický názor vůči poradenským firmám zvláště působících v oblasti dotačního poradenství, a to z důvodu finanční náročnosti pro firmu a nezaručeného úspěšného výsledku, resp. získání dotace. Projektové žádosti jsou proto zpracovávány vlastními zaměstnanci. Podobný názor zastává v oblasti průzkumu trhu a to na základě vlastních zkušeností, kdy externě najatá firma neodvedla očekávaný adekvátní výsledek, průzkumy trhu jsou zajišťovány obchodními zástupci v různých zemích světa. Jako další nedostatečnou oblast vnímá firma oblast ochrany duševního vlastnictví. Podnik od roku 2000 získal 8 patentů (databáze Úřadu průmyslového vlastnictví [online], 2009). Ukázalo se, že firma pokud možno využívá vlastních kapacit, ať již lidských či finančních.

Respondent č. 2, zástupce podniku sídlícího v podnikatelském inkubátoru TIC, obor činnosti stavebnictví.

Podnik využívá služeb PI v TIC. Kromě TIC a Univerzity T. Bati, seminářů CzechInvestu s dalšími aktéry nekomunikuje ani nespolupracuje. Univerzita T. Bati zabezpečuje výzkum materiálů, praxe studentů. Kromě toho spolupracuje s Vysokou školou báňskou v Ostravě, Fakultou bezpečnostního inženýrství oblasti bezpečnostních požárních zkoušek a Vysokým učením technickým Praha, Fakultou stavební v oblasti vývoje nových materiálů. Respondent kromě institucí, se kterými spolupracuje, znal z aktérů pouze KHK a Krajský úřad.

Respondent č. 3, zástupce podniku sídlícího ve vědeckotechnickém parku UTB, obor činnosti biotechnologie.

Z aktérů, kteří jsou předmětem analýzy víceméně kromě VTP, ve kterém využívá prostory a laboratorní vybavení, nepotřebuje pro svou činnost využívat služby analyzovaných organizací. Respondent o existenci a předmětu činnosti aktérů RIS nevěděl – RPIC JVM, RRA VM, Krajská hospodářská komora, Technologické inovační centrum a mimo zlínské instituce. V rámci své činnosti spolupracuje s Univerzitou v Hradci Králové, Karlovou Univerzitou a Masarykovou Univerzitou v Brně. Využití služeb CzechInvestu (centrální úroveň nikoliv krajská pobočka), konkrétně nabízených seminářů a Open days v Lucemburku, bylo hodnoceno vzhledem k úzké specializaci firmy (biochemie) za zcela nepřínosné a bylo hodnoceno velmi negativně. Takto úzce specializovaná firma nacházející se ve Zlínském kraji nenachází adekvátní VaV a inovační zázemí a jen obtížně řeší své problémy od nedostatku lidských zdrojů, financování, po odbyt.

Respondent č. 4, zástupce podniku sídlícího ve vědeckotechnickém parku UTB, obor činnosti plastikářství.

Společnost kromě využívání služeb a prostor VTP Univerzitního centra spolupracuje s Fakultou technologickou v oblasti vývoje materiálů. Dále využívá poradenských služeb CzechInvestu a TIC. Kromě vazeb s aktéry RIS spolupracuje se Svazem distributorů a výrobců nátěrových a stavebních hmot, s VŠB Ostrava a využívá zkušebny podniku Rokospol. Respondent o existenci mimo zlínských organizací, RRA VM, či Regionálního poradenského a informačního centra JVM nevěděl.

Respondent č. 5, zástupce subjektu sídlícího ve vědeckotechnickém parku TIC, obor činnosti plastikářství.

Tento respondent (zástupce plastikářského klastru) vzhledem k okruhu jeho aktivit, přítomnosti při vzniku RS, byl schopen vyjádřit se o významu v práci analyzovaných aktérů. Za organizaci s velmi vysokým významem považuje CzechInvest, vysokou významnost má Univerzita T. Bati ve Zlíně a TIC. Ostatní aktéry považuje za aktéry se spíše nízkým nebo nízkým významem. Spolupráce a vazby s aktéry jsou uvedeny v podkapitole 5.2.1 – Intermediární sféra, spolupráce s dalšími organizacemi pak v podkapitole 5.2.3 – Analýza sociální sítě aktérů RIS Zlínského kraje.

Mezi hlavní zjištění rozhovorů patří spíše nízké povědomí o existenci v práci analyzovaných aktérů a jejich činnosti. Čtyři z pěti respondentů nebyli schopni označit vzhledem k této nevědomosti o jejich existenci jejich významnost (škála 1-4) v podpoře

inovačního podnikání v regionu. V návaznosti na předešlé zjištění je logické, že podniky spolupracují spíše s jinými organizacemi a to zejména s organizacemi z dalších regionů, zejména z Moravskoslezského a Jihomoravského kraje.

V práci analyzovaní aktéři tedy nesehrávají v jejich aktivitách významnější roli, podniky, se snaží v co největší míře využít vlastních kapacit firmy (lidské, finanční zdroje) a v případě potřeby jim nečiní větší potíže navázat potřebnou spolupráci v rámci jejich VaV a inovačních činností s organizacemi, univerzitami z dalších regionů. Vzhledem k jejich zjištěným potřebám a problémům se kterými se potýkají, lze uvést, že podpora vytváření vhodných podmínek pro rozvoj inovačního podnikání ze strany krajské samosprávy je zcela na místě.

6 Závěr

Cílem této práce bylo identifikovat nejvýznamnější aktéry, kteří se podílejí na podpoře tvorby inovací ve Zlínském kraji, jejich aktivity a jejich vzájemné vazby. Vzhledem k využití nástroje regionální inovační strategie, viz. Regionální inovační strategie Zlínského kraje, pro rozvoj systému bylo také cílem zjistit, zda je strategie věcně a metodicky kvalitně zpracovaným dokumentem, zda představuje skutečně efektivní nástroj pro rozvoj inovačního prostředí nebo zda je jen formálním a v praxi nerealizovaným dokumentem. Posledním cílem bylo zjistit, zda strategie zahájila diskusi o podpoře inovací, zvýšila povědomí o inovacích a o jejich významnosti pro konkurenceschopnost podniků a nastartovala proinovatívni přístup regionálních aktérů a aktivity v této oblasti.

Provedené analýzy ukázaly, že v případě Zlínského kraje dochází v oblasti podpory ve srovnání s rokem 2005, kdy v kraji neexistovala žádná systémová podpora ani inovační infrastruktura, jednoznačně k pozitivnímu vývoji, tj. proaktivní přístup krajské samosprávy, vznik a implementace strategie, vznik a fungování inovační infrastruktury (PI, CTT a VTP) či počáteční kroky Univerzity T. Bati ke spolupráci se soukromým sektorem k rozvoji její „třetí role“. Předložené analýzy však jak v souvislosti s identifikací klíčových aktérů, aktivit, vazeb, tak v souvislosti s úspěšnou aplikací a efektivností regionální inovační strategie, jakožto nástroje rozvíjejícího regionální inovační systém, poukazují na existující omezující faktory či podmínky a problémové oblasti.

Ačkoliv zpracovatelé RS přistoupili k nástroji regionální inovační strategii v souladu s principy, na kterých je založena (viz. Lawrence, 2003), byla v rámci analýzy RS jako dokumentu i jako nástroje rozvíjejícího RIS identifikována řada problémů s jeho využitím i aplikací za účelem rozvoje regionálního inovačního systému. Ukázalo se, že v podmínkách České republiky, resp. Zlínského kraje, nemůže být tento nástroj efektivní a úspěšný jako v případech vyspělejších regionů s déle trvající podporou inovací a již existující rozvinutou infrastrukturou. Omezujícím faktorem regionální úrovně je jak kvalitativní úroveň kraje ve VaV a inovačních charakteristikách, tak sociální kapitál aktérů, konkrétně ochota a motivovanost vzájemné spolupráce, vzájemná důvěra především ze strany podnikatelského sektoru k institucím a organizacím institucionální infrastruktury podporující tvorbu inovací a VaV aktivity

v kraji. Omezujícím faktorem úspěšnosti aplikace RS je také vzhledem k teprve začínající podpoře této oblasti neznalost a nezkušenost aktérů, což se nejzřetelněji projevilo během přípravy zpracování dokumentu.

Na základě dosažených výsledků autorka navrhuje v rámci aktualizace či další verze RS vzhledem ke klíčové roli vztahů mezi univerzitami, veřejným a soukromým sektorem v RIS soustředit pozornost zvláště na intenzivnější zapojení regionálních rozvojových organizací v konkrétních aktivitách a zapojení soukromého sektoru, zvláště malých a středních podniků, aby docházelo k vytváření a posilování vzájemných vazeb a spolupráce. Z hlediska efektivity navržených opatření je nutno odklonit se od plošného charakteru RS a zacílit ji na konkrétní odvětví a zaměřit se na určité formy podpory. V tomto případě je klíčové provedení hloubkových analýz nabídky (VaV instituce a univerzita) i poptávky (podniky). V souvislosti s konceptem RIS se naskýtá prostor pro provedení analýzy odvětví, VaV institucí, univerzity a jejich vzájemných vazeb takovým způsobem, který by vedl k identifikaci znalostní základny, jelikož jednotlivé charakteristiky znalostních základen do jisté míry určují, jaký typ regionální politiky je vhodné na daném území aplikovat, aby byla podpora tvorby inovací maximalizována.

Výsledky provedených analýz ukazují, že ve Zlínském kraji existují tři organizace, které lze považovat za klíčové v rozvoji regionálního inovačního systému. Jedná se o krajskou samosprávu, Technologické inovační centrum a Univerzitu T. Bati. Všechny již v současnosti vyvíjí řadu aktivit podporující tvorbu inovací a disponují také dosud nevyužitým potenciálem v oblasti podpory inovací, v případě krajské samosprávy a univerzity se jedná o aktéry, kteří mohou velmi významným způsobem formovat charakter regionálního inovačního systému a obecně jsou v konceptu RIS považovány za klíčové prvky. Významnou roli v systému představuje také plastikářský klastr (Plastr), u kterého je od jeho založení zaznamenán pozitivní vývoj a úspěšné fungování. Plastr vyvíjí řadu aktivit, přičemž v rámci mnoha z nich je rozvíjena spolupráce s dalšími regionálními organizacemi a bude-li se dále úspěšně rozvíjet, může v budoucnu představovat velmi silného aktéra. Kromě těchto tří organizací lze za významné aktéry, ale z poněkud jiného důvodu označit také Agenturu pro ekonomický rozvoj Vsetínska a Regionální centrum kooperace. Ty zajišťují podporu VaV a inovací mimo krajské město Zlín a bývalý okres Zlín a pokrývají tak oblasti kraje, kterých se realizace strategie víceméně nedotýká. Ostatní analyzovaní aktéři se soustředí zejména na svůj okruh aktivit, jako je krajská hospodářská komora, regionální rozvojová

agentura VM, či regionální poradenské a informační centrum. Všechny z nich však mají předpoklady v případě jejich zapojení do procesů podpory tvorby inovací zastávat v systému významnější roli.

Analýzy vzájemných vazeb poukázaly na nerozvinutost regionálního partnerství, která se projevuje v nedostatečné komunikaci a kooperaci mezi aktéry institucionální infrastruktury VaV a inovací. Konkrétně se jedná o absenci nebo dosud velmi slabě rozvinuté vazby, jejich nízkou intenzitu anebo obsah vazeb, kdy až na výjimky (TIC, krajský úřad a Univerzita) spolupráce probíhá v méně významných oblastech, jako jsou soutěže či informační činnost. Avšak i při takových akcích dochází ke kontaktu aktérů a zvyšuje se tak do budoucna pravděpodobnost rozvoje spolupráce.

Tato práce se zabývá pouze aktéry, aktivitami a vazbami mezi intermediárními organizacemi a univerzitou T. Bati, předmětem zájmu nebyl podnikatelský sektor ani detailnější analýza VaV institucí Zlínského kraje či Univerzity T. Bati. Z tohoto důvodu se otevírají případná další výzkumná témata, jako je výzkum podnikatelského sektoru Zlínského kraje, či detailní analýza aktivit Univerzity T. Bati v oblasti tvorby inovací a jejich vazeb s podnikatelskou sférou či dalšími VaV organizacemi Zlínského kraje.

Na základě dosažených výsledků této práce, lze uvést, že ačkoliv RIS Zlínského kraje nabývá zcela jiné kvalitativní úrovně než RIS vyspělých regionů a nepřibližuje se dosud svými charakteristikami k typům RIS tak jak jsou definovány P. Cookem či B. Asheimem, pro samotný Zlínský kraj a jeho vývoj je podstatné, že téma inovací je již otevřeno, že od roku 2005 dochází k rozvoji podpory tvorby inovací a VaV aktivit a od roku 2008 je poprvé realizována systematická podpora této oblasti, a otevírá se tak možnost, že po neúspěšném vývoji Zlínského kraje během transformačního období se začne vyvíjet jiným směrem.

Seznam literatury

Adámek P., Csank, P., Žížalová, P. (2007): Regionální inovační systémy a jejich veřejná podpora. Working paper CES VŠEM č. 7, Vysoká škola ekonomie a managementu, Centrum ekonomických studií, Praha, s. 33.

Asheim, B. (2007): Differentiated knowledge bases and varieties of regional innovation systems. *Innovation*, 20, č. 3, s. 223-42.

Asheim, B., Boschma R., Cooke, P. (2007): Constructing regional advantage: Platform policies based on related variety and differentiated knowledge bases. Utrecht University, Section of economic geography, Papers in Evolutionary Economic Geography č. 0709, s. 35.

Dostupný také na <http://econ.geo.uu.nl/boschma/artashboscooke2.pdf>.

Asheim, B., Coenen, L. (2006): Contextualising Regional Innovation Systems in a Globalising Learning Economy: On Knowledge Bases and Institutional Frameworks. *Journal of Technology Transfer*, 31, č. 1, s. 163-173.

Asheim, B. a kol. (2007): Constructing knowledge based regional advantage: Implications for regional innovation policy, *International Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*, 7, číslo 2, 3, 4, 5, s. 140-155.

Asheim, B., Gertler, M. (2005): The Geography of Innovation: Regional Innovation, Systems. In: Fagerberg, J., Mowery, D., Nelson, R.: *The Oxford Handbook of Innovation*, Oxford University Press, Oxford, s. 291-317.

Berkowitz, J., Feldman, M. (2006): Entrepreneurial Universities and Technology transfer: Conceptual Framework for Understanding Knowledge-Based Economic Development, *Journal of Technology transfer*, 31, č. 1, s. 175 -188.

Blažek, J., Uhlíř, D. (2002): *Teorie regionálního rozvoje - nástin, kritika, klasifikace*. Karolinum, Praha, str. 211.

Buščíková, L. (1999): Analýza sociálních sítí. *Sociologický časopis*, 35, č. 2, s. 193-206.

Blažek, J., Csank, P. (2007): Nová fáze regionálního rozvoje v ČR? *Sociologický časopis*, 43, č. 5, s. 945-965.

Chládek, P. (2005): Regionální inovační systémy v České Republice - komparativní analýza. *Magisterská práce*. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Pff UK, Praha, s. 73.

Cooke, P. (1998): Introduction: Origins of the Concept. In: Braczyk, H., Cooke, P., Heidenreich, M.: *Regional Innovation Systems*. 1. vydání, London, UCL Press, s. 2-25.

Cooke, P., (2004): Introduction: Regional innovation systems – an evolutionary approach. In: Braczyk, H., Cooke, P., Heidenreich, M.: *Regional Innovation systém*. 2 vydání, Routledge, London, s. 1-18.

Cooke, P. (2006): Regional Innovation Systems as Public Goods. Working paper, United Nations industrial development organization. Vídeň, s. 44.

Čadil a kol. (2008): Analýza inovačního potenciálu krajů České republiky. Technologické centrum Akademie věd ČR, 1. vydání, Slon, Praha, s. 305.

Doloreaux, D., Parto, S. (2004): Regional innovation systems: A critical synthesis. Discussion paper 17, The United nations university, Institut of New Technologies, s. 38.

Etzkowitz, H., Leydorsdorff, L. (1997): Universities and the Global Knowledge Economy: A Triple Helix of University-Industry-Government Relations. Research Policy, 29, č. 2, s. 109-123.

Gunasekara, CH. (2006): Reframing the Role of Universities in the Development of Regional innovation systems. Journal of technology transfer, 31, s. 101-113.

Heidenrich, M. (2004): Conclusion: Dilemas of regional innovation system, In: Braczyk H. J., Cooke, P., Heidenreich M.: Regional Innovation systém. 2. vydání, Routledge, London, s. 263-389.

Henderson, D. (2000): EU Regional innovation strategies regional experimetalism in practise? European Urban a Regional Studies, 7, č. 4, s. 347-358.

Isaksen, A. (2001): Building Regional Innovation Systems: Is Endogenous Industrial Development Possible in the Global Economy? Canadian Journal of Regional Science, 24, č. 1, s. 101-120.

Isaksson, A. (2006): Studies on the venture capital process. Dizertační práce. Umea University, Umea school of business, Umea, s. 82.

Jensen, M., Johnson, B., Lorenze E., Lundvall, B. (2007): Forms of knowledge and modes of innovation, Research Policy, 36, s 680-693.

Kadeřábková, A., Beneš, M. (2008): Produktivita znalostních sektorů. Vysoká škola ekonomiky a managementu, Centrum ekonomických studií, Bulletin CES VŠEM 10, s. 9.

Lambooy, J. (2005): Innovation and knowledge: Theory and regional policy, European Planning studies, 13, č. 8, s. 1137-1152.

Landabasso, M., Oughton, C., Morgan, K. (2002): The regional innovation paradox: Innovation Policy and Industrial Policy. Journal of Technology Transfer, 27, s. 97-110.

Lawrence, S. (2001): Can it Work Here? The Regional Innovation Strategy Approach to Regional Economic Development. Corporation for enterprise development, 3, č. 7, s. 9.

Lundvall, B.(1992): National Systems of innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning, 1 vydání, Pinter, London, s. 342.

Michie, J., Oughton, C. (2001): Regional innovation strategies: integrating regional, industrial and innovation policy. *New Economy*, 8, s. 164-169.

Morgan, K. (1997): The Learning Region: Institutions, Innovation and Regional renewal. *Regional Studies*, 31, s. 491-503.

Polany, M. (1967): The tacit dimension. New York, Anchor Books, s. 108.

Porter, M. (1998): Clusters and the new economics of competition. *Harvard Business Review*, 76, č. 6, s. 77-90.

Skokan, K. (2005): Systems of Innovation Regional Development. MPRA paper 26. dostupné na <http://mpra.ub.uni-munchen.de/12374>, naposledy dosaženo 20.6. 2009.

Smejkal, M. (2008): Aktéři, stimulační a regulační mechanismy regionálního rozvoje - příklad Pardubického kraje. Dizertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, s.109.

Sternberg, R. (2006): Entrepreneurship, Proximity and Regional innovation systems. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 98, č. 5, s. 652–666.

Švejda P. a kol. (2007): Inovační podnikání. 1. vydání, Asociace inovačního podnikání, Praha, s. 345.

Švejda, P. a kol. (2008): Vědeckotechnické parky v České republice. 1. vydání, Společnost vědeckotechnických parků, Praha, s. 119.

Tödling F., Trippel M. (2005): One size fits all? Towards a differentiated innovation policy approach. *Research Policy*, 34, s. 1203- 1219.

Žížalová, P. (2009): Implikace institucionálních teorií regionálního rozvoje pro formování regionálních inovačních systémů v České republice. Dizertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, s. 180.

Wolf, D. (2001): Globalization, Information and Communication Technologies and Local and Regional Systems of Innovation. Program on Globalization and Regional Innovation Systems. University of Toronto.

Dokumenty:

Interní materiály Agentury pro ekonomický rozvoj Vsetínska

- Zásídlenost podnikatelského inkubátoru (2009)

Interní materiály odboru Strategického rozvoje KÚ Zlín, k projektu Regionální inovační strategie:

- Akční plán Regionální inovační strategie
- Analýza VaV institucí RS
- Monitorovací systém Akčního plánu RS Zlínského kraje
- Souhrnná zpráva dotazníkového šetření

- Výstupy šetření analýza VaV institucí
- Zpráva o dlouhodobé udržitelnosti inovační strategie Zlínského kraje

Program rozvoje kraje (2005)

Strategie rozvoje Zlínského kraje (2008)

Výroční zpráva Univerzitního centra (2009)

Výroční zpráva společnosti Technologické inovační centrum (2008)

Zpráva o výsledcích činnosti Technologické inovační centrum s.r.o. (2009)

Reforma systému VaVaI (2008)

Podkladový materiál

Ex_ante hodnocení ROP NUTTS II Severozápad na programové období 2007-13 (2006). Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad.

Dostupné na: http://www.nuts2severozapad.cz/rop_sz/hodnoceni_rop/exante/exante_finalni_shruti_070829.pdf

Přednášky:

Blažek J. (2008): Přednášky předmětu Lokální a regionální rozvoj II, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Pff UK, Praha,

Blažek, J. (1999): Hodnocení kvality programových dokumentů ve sféře politiky hospodářské a sociální soudržnosti a strategie lokálního a regionálního rozvoje.

Dostupné na: <http://www.natur.cuni.cz/ksgrsrsek/socgeo/people/blazekireas.doc>

Srb, J., Vozáb J., (2008): Přednášky z předmětu Strategické plánování, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Pff UK, Praha

Internetové zdroje

Agentura pro podporu podnikání a investic.

Dostupné na: <http://www.czechinvest.org/>. [online]. Naposledy dosaženo [cit.2009-06-21].

Asociace inovačního podnikání České republiky.

Dostupné na: <http://www.aipcr.cz/> [online]. [cit.2009-05-29].

Doležel, J. (2008): Reforma systému Výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Prezentace. Dostupné na: <http://www.aipcr.cz/doc/kopicova-reforma-vavai.ppt> [online]. [cit.2009-06-13].

Oficiální portál českého soudnictví

Dostupné na: <http://portal.justice.cz/justice2/uvod/uvod.aspx#> [online]. [cit.2009-06-28].

Krajská hospodářská komora Zlín.

Dostupné na: <http://www.khkzlin.cz/> [online]. [cit.2009-06-15].

Národní asociace pro rozvoj podnikání.

Dostupné na: <http://www.narp.cz/> [online]. [cit.2009-06-03].

Oficiální webová stránka Regionální inovační strategie.

Dostupné na: <http://www.inovace-zlinskykraj.cz/> [online]. [cit.2009-05-29].

Operační program průmysl a podnikání. Program Prosperita. CzechInvest.

Dostupné na: <http://www.czechinvest.org/data/files/text-programu-prosperita-21.pdf> [online]. [cit.2009-06-23].

Regionální centrum kooperace Slavičín.

Dostupné na: <http://www.rckas.cz/> [online]. [cit.2009-06-20].

Regionální poradenské a informační centrum JVM.

Dostupné na: <http://www.jvmrpic.cz/> [online]. [cit.2009-06-03].

Regionální inovační fórum. Dostupné na: <http://www.riform.cz/pruzkumy-v-oblasti-konkurenceschopnosti> [online]. [cit.2009-07-5].

Samková P. (2003): Kraje vstupují do regionální politiky. Integrace.

Dostupné na: <http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=649> [online]. [cit.2009-05-29]

Technologické inovační centrum.

Dostupné na: <http://www.ticzlin.cz/>. Naposledy dosaženo [cit.2009-05-29].

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Dostupné na: http://web.ft.utb.cz/?id=0_0_7_0&iid=0&lang=cs&type=0 [online]. [cit.2009-06-11].

Databáze patentů a užitných vzorů Úřadu průmyslového vlastnictví.

Dostupné na: <http://www.upv.cz/cs/sluzby-uradu/databaze-on-line/databaze-patentu-a-uzitnych-vzoru/narodni-databaze.html> [online] [cit.2009-06-11].

Přílohy

Příloha I – Přehled prioritních os Regionální inovační strategie Zlínského kraje a jejich zaměření

Prioritní osa A: Lidské zdroje pro inovace a konkurenceschopnost

Cíl A. 1 – Podpora spolupráce firem s vysokými školami se zaměřuje zejména na stáže studentů, semináře pro studenty, které se týkají podnikatelství a inovací a také na workshopy, semináře pro podnikatelskou sféru.

Cíl A. 2 – Podpora spolupráce firem se středními školami je zaměřen na vzdělávací programy, které se týkají jako v případě vysokého školství také podnikatelství a inovací, na vzdělávací aktivity učitelů, jejichž aprobace je spojená s praktickou výukou a na podporu celoživotního vzdělávání.

Prioritní osa B: Podpůrná infrastruktura pro inovační prostředí ve Zlínském kraji

Cíl B. 1 – Budování a rozvoj inovačního zázemí je orientován především na rozvoj (zajištění vhodných prostor, služeb) již existující infrastruktury. Podpora má selektivní charakter, soustřeďuje se zejména na infrastrukturu lokalizovanou ve městě Zlíně, tj. podnikatelské inovační centrum, ve kterém se nachází vědeckotechnický park, centrum pro transfer technologií a podnikatelský inkubátor a na vědeckotechnický park a centrum pro transfer technologií při Univerzitě T. Bati ve Zlíně.

Cíl B. 2 – Budování a rozvoj výzkumného a vývojového zázemí obsahuje pouze jedno opatření a to vybudování výzkumného aplikovaného centra polymerů na Univerzitě T. Bati.

Cíl B. 3 – Budování a rozvoj poradenského zázemí, je navrženo vytvoření logistického uzle, který by řešil rozptýlenost poskytovaných služeb souvisejících s podporou inovačního podnikání. Při rozhovorech se zpracovateli se ukázalo, že toto opatření bylo navrženo nevhodně a od jeho realizace je zcela upuštěno.

Prioritní osa C: Podpora inovací firem

Cíl C. 1 – Podpora absorpční kapacity firem, jejich zapojení do mezinárodních projektů spočívá v opatřeních, která by měla přispět ke zvýšení informovanosti podniků o možné finanční i nefinanční podpoře inovačních aktivit, k zvyšování povědomí významu inovací mezi podniky. Jedná se o „měkká“ opatření, která by měla být realizována prostřednictvím seminářů, workshopů, či vytvořením inovačního

portálu. Podpora zapojování podniků do mezinárodních inovačních projektů spočívá ve vytvoření internetové databáze firem, které mají o zapojení zájem a dále pokusit se na základě spolupráce Krajského úřadu a společnosti PERA zapojit podniky do mezinárodních projektů.

Cíl C. 2 – Podpora inovačních aktivit začínajících podnikatelů podporuje finančně studenty a absolventy se zajímavým podnikatelským inovačním záměrem a dále podniky sídlící v podnikatelských inkubátorech Zlínského kraje.

Prioritní osa D: Mezuregionální spolupráce a public relations inovací Zlínského kraje

Pro úspěšný rozvoj regionu je důležitá spolupráce s dalšími regiony na národní a mezinárodní úrovni a také schopnost podniků uspět na zahraničních trzích.

V rámci **Cíle D. 1 – Internacionalizace aktivit podnikatelského, akademického a veřejného sektoru v oblasti inovací** jsou navržena opatření na propagaci Zlínského na různých veletrzích, investičních fórech a podobně a na rozvoj spolupráce s příhraničním Trenčínským krajem a Čínou.

Pro **Cíl D. 2 – Zvyšování povědomí o inovačních a vědecko-výzkumných aktivitách v rámci Zlínského kraje** je navrženo periodické vydávání Inovačního bulletinu a každoroční pořádání soutěže Inovační firma Zlínského kraje.

Příloha II – Kvantifikované výstupy Akčního plánu Regionální inovační strategie

cíl:		ukazatele předpokládaných výstupů opatření v rámci jednotlivých cílů:
A: Lidské zdroje pro inovace a konkurenceschopnost		
A.1	Podpora spolupráce firem s vysokými školami	<ul style="list-style-type: none"> - 10 studentů absolvujících dlouhodobou stáž ve firmě ve Zlínském kraji - 10 návrhů řešení konkrétních problémů firem týkajících se inovací - 1 databáze nabídky dlouhodobých stáží ve firmách ve Zlínském kraji - 40 uskutečněných praktických seminářů (10 seminářů na 4 vysokých a vyšších odborných školách) ve Zlínském kraji - 10 lektorů pro semináře se zkušenostmi z podnikatelské praxe a v oblasti inovací - 30 firem Zlínského kraje účastnících se odborných seminářů organizovaných UTB ve Zlíně
A.2	Podpora spolupráce firem se středními školami	<ul style="list-style-type: none"> - 12 uskutečněných vzdělávacích akcí pro učitele středních odborných škol a učilišť - 1 vybudovaný internetový portál celoživotního vzdělávání - 60 uskutečněných vzdělávacích programů (6 vzdělávacích programů na 10 středních školách) ve Zlínském kraji - 10 lektorů pro semináře se zkušenostmi z podnikatelské praxe a v oblasti inovací
B: Podpůrná infrastruktura pro inovační prostředí ve Zlínském kraji		
B.1	Budování a rozvoj inovačního zázemí	<ul style="list-style-type: none"> - popsány možnosti vzniku klastrů ve 3 oblastech formou zrealizovaných projektů mapování možností. - 3 založené klastry ve Zlínském kraji v rámci této aktivity včetně nalezení společných činností a modelu fungování - 25 zasídlených firem v rámci Podnikatelského inovačního centra v letech 2009 – 2013 - 100 pracovních míst vytvořených ve firmách Podnikatelského inovačního centra v letech 2009 – 2013 - vybudovaná síť BA s kontaktním místem ve ZK - zapojení kontaktního pracoviště do mezinárodních sítí BA, - nově vybavené specializované laboratoře VTP při UTB ve Zlíně
B.2	Budování a rozvoj výzkumného a vývojového zázemí	<ul style="list-style-type: none"> - nová infrastruktura pro aplikační výzkum, cca 3 000 m²
B.3	Rozvoj poradenského zázemí	<ul style="list-style-type: none"> - Fungující poradenská síť se třemi základními konzultačními pracovišti, která je schopna efektivně zajistit celé spektrum služeb pro podnikatele v oblasti inovačního podnikání - 12 specializovaných seminářů a workshopů v oblasti ochrany duševního a průmyslového vlastnictví, - poskytnuté individuální poradenství 120 firmám v oblasti duševního vlastnictví - 18 individuálních projektů firem na ochranu duševního a průmyslového vlastnictví z programu Inovace v OPPI

C: Podpora inovací firem		
C. 1	Podpora absorpční kapacity firem a jejich zapojení do mezinárodních projektů v oblasti inovací	- 8 uskutečněných seminářů týkajících se pro-inovačního směřování firem
		- 4 vyškolení inovační praktici
		- 80 navštívených firem a absolvovaných rozhovorů inovačních praktiků s danými firmami
		- 15 iniciovaných záměrů projektů MSP v oblasti inovací díky aktivitám inovačních praktiků
		- vytvořený internetový Inovační portál Zlínského kraje
		- 24 uskutečněných seminářů a odborných školení v oblasti inovací (zejména financování)
		- 1 zpracovaný manuál s informacemi pro potenciální předkladatele projektů
		- 250 podnikatelských subjektů absolvujících semináře a odborná školení v oblasti inovací
		- uskutečněné osobní pohovory představitelů firmy PERA se 17 malými a středními podniky a zástupci 2 klastrů (v rámci pilotní aktivity)
		- očekávané osobní pohovory zahraničních partnerů s představiteli 30 firem a zástupců klastrů ve Zlínském kraji
		- 3 podnikatelské subjekty zapojené v realizovaných mezinárodních projektech zaměřujících se na výzkum a vývoj pro MSP v rámci pilotní aktivity
		- 10 podnikatelských subjektů zapojených v realizovaných mezinárodních projektech zaměřujících se na výzkum a vývoj pro MSP do konce roku 2010
		- 500 ks vytvořeného prezentačního CD – Inovační profil Zlínského kraje
C. 2	Podpora inovačních aktivit začínajících podnikatelů (spin-out a start-up firmy)	- aktualizace Inovačního profilu Zlínského kraje s prezentací minimálně 50 inovačních podnikatelských subjektů na CD a webových stránkách – inovačním portálu Zlínského kraje
		- prezentace Inovačního profilu Zlínského kraje na 6 mezinárodních akcích s účastí Zlínského kraje
		- 10 podpořených podnikatelských záměrů studentů či absolventů škol
D: Mezuregionální spolupráce a public relations inovací Zlínského kraje	D. 1	- databáze zajímavých podnikatelských záměrů ucházejících se o podporu
		- 8 předpokládaných poskytnutých úvěrů začínajícím podnikatelům v podnikatelských inkubátorech
		- Informační materiál o inovačním prostředí čínského regionu Shandong
D. 2	Zvyšování povědomí o inovačních a vědecko-výzkumných aktivitách v rámci Zlínského kraje	- zrealizovaná prezentace Zlínského kraje – evropského inovačního regionu na 6 mezinárodních akcích v průběhu 2 let
		- 3 identifikované a zpracované projektové náměty podporující inovace podnikatelů ve Zlínském a Trenčianském kraji
		- Informační materiál o inovačním prostředí čínského regionu Shandong
		- 6 zorganizovaných ročníků soutěže „Inovační firma Zlínského kraje“ s průměrným přihlášením 20 firem v každém ročníku
		- 30 publikovaných bulletinů o inovacích ve Zlínském kraji po dobu let 2008 – 2013 v elektronické podobě

Zdroj: Interní materiály projektu RS z odboru Strategického rozvoje - Monitorovací systém Akčního plánu RS Zlínského kraje 2008

Příloha III – Typy inovační infrastruktury v podmínkách České republiky

Vzhledem k existenci tohoto typu organizací ve Zlínském kraji, jsou zde nyní popsány nejčastěji vyskytující se typy těchto organizací v podmínkách České republiky. Vzhledem ke skutečnosti, že pro výstavbu a rozvoj této inovační infrastruktury byli v minulém programovém období (2004 – 6) a jsou i v současném (2007 – 13) využívány prostředky z OP podnikání a inovace, programu Prosperita, jsou zde využity hlavně definice užívané právě tímto programem.

Vědeckotechnický park (VTP) je subjekt orientovaný do oblasti vědy, technologie, inovačního podnikání a odborného vzdělávání, který funguje v úzké spolupráci s vysokými školami, vědeckými pracovišti a výzkumnými ústavami a jehož hlavním cílem je zvýšit konkurenceschopnost daného regionu. Má dvě základní funkce, inovační a inkubační. VTP je fyzický, ale také virtuální prostor, jehož provozovatel poskytuje klientským podnikům nadstandardní služby.

Z terminologického hlediska je název vědeckotechnický park používán od založení Společnosti VTP ČR v roce 1990 jako nadřazený pojem, který zahrnuje v podmínkách ČR tři hlavní druhy: **vědeckotechnický park**, **podnikatelské inovační centrum** (splňuje-li podmínky „Charty European Business and Innovative Centre network“ jedná se „Business and Innovative centre – BIC“), posledním typem je pak **technologický park**. Z hlediska vlastnictví se rozeznávají veřejnoprávní VTP, soukromé, kombinované a akademické, které jsou přidruženy k univerzitám či fakultám vysokých škol a jsou prioritně zaměřeny na transfer výsledků akademického výzkumu do hospodářské praxe (Švejda 2008).

Podnikatelský inkubátor (PI) je prostředí převážně pro začínající firmy, které používají za předem stanovených podmínek zvýhodněného nájemného a služeb poskytovaných provozovatelem inkubátoru.

Centrum pro transfer technologií (CTT) je subjekt, který ve spolupráci s výzkumnými institucemi a vysokými školami poskytuje služby napomáhající transferu technologií do firem, zajišťuje potřebné zdroje pro realizaci technologického transferu, poskytuje odborné poradenství a poradenství v oblasti ochrany duševního a průmyslového vlastnictví. Neprovozuje však vlastní výzkumná pracoviště, neprovádí vlastní výzkum ani ověřovací výzkum transferovaných technologií.

Příloha IV – Věda, výzkum a inovace v kontextu národního inovačního systému

Každý existující RIS je složen z prvků a jejich vzájemných vztahů a jeho formování je ovlivňováno faktory na různých řádovostních úrovních. V této kapitole je představen současný rámec podpory vědy, výzkumu a inovací a systém financování v rámci národního inovačního systému, který tvoří rámec pro inovační systémy na regionální úrovni.

Současný rámec podpory výzkumu, vývoje a inovací

Česká Republika měla od roku 2002 platný legislativní předpis pouze pro vědu a výzkum, tj. **zákon o podpoře výzkumu a vývoje č. 130/2002 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů. Ten byl na konci dubna 2009 ve Sbírce zákonů nahrazen novým **zákonem č. 110/2009 Sb.**, který v sobě kromě výzkumu a vývoje zahrnuje nově také inovace. Tato změna souvisí s probíhající **Reformou vědy, výzkumu a inovací**, která byla schválena v roce 2008. Mezi hlavní důvody její realizace patří neuspokojivé aktuální výstupy VaVaI pro českou ekonomiku a společnost, zastaralý a neefektivní systém financování, který již není schopen efektivně a včas financovat VaV (včetně využívání finančních zdrojů EU), či pokračující fragmentace a roztříštěnost českého VaV systému (Doležel 2008).

Reforma je postavena na třech principech: 1.) co největším zjednodušení struktury systému státní podpory, snížení počtu rozpočtových kapitol a snížení administrativní zátěže, 2.) podporou center excelence a přenosu zodpovědnosti z ministerstev, 3.) na podpoře spolupráce mezi VaV institucemi, hlavně se soukromou sférou (Reforma systému VaVaI 2008).

Jedním ze strategických dokumentů jsou **Dlouhodobé základní směry výzkumu (dále DZSV)**. Cílem DZSV je definovat priority perspektivních výzkumných směrů z hlediska přínosů pro ekonomiku a konkurenceschopnost. Vznik dokumentu probíhal v letech 2002 – 5, o rok později došlo k jeho aktualizaci. Celkem je stanoveno osm tematických směrů: Udržitelný rozvoj, Molekulární biologie, Energetické zdroje, Materiálový výzkum, Konkurenceschopné strojírenství, Informační společnost, Bezpečnostní výzkum a Společenskovední výzkum. DZSV jsou chápány jako základní vstupy pro vypracování návrhu Národní politiky výzkumu a vývoje.

Národní politika výzkumu a vývoje 2004 – 8 stanovuje čtyři systémové priority, které jsou nutné pro efektivní fungování vědeckovýzkumného systému. Jedná se o lidské zdroje ve VaV, mezinárodní spolupráce, využití výsledků VaV v praxi a hodnocení výzkumu jeho regionálních aspektů.

V oblasti inovací Česká Republika neměla až do roku 2005 svou inovační politiku. Jediným relevantním dokumentem byla **Národní inovační strategie** schválená v roce 2004. Z ní vychází **Koncepce inovací pro oblast průmyslu a podnikání na období 2005 – 2008**, která definuje konkrétní opatření, která cíleně povedou k rozvoji inovační infrastruktury a ke zvýšení inovační aktivity českých podniků. Důraz v dokumentu je kladen na hlavně na vymezení politik, které jsou v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

Národní inovační politika 2005 – 10 (dále NIP) je tedy dlouhodobě chybějícím koncepčním dokumentem, který představuje systematickou a koordinovanou politiku státu směřující k vytváření proinovačního prostředí. NIP má definovány čtyři strategické cíle: posílit VaV jako zdroje inovací, vytvořit funkční spolupráce veřejného a soukromého sektoru, zajistit lidské zdroje pro inovace a zefektivnit výkon státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích. V roce 2006 proběhla harmonizace Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 až 2008 s Národní inovační politikou 2005 – 8 a dalšími relevantními dokumenty České republiky a Evropské unie.

Zásadním strategickým dokumentem národního inovačního systému, jehož návrh byl podán v první polovině 2009 je **Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2009–2015** (NP VaVaI), která vychází ze Zelené, Bílé a Modré knihy VaVaI, na priority VaVaI (DZSV) a Reformu systému výzkumu, vývoje a inovací. Definuje přístup státu k inovačnímu prostředí a jeho směřování. Jedná se o vůbec první dokument, který spojuje v sobě poprvé inovační politiku a politiku výzkumu a vývoje.

Strategie hospodářského růstu se zabývá nejen dlouhodobým horizontem do roku 2013, ale zahrnuje i priority v období do roku 2006. Dokument pracuje s časovým rámcem 2005 – 2013, pro který identifikuje pět rozvojových priorit ČR: institucionální prostředí, zdroje financování, infrastruktura, rozvoj lidských zdrojů a výzkum, vývoj a inovace.

Příloha č. IV – Institucionální rámec pro financování vědy, výzkumu a inovací

Jednou z klíčových oblastí pro vědeckovýzkumné a inovační aktivity je jejich financování, které je faktorem umožňujícím, ale také omezujícím. Kapitola podává přehled možností financování zvláště z veřejných zdrojů. Systém financování je zpracován podle původu finančních zdrojů (viz. Švejda 2007).

Výše zmíněná reforma vědy, výzkumu a inovací řeší také roztržštěnost a decentralizovanost systému financování vědeckovýzkumných a inovačních aktivit na národní úrovni. Podporu na národní úrovni je možno rozčlenit na dva typy, a to přímou a nepřímou. Přímá je poskytována dvěma formami.

- 1) **Institucionální podpora** podporuje výzkumné organizace, zřízené zákonem nebo ústředními orgány. Institucionální financování poskytuje finanční prostředky na **výzkumné záměry, na specifický výzkum na vysokých školách** nebo **na vybrané aktivity mezinárodní spolupráce České republiky ve VaV**. Podpora výzkumných záměrů je nejvýraznějším zdrojem finančních prostředků na podporu vědy a výzkumu na vysokých školách. Z těchto prostředků jsou financovány investice, mzdy, programy, atd. a v podstatě představují základní existenciální zabezpečení vysokých škol.
- 2) **Účelové financování** podporuje výzkumné projekty na základě veřejné soutěže prostřednictvím **grantových projektů, programových projektů a projektů pro státní správu**. Tyto finanční prostředky poskytují resortní ministerstva formou dotací a půjček, dále Akademie věd České republiky a Grantová agentura ČR. Od roku 2010 bude nové projekty v základním výzkumu podporovat pouze Grantová agentura ČR a od roku 2011 začne být finanční podpora aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací poskytována Technologickou agenturou ČR.

Přímá podpora v České republice převažuje nad nepřímou, která se uskutečňuje prostřednictvím daňových pobídek, snižováním celních sazeb a prostřednictvím veřejných zakázek.

Veřejná podpora na evropské úrovni je poskytována prostřednictvím rámcových programů pro vědu a výzkum, na regionální úrovni pak prostřednictvím programů **politiky Hospodářské a sociální soudržnosti (PHSS)**. Evropská komise spolupracuje

v oblasti podpory inovací s Evropskou investiční bankou a Evropským investičním fondem.

Strukturální fondy EU jsou nástrojem realizace politiky soudržnosti (PHSS). Jejich smyslem je posílení ekonomické, sociální a územní koheze a snižování rozdílů ve vyspělosti jednotlivých regionů EU. Centrální metodický a koordinační orgán této politiky je v programovém období 2007-2013 Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Strukturální fondy pokrývají financování různých tematických oblastí, přičemž výzkum, vývoj a inovace jsou jednou z prioritních oblastí.

V programovacím období (2007-2013) je navrženo 8 operačních programů a všechny regiony na úrovni NUTSII mají k dispozici vlastní **Regionální operační program**. Oblasti podpory výzkumu, vývoje a inovací se nejvíce dotýkají 3 operační programy v cíli 1 Konvergence. **Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (dále OP VaVpI)**, který je zaměřen na posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu vysokých škol a výzkumných institucí a na zvýšení jejich spolupráce se soukromým sektorem. Z OP VaVpI je např. podporováno vybavení výzkumných pracovišť moderní technikou, budování nových výzkumných pracovišť, vytváření systému pro komercializaci výsledků VaV či zvyšování kapacity terciárního vzdělávání pro VaV.

OP Podnikání a inovace (dále OPPI) vytváří podmínky pro úzkou spolupráci mezi výzkumnými a vzdělávacími středisky a podnikatelskou sférou při vytváření inovačních sítí, inovačních center a center přenosu technologií. Je zaměřený na podporu rozvoje podnikatelského prostředí, vzniku nových firem, rozvoje inovačního potenciálu stávajících firem či využívání moderních technologií. OP VaVpI se zaměřuje na financování projektu veřejných výzkumných institucí a vysokých škol do fáze připravenosti výsledku ke komercializaci. Podporou komerčního využití inovací se zabývá OP PPI.

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) se zaměřuje na rozvoj lidských zdrojů prostřednictvím zkvalitnění a modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a ke zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

Výše uvedené operační programy nezahrnují region Prahy, který převyšuje limitní ukazatele pro zařazení do cíle Konvergence a spadá pod Cíl 2 **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Praha je podporována prostřednictvím OP Praha Konkurenceschopnost (OPPK) a OP Adaptabilita Praha (OPPA)**.

Pro čerpání těchto prostředků je nutné mít zpracovány programové dokumenty, které jsou schváleny na národní i evropské úrovni. Základním dokumentem je Národní strategický referenční rámec, který je předmětem vyjednávání o využívání strukturálních fondů. Výchozím strategickým dokumentem pro realizaci programů fondů EU v ČR je Národní rozvojový plán.

Další možností jsou Rámcové programy vědy a výzkumu, které jsou hlavním nástrojem financování evropského výzkumu a vývoje. Jednotlivé výzvy k podávání projektů i administraci zajišťuje přímo Evropská komise, resp. implementační agentura EACI a nedochází k jejich přerozdělování na národní úroveň jako v případě strukturálních fondů. V současném programovacím období 2007 – 2013 probíhá 7. rámcový program, pro který bylo alokováno více než 50,5 mld. EUR, což představuje dvojnásobek oproti předchozímu rámcovému programu. Projekty jsou zaměřeny na vybrané oblasti výzkumných aktivit, podporu inovační činnosti malých a středních podniků a spolupráci firem a výzkumných institucí. Cílem rámcových programů je vytvoření tzv. **Evropského výzkumného prostoru** („European Research Area“). Novým programem tohoto programovacího období je Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP), který je jedním z významných programů poskytující finanční podporu vznikajícím a rostoucím malým a středním podnikům s velkým potenciálem. Kromě financování MSP je cílem podporovat spolupráci evropských regionů v oblasti inovací, ekoinovace, podnikání, informační a komunikační technologií a energetiku.

Kromě podpory, která je poskytována ať přímo nebo nepřímo Evropskou komisí podporuje inovace také Evropská investiční banka (EIB). Její aktivity jsou v souladu s Regionální politikou soudržnosti EU a přispívá k naplnění Cíle 1 Konvergence a Cíle 2 Konkurence a zaměstnanost. V oblasti inovací zahájila EIB své aktivity v roce 1997 spuštěním iniciativy „**Amsterdam Special Action Programme**“. Podpora MSP je jednou z klíčových priorit EIB, která je zajišťována prostřednictvím poskytování prostředků za atraktivní úrokové sazby finančním zprostředkovatelům, kteří je dále účelně poskytují MSP a poskytováním vlastního kapitálu (investice rizikového kapitálu) Evropskému investičnímu fondu (dále EIF), který je její dceřinou společností. EIF je v programovacím období 2007 – 2013 správce fondu financovaného EIB, která v rámci **Iniciativy Europe Innova** zajišťuje přístup MSP k finančním zdrojům, dále spravuje iniciativu **Jeremie (Společné evropské zdroje pro mikropodniky a malé a střední**

podniky), která byla rozvinuta EIB ve spolupráci s Evropskou Komisí s cílem usnadnit přístup MSP ke kapitálu.

Veřejné finanční prostředky by měly vhodně doplňovat soukromé zdroje, které jsou pro financování inovací klíčové. Základními skupinami financování je **dluhové financování** a **financování formou vstupu do základního kapitálu**. Dluhové financování představuje tradiční zdroj financování ve fázi expanze, resp. růstové fázi inovačních podniků. Mezi nejčastější formy financování podniků patří bankovní **úvěry**, **finanční leasing**, **factoring** a **bankovní záruky**. Ty však nejsou pro inovační podniky v počátečních fázích rozvoje dostupné, protože banky se standardně vysoce rizikovým operacím vyhýbají. V těchto fázích rozvoje se uplatňují státní programy (především záručního charakteru), ve vyspělých zemích pak alternativní forma financování, tj. **rizikový kapitál**. Tento způsob však doposud v České republice téměř neexistuje (je-li uvažován v jeho užším vymezení jako kapitál pro financování počátečních fází rozvoje podniků). V České republice představuje absence nástrojů podporujících začínající inovační podniky pro jejich vznik a rozvoj významnou bariéru.

Kromě běžných komerčních bank existují specializované instituce podporující inovativní aktivity českých firem, které komerční banky nezajišťují. Jednou z nich je Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMRZB), která spadá pod gesci MPO a podporuje činnost malých a středních podniků prostřednictvím poskytování zvýhodněných úvěrů s nízkou úrokovou sazbou a s dlouhou dobou splatností a prostřednictvím záruk, které podnikateli zpřístupní získání úvěrů od komerčních bank. Česká exportní banka (ČEB) poskytuje státní podporu vývozu a zajišťuje českým vývozcům na mezinárodním trhu takové podmínky, jaké mají jejich konkurenti. Exportní garanční a pojišťovací společnost (dále EGAP) je státní úvěrová pojišťovna, která zajišťuje podporu formou pojištění rizik spojených se splácením úvěrů a vystavováním záruk v souvislosti s finančním zabezpečením vývozu. Pro inovující podniky pojištění u EGAP může znamenat snadnější získání úvěru u běžných komerčních bank.

Příloha č. V – Seznam témat k řízeným rozhovorům se zástupci z intermediární a univerzitní sféry

Hlavní témata:

1) Regionální inovační strategie Zlínského kraje

- zapojení aktéři do projektu Regionální inovační strategie
 - role během přípravy, role během implementace, monitoringu, hodnocení strategie
 - vnímání Regionální inovační strategie Zlínského kraje - úspěchy, neúspěchy, přínosy v oblasti rozvoje aktivit, rozvoje regionálního partnerství jak během přípravy dokumentu tak implementace
- implementační jednotky
 - průběh implementace, stav opatření, problémy a překážky související s realizací (např. finanční, organizační)
- ostatní aktéři
 - povědomí, vnímání strategie
 - zapojenost do projektů realizovaných v rámci akčního plánu

2) aktivity

- činnost jednotlivých aktérů v oblasti podpory VaV a inovačních aktivit

3) spolupráce a vzájemné vazby

- spolupráce s aktéry participující na regionální inovační strategii, tj intenzita, významnost, oblast spolupráce
- spolupráce s dalšími organizacemi, institucemi na regionální, národní, mezinárodní úrovni

4) vzájemné vnímání aktérů z hlediska jejich významnosti v podpoře VaV a tvorby inovací

Příloha č. VI – Seznam témat k řízeným rozhovorům se zástupci z podnikové sféry

Hlavní témata:

1) Regionální inovační strategie Zlínského kraje

- vnímání a názor na Regionální inovační strategii, její možný přínos pro podnik
- vnímání inovačního prostředí Zlínského kraje
 - problémové oblasti, omezující faktory/podmínky jejich VaV a inovační činnosti (finanční zdroje, vhodné finanční nástroje, získávání kvalifikovaných pracovníků, vzdělávání zaměstnanců, kvalita informační infrastruktury, např. o trzích/potřebách zákazníků, nových technologiích, dále kvalita, existence poradenských služeb, přístup k nejnovějším poznatkům v oboru)
 - shodnost identifikovaných problémových oblastí podniků se zaměřením regionální inovační strategie

2) Aktérů podílejících se na formování RIS

- povědomí o analyzovaných aktérech, jejich aktivitách
- významnost jednotlivých analyzovaných aktérů v podpoře inovačního podnikání
- komunikace a spolupráce s analyzovanými aktéry – oblast spolupráce, intenzita
- navazování spolupráce s dalšími institucemi, organizacemi

3) Spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi na regionální i národní úrovni

- spolupráce se všemi typy organizací a institucí na regionální, národní i mezinárodní úrovni, tj s vysokými školami, vědeckými pracovišti, podpůrnými veřejnými institucemi atd.